

פינת הריבית נערך ע"י גמ"ח 'אושר בכבוד'

אל יהי המשל הזה קל בעיניך, שע"י המשל הזה אדם יכול לעמוד בדברי תורה, משל למלך שאבד זרע מוביתו או מרגליות טובה, לא ע"י פתילה כאיסור הוא מוצא אותה, כך המשל הזה לא יהיה קל בעיניך, שע"י המשל אדם עומד על דברי תורה. (שיר השירים רבה א ח). חז"ל משתמשים הרבה פעמים במשלים, לפעמים מתקבל הרושם שהמשל מיותר, מה הוא שווה, ההבנה היא מרגלית טובה והמשל הוא רק פתילה כאיסור, ולזה באים חז"ל ואומרים שדווקא ע"י אותה פתילה באיסור האדם מוצא את המרגלית הטובה. וגם להבנת דבר זה לא הסתפקו חז"ל לומר שע"י המשל אדם עומד על דברי תורה, אלא הביאו לזה משל ממרגלית טובה שנאבדה ונמצאה רק ע"י פתילה כאיסור.

גם המוחשת הדברים ע"י ה'כח המדמה' שיש באדם, כח הדמיון או כח הציון בלשוננו, בכוחה לתת לאדם חיוק עצום בעבודת ד', עד כדי כך שבמכתב מאלהיו (חלק ד' עמוד 252) מביא מהסבא מקלם דברים מבהילים על כך, וז"ל 'ממה השיגו האבות הקדושים וכל גדולי העולם את מדגתם? במה היה כוחם יפה מכווננו? הם ידעו את הכח האדיר שבציון הלב, והחזיקו לנגד עיניהם תמיד את ציורי גן עדן והתענגו הנפלא שבדרך ד', ובוה ניצחו את יצרם ועמדו נגד כל הפסיונות, חז"ל הורו לנו דרך זו, כי הרי כל האגדתא שבש"ס ובמדרשים מלאים ציורים חיים ומוחשיים ממש'.

ונשתמש גם אנו בכח המשל והציון להמחיש לנו את עוצמתם ועבודתם של ימי האלול וראש השנה, משל הכולל בתוכו הרבה מדברי חז"ל ורבותינו על ההזדמנות והחובה המיוחדת לנצל ימים אלו באופן מיוחד.

מעשה באדם עשיר, מעשירי תבל, עסקיו חובקו עולם היו, מפעלים וחברות רבות, ובכל אחד מהם כמות גדולה של עובדים. בנוהג שבעולם עשיר כזה ממנה תחתיו מנהלים ומנכ"לים לכל חברה ומפעל, אולם הוא היה שונה, אצלו כל עובד היה כבן יחיד, היה עוקב אחרי התקדמותו, נותן לו משכורת לא רק בהתאם לתרומתו למפעל בו עבד, אלא גם בהתאמה לצרכיו האישיים, והיה מתחשב בעיקר במאמצים ולא רק בתוצאות.

הרגל נוסף מיוחד היה לאותו עשיר, בכל מפעל וחברה שברשותו היה שווה בכל שנה תקופה מסוימת, ובאותה תקופה היו העובדים משקיעים בעבודתם באופן מיוחד, והעשיר היה יושב ושוקל על כל עובד, איזה משכורת ותנאים הוא יקבל לשנה הבאה, אולי הוא בכלל מיותר, אולי הנזק שהוא גורם לחברה גדול מהתועלת, ואולי צריך לקדם אותו לתפקיד חשוב יותר, להגדיל את המשכורת, לתת לו גם כסיו ביטוחי רפוא.

העובדים היו מנצלים ימים אלו באופן מיוחד, בידעם שזו הזדמנות של פעם בשנה, ידע העשיר וידעו העובדים שהעבודה בחודש זה מושקעת יותר, וידעו גם מה המטרה, אולם כולם גם ידעו שבאמת היו רוצים לעבוד כך כל השנה, אלא שלא תמיד זה מנצלים, ותודות זה הוא הביטוי האמיתי למה שהם רוצים, והעשיר הרי מתחשב במאמצים וברצון ולא רק בתוצאות. ולא די בזה אלא היו ממונים מיוחדים בכל המפעל, ממונים בהכוונת העשיר, להוכיח מידי יום לעובדים את ההזדמנות המיוחדת.

בסיומו של החודש היתה פגישה מיוחדת בין העשיר לבין כל אחד ואחד מהעובדים, פגישה קצרה ממש, בה היה העשיר קולט בשניה את כל מכלול הנתונים הנדרשים, ומחליט על ההמשך, חותך גורלות, וככל שהעובד הגיע מוכן יותר, התוצאה היתה טובה יותר, ואחת ההכנות החשובות ביותר היתה להכיר בסמכותו ויכולתו של העשיר לחרוץ גורלות, ולא לבוא מתוך מחשבה שמה שהיה הוא שיהיה.

ניתן להאריך עוד רבות בפירוש המשל, אבל בסופו של דבר העיקר זה הנמשל, המשל הוא רק פתילה כאיסור, והבנת הדברים היא המרגלית הטובה, ותן לחכם ויחכם עוד, ונעבור למרגלית הטובה הרי היא עמל התורה בבירור הלכותיה.

גמ"ח אושר בכבוד (ת"א)
אושר בכבוד
חושבים עתיד כהלכה

בעידודם וברכנתם של מרן רובין גדולי ישראל שלי"א

לקבלת שטר זכרון דברים המהודר ללא חשש ריבית:
info@osher-b.org

להצטרפות: 073-3678617 | office@osher-b.org

צ"ו: ירך שנתבשל עם גיד הנשה, משערים

כבשר בלפת, והיינו (צ"ט): כאילו הירך היא ראש לפת (-הירק של הלפת, שיש לה טעם מתוק יותר משורש הלפת, וצריך יותר בשר כדי לתת טעם בירק של הלפת), והגיד הוא בשר, ואם בשיעור כזה היה הבשר נותן טעם בלפת, הירך אסורה, דשיעורין הלכה למשה מסיני וגמירי דבהכי משערין, אע"פ שאם היה כרוב או קפלוט היה צריך יותר. ולענין אם הרוטב מצטרף לבטל, לשיטת רש"י (ק"ח). שטיפה שנפלה על חתיכה שמקצתה ברוטב אין הטיפה מתערבת ברוטב אא"כ ניער או כיסה, הכא נמי אין הרוטב מצטרף לבטל אא"כ ניער או כיסה). ואם גיד הנשה נתבשל עם הגידים של היתר, או שחתיכה של נבילה או דג טמא נתבשלה עם חתיכות כשרות, אם מכיר את האיסור משליכו לחוץ ואין כאן אלא פליטתו והוא אוסר בנותן טעם, ובגיד שהוא מין במינו, שלא ניתן להבחין אם הוא נותן טעם, שיעורוהו בשישים, ואם אינו מכיר כולם אסורים דבכל אחד יש ספק אולי זהו האיסור, (ואין הגיד בטל ברוב כשאין מכירו, מפני שהוא בריה. ואין החתיכה בטלה ברוב, אף למ"ד שרק דבר שתמיד דרכו להמנות אינו בטל ברוב, משום שהיא ראויה להתכבד בה לפני האורחים. אבל הרוטב נאסר רק אם האיסור נותן טעם בכל החתיכות והקיפה והרוטב.

ואיתא לקמן צ"ט: שדין זה שאם יש בגיד בנותן טעם ונתבשל עם הירך כל הירך אסורה הוא דלא כדעת רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה דס"ל שאין בגידים בנותן טעם ומשליכו והשאר מותר. והלכתא אין בגידים בנותן טעם ובין נתבשל בין נמלח בין נצלה משליכו ומותר, אמנם אם לא נטל שמנו הוא אוסר בנותן טעם.

צ"ז. מתי טעם האיסור אוסר בצליה - שמואל

אמר שהדין הנ"ל שהגיד אוסר בנותן טעם מיירי בנתבשל שע"י הרוטב הטעם מתפשט בכל הבשר, אבל גיד הנשה שצלאו עם הירך, קולף (-חותך מלמעלה) ואוכל עד שמגיע לגיד, מפני שבצליה הטעם נצמח בתוכו ואינו מפעפע ויוצא לבשר. אמנם גדי שצלאו עם חלבו - שלא נטל את חלב הכליות, אסור לאכול אפי' מראש אצלו אף שאין שם חלב, מפני שהחלב מפעפע -מתפשט בכל הבשר. ומה שמצינו שרבי יוחנן אמר שיקלוף ויאכל עד שיגיע לחלב, י"מ דאיירי בגדי כחוש, וי"מ דאיירי בכליה שנצלתה עם חלבה ויש קרום המונע מהחלב להבלע בכליה, וי"א שהוראת רבי יוחנן היתה על כילכית דג קטן טמא שנמצא באילפס של בשר, והורה רבי יוחנן שקפילא (-נחתום) נכרי יטעם את התבשיל לראות אם יש בו טעם מהאיסור.

מתי סומכים על טעימת קפילא - קדירה שבישלו בה תרומה לא יבשלו בה חולין, ואם בישל יטעם כהן את התבשיל ויראה אם יש בו טעם מהתרומה. וקדירה שבישלו בה בשר לא יבשלו בה חלב, ואם בישלו יטעם קפילא (-נחתום) נכרי ויראה אם יש בחלב טעם בשר, ומותר לסמוך עליו לפי תומו, ולא ידיעוהו שנצרכים לדבר בשביל לדעת אם המאכל מותר.

צ"ו. רבא סבר בתחילה שסימן עדיף מטביעות עין,

שהרי מחזירים אבידה בסימן ולא בטביעות עין, אבל האמת שטביעות עין עדיפה מסימן, שהרי אדם מותר באשתו אף שהוא סומא או בלילה ע"י טביעות עינא דקלא ומאבידה לא ילפינן, דשם חוששים שישקר בגלל חמדת הממון, דגזל ועריות נפשו של אדם מתאוה להם ומחמדתם, וכן אם מעידים על רוצח לפי סימן בגופו ובכליו של הרוצח אינו נהרג, ולפי טביעות עין נהרג, וכן השולח למצוא אדם על פי סימנים לא ודאי שיכירו אבל ע"פ טביעות עין יכירו).

עוד באיסור גיד הנשה

מה צריך ליטול מגיד הנשה - לת"ק (והיינו כר"מ צ"ב): מדרבנן צריך לחטט אחריו וליטול את כולו, אמנם מדאורייתא די לחותכו מלמעלה. ולרבי יהודה אף מדרבנן די לחותכו מלמעלה.

איזה חלק בגיד נאסר, וחייב מלקות בגיד הנשה -

אם אכל כזית מגיד הנשה לוקה. ואם אכל גיד שלם שאין בו כזית, לתנא דמתני' ולת"ק דברייטא לוקה, דבריה היא ובבריה חייב בכל שהוא, ומלשון אכילה לומדים שאם יש בו כמה זיתים ואכל כזית חייב, ומ"אשר על כך" לומדים שאע"פ שהגיד ארוך לא אסרה תורה אלא מה שמונח על הכף (-מקצת הגיד השוכב על הבשר התפוח ככף), וכן סובר שמואל, ו"הירך" היינו שהגיד האסור הוא זה הפנימי המתפשט בכל הירך והחיצון מותר, ולמעט עוף שאין לו כף לומדים מ"כף" נוספת שכתובה). ולרבי יהודה אינו לוקה, דכתיב ביה אכילה, (ומ"אשר על כך" לומד רבי יהודה שאם יש בו כמה זיתים ואכל כזית חייב, וס"ל לרבי יהודה שלא רק מה שעל הכף נאסר, דכתיב "הירך" - כל הירך).

אכל מהגיד הימני כזית ומהשמאלי כזית, לת"ק לוקה שמונים, ולרבי יהודה לוקה ארבעים דאין איסור גיד הנשה אלא באחת מהן.

תערובות טעם כעיקר

הדפים הבאים (עד דף ק') הם דפים יסודיים בדיני תערובת איסור והיתר, ויבואר בהם מתי התערובת (לח בלח, ששני הדברים שהתערבו מתמזגים זה בזה ואחד נותן טעם בשני) נאסרת בגלל שמרגישים בה את טעם האיסור, וטעמו של האיסור הרי הוא כעיקרו וממשו, (ויבואר מהו השיעור האסור, ומתי האיסור נותן טעם בכל ההיתר, ומתי נאסר רק כדי קליפה), או שהאיסור אינו בטל בגלל חשיבותו למרות שהוא לא נותן טעם בהיתר, ובתערובת מין במינו שאין האיסור נותן טעם בהיתר, לרבי יהודה האיסור אינו בטל אפילו באלף, ולרבנן מדאורייתא בטל ברוב ומדרבנן צריכים שישם שאז האיסור מתבטל בתערובת והיא מותרת באכילה בגלל שלא מרגישים בה את טעם איסור, ולפעמים האיסור בטל ברוב כגון בתערובת יבש ביבש שאין האחד נותן טעם בחבירו אלא שכל חתיכה יש בה ספק האם היא החתיכה האסורה.

פינת הריבית

נערך ע"י גמ"ח 'אושר בכבוד'
מעשה ביהודי שקנה 'דירה על הנייר' ושילם עבור כך סכום ראשוני, וכידוע סך זה מוזכר את הקונה בזכות קניית דירה לכשתבינה, ולמרות שתתכן עליית מחירים, אם בגין עליית מדד הבניה אם בגין עלייה כללית של מחירי הדירות, מ"מ כל התשלומים ששילם הקונה לפני עליית המחירים מוזכרים אותו באחוזה דירה במחיר הישן.

כמוכן שעשה זאת בהיתר עיסקה, דבלא זה איכא למיחש משום פסיקה, דמשום הקדמת מעותיו מוכר לו אח"כ בזול, ואמנם י"ל שאין שומתו ידוע דק"ל (קעג ז ברמ"א) דשרי משום שלא ניכרת הוולח, מ"מ עלול להיווצר פער גדול בין שווי הדירה בזמן התשלום הראשון לבין שווייה בקבלת המפתח, ועוד בנקרה של עליית מדד הבניה היא תהא ניכרת לכא' הוי שומתו ידוע.

דא עקא שאחרי החתימה על העיסקה ותשלום חלק מהמעוץ נתברר שהיום הוסיף בחי"ע סעיף המוכפף את כל הסכם החי"ע בכך שהבנק המלווה את הפרויקט לא יתנגד לו. בעקבות כך סברו פוסקים חשובים שאין תוקף לחי"ע שזכה כי אין סיבה לבטל המלווה להסכים לחי"ע.

על כן הציעו שהקונה ימחל על ההטבה המגיעה לו בגין ההלוואה ונמצא שההטבה הניתנת לו איננה אגר נטר אלא מתנה בעלמא. ויותר מדויק להיפך - הקונה יתכוון בשעת מעשה קנין הבית (לכא' בעצם התשלום האחרון) שמתחייב תמורתו תוספת תשלום המכסה את הפער בין ערכו היום לערכו בתקופת התשלומים המוקדמים, ולכא' - בשונה ממחילה - לא תהיה כוונה בעלמא להתחייב דהוי דברים שבלב, אלא יצטרך למסור מודעא, וצ"ע אם צריך בפני ב' עדים.

ואף שהמוכר לא דורש תמורה זו מ"מ ודאי הוי ליה זכות ואין סיבה שיתנגד לזה על כן זכה בהתחייבות הקונה, וכאן אי"צ זכירה ע"י אחר דכאמור עצם זכירת הקונה בדירה מחייבת את התמורה שמכוון לה [במאמר המוסגר - אפילו אילו היה המוכר מתנגד להתחייבות זו י"ל שהתחייבות בתמורה איננה התחייבות חדשה שצריכה את הסכמת המוכר אלא היא שיור בזכית הקונה שלא קונה בזול, ואדרבא לאו כל כמיניה דהמוכר להקנות לקונה בעל כרחו דירה בפחות משווייה, אכן התחייבות בתמורה נכס מעבר לשווי י"ע אי שייכא בע"כ דהמוכר, ואכמ"ל].

ואין לטעון שהואיל ונותני ההטבה נותנים אותה משום אגר נטר הויא ריבית מאוחרת כטרשא דר"פ דק"ל (קעג א) דאולינן נמי בתר כוונת הנותנים אף כאשר הנתינה מחייבת מכח קציצת המקבל וכ"ש הכא שנותנים בלי שחייבים ודאי הם הקובעים את מהות הנתינה, דזה אינו, שכיין שהתחייב תמורה הרי שלא ניתנה לו כלל הטבה.

ואמנם יחייבו לשלם להם את הפער דאל"ה גזל בידו שהרי התחייב כן, ואם לא יצו לקחת הרי שמוחלים ואי"ז אגר נטר, דמחילתם איננה בתמורה להמתנת המעות אלא מפני שאינם מאמינים לו שחייב ואולי חושדים או חוששים מה טומן להם בזאת, או סתם אינם מסוגלים לקבל מה שלא תואם לרשומות מוכרזות מגבולות מערכתיות [אם לא שיוכל לפגוש את הבעלים עצמו שיקבל זאת בשחור].

האמת היא שבמקרה הנדון היתה תביעה של הקונה מהמוכר, שכן בתחילת ההליך הבטיח המוכר להתקין רשתות לחלונות לכל מי שיבחר את הסוג הרצוי לו בתוך 14 יום. אותו הקונה הודיע את בחירתו לאחר 16 יום אלא שהיו בהם ימי שבת וחג. אולם המוכר נתלה בכך שבהסכם כתום 14 יום ולא כתוב ימי עבודה.

לעומת זאת טענת הקונה היא שסתם יום ככה"ג ודאי הכוונה ימי עבודה כי הדבר ידוע שבשביל לקבל החלטה נצרך לגשת לחנות ולראות את האפשרויות בכדי לבחור מתוכם, ובשביל זה ניתנו אותן 14 יום, כך שאין משמעות לימים שהחנות לא פתוחים בהם.

א"כ שפיר יוכל הקונה לקזז את סך תביעתו ע"י קבלת ההטבה, וגם אם ננקוט שתיבעתו הויא ספיקא דדינא יוכל לתפוס, ועדיין י"ל"ע בזה כיון שהמוכר נותנו כאגר נטר נמצא ששילם ריבית ע"ה"צ שאינו חייב את הרשתות, מיהו הוי ספק דרבנן ואולי יש להקל. עוד י"ל דמתוך שספק ממוון לקולא מוכרע לן שתיפסיתו מועלת לגבייתו ולא שם ריבית עלה. ברם אכתי מוכשילו בנתמון לאכול בשר חזיר בשוגג ועלה בידו בשר טהה, וצ"ע.

איברא דגוף טענת הפוסקים הנ"ל שנפל החי"ע - ע"י ההתניה שהוסיף היום לתלותו בהסכמת הבנק המלווה - נראה דמעיקרא איכא למישידי בה נרמא, שהרי כל הקושי של המוסדות הפיננסיים להסכים באמת לחי"ע הוא מפני הסיכון הגלום בו שהלווה ייפטר ע"י שבווע או הוכחה גמורה שהפסיד, אולם בגוונא דידן הסיכון הוא על הלוקח שהרי הוא זה שנותן את המעות בעיסקה ואילו זכית היום שהפסיד ייפטר מהתחייבותו ובזאת ייפטור את הבנק מאחריותו, ומשכך אין כל טעם לחשוש שהבנק ימאן בחי"ע.

מחיר אושר בכבוד (ח"כ)

אושר בכבוד

חושבים עתיד כהלכה

ביעודם ובברכתם של מרן ורבנן גדולי ישראל שליט"א

לקבלת שטר זכרון דברים המהודר ללא חשש ריבית:

info@osher-b.org

להצטרפות: 073-3678617 | office@osher-b.org

צ"ז: שיעורי ביטול-רבא אמר שמה שאמרו

חכמים בכמה מקומות שמשערים בנותן טעם, היינו במין בשאינו מינו דהתירא, שניתן להבחין בטעם וכיון ששניהם היתר כגון בתרומה וחולין יכול כהן לטועמו, ואם התרומה לא נותנת טעם בחולין מותר לזרים לאכול את התערובת, ומה שאמרו חכמים (-רבי יוחנן) שסומכים על קפילא, היינו במין בשאינו מינו דאיסורא כגון בשר בחלב, שאין בן ברית יכול לטועמו, ומה שאמרו חכמים בע"ז ס"ט שמשערים בבשר בחלב ובשאר איסורים בשישים, היינו כשאין קפילא נכרי, או במין במינו בין דהתירא בין דאיסורא, דא"א להבחין בטעמו.

ירך שנמלח יחד עם הגיד - רב אחא בר יעקב ורב אשי התירו ירך שנמלח עם הגיד, ורבינא אסר. הגמ' שואלת על רבינא, שאף שמליח הרי הוא כרותח, אין הכונה לרותח דמבושל אלא לרותח דצלי, (ורק כבוש - איסור והיתר שנכבשו בחומץ ותבלין הרי הוא כמבושל) וצליה אינה אוסרת. קשיא.

מה מצטרף לשיעור שישים שכנגד האיסור - הרוטב, והקיפה (-פרורי בשר ותבלין המתאספים בתחתית הקדירה), והחתיכות, מצטרפות לשיעור שישים. ומה שמצינו שגם הקדירה מצטרפת, י"מ דהיינו הקדירה עצמה, וי"מ דהיינו מה שהקדירה בלעה מן ההיתר, שהרי שיעור ההיתר נתמעט ע"י שהוא נבלע בקדירה, אבל בקדירה עצמה לא משערים. ולהלכה כיון שיש בזה מחלוקת וזה איסור דאורייתא אזלינן לחומרא, ואין משערים אלא כמות שהוא לפנינו, ואף לא במה שהקדירה בלעה, כדאמרינן לקמן שגם מן האיסור נבלע בקדירה.

איך משערים נותן טעם כשא"א לטעום - כל איסורים שבתורה מלבד גיד הנשה שמשערים אותו כבשר בלפת, משערים כאילו האיסור הוא בצל או קפלוט ואילו היה נותן טעם בהיתר הכל נאסר, ומיירי כשא"א לטעום, כגון מין במינו, או במין ושאינו מינו וליכא קפילא, ועדיין לא נפסקה ההלכה שמשערים בשישים. ואין משערים בפלפלין ותבלין שאינם בטלים אפי' באלף מפני שהם נותנים טעם גם באלף כמותם, משום שחכמים שיערו שאין דבר שנותן טעם יותר מבצל או קפלוט.

כחל שנתבשל עם הבשר, אם יש שישים הבשר מותר, והכחל מצטרף לשישים כיון שהוא מין היתר, אמנם הכחל אסור (כיון שהבשר נתן בו טעם ואין בו שישים כנגד הבשר, ואם נפל לקדירה אחרת אוסר גם אותה, ואף שמשערים את טעם האיסור כנגד כל החתיכה, ולא רק כנגד מה שיוצא ממנה (דמנא ידעינן כמה נפק מינה) ונמצא שאנו דנים שכל החתיכה התבטלה, מ"מ שוויה רבנן כחתיכה דנבילה.

נותן טעם בביצה - איתא בברייתא שביצה טמאה אוסרת בנותן טעם. ואמר רב נחמן שביצה אסורה (וכן גיד הנשה) בטילה בשישים ואין ביצה מן המנין כיון שהיא אסורה. ולרב הונא צריך שיהיה ס"א כנגד הביצה, ורבי יעקב בר אידי ורבי שמואל בר נחמני מסתפקים אם מספיק שישים או שצריך שישים ואחד.

צ"ח. ואמר אביי שמה שביצה אוסרת היינו דווקא בביצה שיש בה אפרוח (וזו כוונת הברייתא ביצה טמאה), ואפי' אם היא מעוף טהור היא אוסרת כיון שהאפרוח הוא נבילה, אבל ביצה רגילה אינה אוסרת כיון שהיא לא נותנת טעם, והגמרא אומרת שאין לדבריו לא קושיא ולא ראיא.

כזית איסור שנפל לקדירת התר, אין מוסיפים לשיעור ההתר את מה שהאיסור בלע, שהרי האיסור בלע גם איסור ולא רק התר, והיינו שגם האיסור נתמעט מגודלו, ואין לנו אלא לשער כמו שאנו רואים. **חצי זית שנפל לקדירת התר** אין להתירו כשיש שלושים חצאי זיתים כנגדו, משום שאין לזלזל בביטול איסורים דרבנן, ועוד שהרי חצי שיעור אסור מן התורה.

הגמ' מביאה שרבי לא היה מתיר איסור שנתערב במ"ה או אפי' במ"ז התר כנגדו, וי"מ שהתיר בשיעורים הנ"ל, ומכוחו בניו התירו במ"ה או במ"ג, ולפ"ז מיירי בחצי זית.

צ"ח: שיעור הביטול ומקורו מזרוע בשלה - שיעור שישים הנ"ל (אם בדקנו ואינו נותן טעם, או במין במינו דליכא למיקם אטעמא, דאם בדקנו והוא נותן טעם, טעם אינו בטל) הוא שיטת רבי חייא בר אבא, אבל לרבי שמואל בר רב יצחק השיעור הוא מאה.

מקור דין ביטול בשישים או במאה הוא מזרוע בשלה של איל נזיר שמרימים אותה מהאיל ומניפים אותה ונותנים אותה לכהן והיא אסורה לזרים, והאיל כולו נאכל לבעליו שהרי הוא שלמים. ואע"פ שניתן ללמוד משם להתיר בשיעור זה גם כשיש טעם, אפ"ה החמירו חכמים ואמרו שטעם לא בטל.

כתיב "ולקח הכהן את הזרוע בשלה מן האיל", ואיתא בברייתא שלת"ק בשלה היינו שלימה, ולרבי שמעון בן יוחאי בשלה היינו שנתבשלה עם האיל. ללישנא קמא בין לת"ק ובין לרשב"י היה מבשלה עם האיל דאין מקרא יוצא מידי פשוטו, ונחלקו אם היה חותך את הזרוע מהאיל לפני הבישול (והיינו לת"ק, ושלימה היינו שלא היה חותך את הזרוע לחתיכות), או שלא היה חותך את הזרוע מהאיל, ולפ"ז לפי שתי השיטות אפשר ללמוד מזה את שיעור הביטול (וכדלהלן), וללישנא בתרא בין לת"ק בין לרשב"י היה חותכה לפני הבישול, ונחלקו אם היה מבשלה יחד או לא, ולפי זה רק לרשב"י אפשר ללמוד מזה שיעור ביטול.

מקור שיעור ביטול למ"ד שהביטול הוא בשישים הוא משום דס"ל למ"ד זה שמשערים בשר ועצמות של הזרוע מול בשר ועצמות של שאר האיל, וא"כ שיעור הביטול הוא שישים דקים להו לרבנן שיש שישים כנגד הזרוע ורחמנא שריה. ולמ"ד ששיעור הביטול הוא מאה משערים בשר כנגד בשר, ויש בשאר האיל מאה כנגד הזרוע, לפי שיש בזרוע הרבה עצם ומעט בשר, דהכתף אינו בכלל זרוע, ועצם אינה פולטת טעם.

והא דאמרינן שזרוע בשלה 'זהו התר הבא מכלל איסור' - שאף שהאיל בלע מן הזרוע התירו הכתוב, אין הכונה בהאי זהו שבשאר איסורים אין לומדים מכאן שיש בהם ביטול בשישים או במאה, אלא הכונה שאף לרבי יהודה דס"ל שמין במינו לא בטל, (דכתיב "ולקח מדם הפר ומדם השעיר" שאף שידוע שדם הפר מרובה משל שעיר קרי ליה דם השעיר ומבואר שאינו בטל), הכא בטיל, אבל מין בשאינו מינו לומדים מזרוע בשלה, ואין ללמוד מזרוע בשלה שמין במינו בטל, משום שמחידוש לא גמרינן דשם הרי מותר לבטל אף לכתחילה, ולביטול בשישים או במאה אפשר ללמוד, כיון שזה חומרא, דמדאורייתא אי לאו האי ילפותא ברובא בטיל, ואם באיל שהתורה הקילה אין ההיתר אלא במאה או בשישים, כ"ש בשאר איסורים.

צ"ט. ולרבא הקולא המיוחדת בזרוע בשלה הוא שלא אוסרים מדין טעם כעיקר כמו בשאר קדשים (שהטעם אסור כעיקר ממשו של איסור, אבל חולין לומדים מזרוע בשלה שבטלים בשישים או במאה, דהא ילפינן מ"אחרי רבים להטות" שזה בטל ברוב, דרבא סובר שבחולין אין הטעם כעיקר אלא מדרבנן, וכן סובר רבי יוחנן (ע"ז ס"ז) ש'טעמו ולא ממשו' אין לוקין עליו, ומה שלומדים (פסחים מ"ד) מ"משרת" שטעם כעיקר, ס"ל שזה אסמכתא בעלמא, דנזיר וגיעולי עכו"ם הוו שני כתובין הבאים כאחד שאין מלמדים, אי נמי גיעולי עכו"ם חידוש הוא כדאמרינן התם, ומ"משרת" לומדים שהיתר מצטרף לאיסור), אלא לומדים מדכתיב בחטאת "כל אשר יגע בבשרה יקדש" שהנוגע בה ובלע ממנה דינו להיות כמוה, שאם היא פסולה גם הוא פסול, ואם היא כשרה גם הוא נאכל כחמור שבה, שאפילו אם זה שלמים דינה כחטאת שמוותרת רק לפנים מן הקלעים לזכרי כהונה ליום ולילה, ומזה לומדים לכל איסורי קדשים שאינם בטלים לגמרי. (ואין ללמוד להקל מזרוע בשלה ששאר קדשים כגון נותר או פגול יתבטלו בשישים או במאה, כיון שזה חידוש שמבטלים לכתחילה, וכנ"ל).

ולרבינא הקולא המיוחדת בזרוע בשלה הוא שמקום חתך ג"כ מותר, ובכל האיסורים כשיש איסור והיתר מחוברים כגון הוציא העובר את ידו או אבר המדודלל מקום החתך אסור.

ביטול במין במינו ובמין בשאינו מינו-

איתא בערלה שבתערובת מין במינו יש חומרא על פני מין בשאינו מינו, שאם שאור של תרומה נפל לעיסת חולין, אם יש בשאור כדי לחמץ את העיסה, אוסר אף אם יש בעיסה אחד ומאה כנגד השאור, דנותן טעם לעולם אסור, ואם אין בו אחד ומאה כנגד השאור, אוסר אפי' אם אין בו כדי לחמץ, וכן מתבל קדירה חולין בתבלין של תרומה ומדממע שמבשל תרומה וחולין יחד במין במינו אינם בטלים. ואילו במין בשאינו מינו כגון גריסים של תרומה שנתבשלו עם עדשים של חולין, אם יש בעדשים טעם גריסים אינו מותר אף באחד ומאה אף דילפינן ששיעור ביטול בתרומה הוא מאה ואחד, דכתיב "מכל חלבו את מקדשו ממנו" - שאם נפל בתוכו הרי הוא מקדשו, ומיירי קרא בתרומת מעשר שהיא אחד ממאה, וקאמר שאם חזרה לתוך התשעים ותשעה מקדשתן, והיכא שהתרומה נותנת טעם אע"פ שיש כאן שיעור ביטול אסור, דטעמא לא בטל, ואם אין בעדשים טעם גריסים מותר אף בפחות מאחד ומאה דלא בעינן מאה ואחד אלא כשהאיסור בעין, כגון חיטים בחיטים או כשלא נתבשל

צ"ט: הגמ' מבארת שלמ"ד שהביטול הוא בשישים החומרא היא שבמין בשאינו מינו מספיק שישים וכאן צריך מאה, ולמ"ד שהביטול הוא במאה ולא בשישים, צ"ל שהחומרא היא שצריך מאה ואחד ולא מספיק מאה. ומה שאינו בטל באחד ומאה אם יש בו כדי לחמץ, הטעם הוא משום ששאור חימוצו קשה ויש שקשה מחבירו.

אין המאכלים שווים בשיעור איסור נותן טעם, שהרי דג טמא צירו אסור, ורביעית ממנו אוסרת סאתים של ציר טהור או של דבר אחר, שזה קרוב למאותים -קצ"ב רביעיות. ואף שלרבי יהודה מין במינו לא בטל, שאני ציר שהוא זיעה בעלמא.

ק. חתיכה נעשית נבילה- רבה בר בר חנה אמר שחתיכה של נבילה ושל דג טמא שנפלו לקדירה והוא מכירם, אינם אוסרים בפליטתם עד שיתנו טעם

ברוטב ובקיפה ובחתיכות. ורב אמר שאין לסמוך על רבה בר בר חנה, דבאופן זה החתיכה של התר (שהיתה בצידה תמיד, או שנתבשלה מתחילה עימה לפני שנתנו בקדירה את שאר החתיכות ואז לא היה שישים כנגד האיסור ונתנה בה הנבילה טעם) נעשית כנבילה עצמה, והיא אוסרת את שאר החתיכות מפני שהן מינה.

הגמ' מבארת שרב סובר כרבי יהודה שמין במינו לא בטיל, וממילא מדובר באופן שסילק את חתיכת האיסור ואת הרוטב לפני שנתן את שאר החתיכות בקדירה, ונתנה חתיכת האיסור טעם בחתיכה הראשונה, והיא אוסרת את שאר החתיכות מפני שהם מינה, ואשמועינן שהחתיכה עצמה נעשית נבילה לאסור חברותיה בפליטתה, אבל בלאו הכי יש לאסור בגלל החתיכה הראשונה. או דאייירי בלא קדם וסילקו ולא נאסרו שאר החתיכות אלא מכח חתיכת ההיתר הראשונה, ואייירי שיש בקדירה חתיכה ממין הנבילה וכן מין אחר, דכל מין ומינו כגון נבילה ושחוטה ודבר אחר כגון תבלין ורוטב, מין ההיתר אינו מבטל את האיסור ולא מוסיפו, אלא אמרינן סלק את מינו כמי שאינו בקדירה, ונשאריו שם רק הנבילה והרוטב, ושאינו מינו רבה עליו ומבטלו, ולכן רק כאשר קיבלה חתיכה אחת טעם בתחילה ונעשית נבילה, היא אוסרת את שאר החתיכות מפני שהם מינה ולא יכולים לבטלה אע"פ שיש בהם יותר משישים, והרוטב לבדו אין בו כדי לבטל שניהם.

איסור גיד הנשה בבהמה טמאה, ואין איסור חל על איסור

ק: גיד הנשה נוהג בבהמה טהורה לכו"ע. ובבהמה טמאה, לרבי יהודה יש איסור גיד הנשה, שהרי בני יעקב נאסר להם גיד הנשה דכתיב "על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה", לפני שנאסרה להם בהמה טמאה. ולחכמים אין איסור גיד הנשה בבהמה טמאה, ולמ"ד יש בגידים בנותן טעם לוקה משום טמאה ולא משום גיד, ולמ"ד אין בגידים בנותן טעם פטור, דרק בטהורה התורה חייבה אפילו שהוא עץ, משא"כ בטמאה, ולא נאסר גיד הנשה אלא בסיני, דכתיב "בני ישראל" ולא נקראו בני ישראל עד סיני, ואז נאמר פסוק זה אלא שכשכתב וסידר משה את התורה נכתב במקומו שלכן הוזהרו בני ישראל אחרי כן שלא יאכלו גיד. (והא דכתיב "וישאו בני ישראל את יעקב אביהם", זה היה זמן מרובה לאחר אותו מעשה שנאבק עם המלאך וכשבא לפדן קראו הקב"ה ישראל, דכתיב "לא יקרא עוד שמך יעקב כי אם ישראל", ואין לאסור גיד הנשה מאותה שעה שבני ישראל נשאו את יעקב, שהרי התורה לא ניתנה פעמיים, וכיון שבשעת מעשה זה לא נאסר, אין לאסור אלא ממתן תורה. ק"א:).

הגמ' שואלת איך חל איסור גיד הנשה בבהמה טמאה לרבי יהודה, והרי רבי יהודה עצמו סובר שאין איסור חל על איסור, כדמצינו שרבי יהודה אומר שנבלת עוף טמא אינה מטמאה בגדים בבית הבליעה, דכתיב "נבילה וטריפה לא תאכל לטמאה בה", לומר שאין מטמאה את האוכל אלא מי שאיסורו משום נבילה, ולא מי שאיסורו רק משום בהמה טמאה, ומבואר שאיסור נבילה לא חל על עוף טמא. ואין לומר שרבי יהודה סובר שאין בגידים בנותן טעם, וממילא חל איסור גיד הנשה כיון דליכא איסור בהמה טמאה. שהרי רבי יהודה סובר שהאוכל גיד הנשה של טמאה לוקה שתיים, ומבואר שיש בגידים בנותן טעם.

ואין לומר שרבי יהודה סובר שאיסור גיד הנשה נוהג בשליל, וממילא שני האיסורים חלים יחד בשעת יצירת הולד, שהרי רבי יהודה סובר שאיסור גיד הנשה אינו נוהג בשליל (וחלבו מותר), וא"כ איסור טומאה חל על השליל, שהרי כל יצירתו בטומאה, ואיסור גיד שאינו חל עד הלידה לא חל על איסור טומאה. ואין לומר דהיינו דווקא בבהמה טהורה דכתיב "כל בבהמה תאכלו" ואפילו חלבו וגידו, דבהאי קרא נפקא לן היתר שליל בשחיטת האם, אבל בבהמה טמאה איסור גיד הנשה נוהג בשליל, דמ"מ איסור טומאה קודם לאיסור גיד הנשה, וכדמצינו שהנזיר מגלח אם האהיל על כזית מן המת שסותר נזירותו ומגלח וחוזר ומונה נזירותו מתחילה, או על נפל שלא נתקשרו אבריו בגידים ומבואר שהאברים נוצרים לפני הגידים וש"מ שם טומאה קדים. וצ"ל שרבי יהודה סובר שאף שאיסור טומאה קודם חל איסור גיד, כיון שהוא איסור חמור שהרי לדבריו הוא אוסר גם לבני נח.

ק"א. האוכל גיד הנשה של בהמה אסורה- האוכל גיד הנשה של בהמה טמאה, רבי יהודה מחייב שתיים, ור"ש פוטר לגמרי, דס"ל שאין איסור טומאה כיון שאין בגידים בנותן טעם, ואין איסור גיד הנשה כיון דכתיב "על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה" והיינו במקום שרק הגיד אסור, אבל במקום שכל הבהמה אסורה גיד הנשה לא נאסר.

האוכל גיד הנשה של נבילה, לר"מ חייב שתיים, ולחכמים אינו חייב אלא אחת, אבל האוכל גיד הנשה של עולה ושל שור הנסקל, אף לחכמים חייב שתיים, כיון שאיסורים אלו חמורים יותר, שהרי הם אוסרים בהנאה.

הגמ' מבארת שחכמים היינו רבי יוסי הגלילי שסובר שאף באיסור כולל (כגון הכא שאיסור נבילה כולל גם את שאר הבהמה ולא רק את הגיד, דאיכא למימר דמיגו דחיל אבשר חייל נמי אגיד) אין איסור חל על איסור, אא"כ האיסור השני חמור יותר, דהיכא שהאיסור האחרון הוא גם כולל וגם מוסיף, איסור חל על איסור, וכדמצינו שאדם טמא שאכל קודש טהור חייב, אבל טמא שאכל קודש טמא, אם נטמא הגוף ואח"כ נטמא הבשר חייב חטאת, דהאוכל קדשים בטומאת הגוף זדונו כרת, כיון שאיסור כרת קודם, שהרי כל טמא שאכל דבר טהור הבשר נטמא, אבל היכא שנטמא הבשר שהוא נאסר על הכהנים בלאו בעלמא, ואח"כ נטמא הגוף, לרבי יוסי הגלילי פטור, דלא אמרינן שמיגו שחל האיסור על חתיכות טהורות חל האיסור גם כלפי חתיכות טמאות, (ולרבנן חייב, דס"ל שאיסור חל על איסור באיסור כולל דאמרינן מיגו). ומה שטומאת הגוף לא חלה אף שהיא חמורה שהיא בכרת, ואילו טומאת הבשר אינה בכרת, י"ל דמאידיך טומאת הבשר חמורה שאין לה טהרה במקוה, ואילו טומאת הגוף יש לה טהרה במקוה.

ק"א: והא דאיתא בברייתא שלרבי יוסי הגלילי מי ששגג ועשה מלאכה ביוה"כ שחל בשבת חייב על כל אחד מהם, דכתיב "שבת היא" דמשמע שאם חל איסור אחר עימה יתחייב על שבת בפני עצמה, וכתיב "יום הכיפורים הוא" וכנ"ל, ולר"ע אינו חייב אלא אחת, ומבואר שלרבי יוסי הגלילי איסור חל על איסור בכלול, (ואף ששני איסורים אלו חלים בבת אחת כשקידש היום, לולא שרבי יוסי הגלילי סובר שאיסור חל על איסור בכלול או מוסיף, גם ביחד הם לא חלים, ושבת מוסיפה על

יוה"כ שזדון מלאכה במיתת בית דין ולא בכרת, ויוה"כ נחשב כולל על שבת, שהוא כולל גם איסור אכילה), רבי יוסי בר חנינא אמר שצריך להפוך את השיטות, וה"ה דמצי למימר דס"ל לרבי יוסי הגלילי דאע"ג דאיסור כולל לא חייל, איסור בת אחת חייל, סובר ר' יוסי בר' חנינא דמאן דלית ליה איסור כולל לית ליה נמי איסור בת אחת, ופלוגתא היא ביבמות (ל"ג). וי"מ ששבת נחשבת קודמת ליוה"כ משום דקביעא וקיימא, ויום הכפורים נחשב אחרון משום שהוא תלוי בקידוש החדש, ורש"י מקשה על ביאור זה.

ואמרו בשם רבי יוחנן שלסובר שאינו חייב אלא אחת אם שגג על שבת ששכח שזה שבת והזיד על יוה"כ שידע שזה יוה"כ חייב חטאת משום שגגת שבת, אבל אם הזיד על שבת ושגג על יוה"כ פטור משניהם. לאבבי הטעם משום שהשבת קבועה ועומדת, ואילו יוה"כ תלוי בקביעא דירחא ומחייב רק אשבת בשגג בזה ובזה, ואם הזיד בשבת ושגג ביוה"כ פטור לגמרי, דאין מביאין קרבן על המזיד. ולרבא אין לחלק בזה, דסו"ס שניהם באים בבת אחת, ובע"כ רבי יוסי הגלילי פוטר משום שהוא סובר שכיון שבכולל ומוסיף אין איסור חל על איסור, ה"ה כשהם חלים בבת אחת לא מחייב אלא חדא, וממילא אם הזיד באחת מהן חייב על ששגג בשניה, אלא שהיתה גזירת שמד שגזרו שלא לעשות יום הכיפורים, ושלחו להודיע שיקיימו יוה"כ בשבת אע"פ שיוה"כ חל ביום אחר, כדי שלא ישכחו תורת יוה"כ, והאויבים לא יבחינו בו משום שבכל שבת לא עושים מלאכה, ורק באופן זה אם שגג ביוה"כ והזיד בשבת פטור, כיון שזה לא יוה"כ, וכן אמרו רבין וכל נחותי ימא.

איסור אבר מן החי

ק"ב. בטהורים ובטמאים-

איסור אבר מן החי נוהג בבהמה חיה ועוף טהורים. ובטמאים, לרבי יהודה ורבי אלעזר אסור, ולרבנן מותר. ושניהם מקרא אחד דרשו, דכתיב "רק חזק בלבתי אכול הדם וכו' ולא תאכל הנפש עם הבשר" - לא תאכל ממנו בעוד שהנפש עימו, רבי אלעזר שסובר שגם באיסור חמור יותר אין איסור חל על איסור אי לאו דכתביה קרא לומד שכל שיש בו איסור דם יש בו איסור אבר מן החי וגם בטמאים יש איסור דם (ורק שרצים דגים וחגבים ומהלכי שתיים אינם בכלל האיסור), ורבנן לומדים מ"הבשר" משמע הא אין בו דם הנפש אכול שרק אם בשרו מותר יש איסור אבר מן החי, ולרבי יהודה אבר מן החי נוהג בטמאה משום שאיסור אבר מן החי נוהג בבני נח.

נכרי מוזהר על אבר מן החי אף בטמאים לכו"ע, ואף אם שחט אותה אין שחיטה מטהרתה אם העוף הטמא מפרכס, דלנכרי אין הדבר תלוי בשחיטה, ורק היכא שהשחיטה מתירה לישראל היא מתירה גם לבני נח.

לר"מ איסור אבר מן החי נוהג רק בבהמה טהורה, ולא בחיה ועוף אע"פ שהם טהורים, דכתיב לעיל בסמוך "וזבחת מבקרך ומצאנך".

שיעור האיסור-

רב אמר שאבר מן החי אין חייבים עליו אלא בכזית, דכתיב ביה אכילה. והגידים והעצמות מצטרפים לכזית.

ק"ב: והא דאמר רב שהאוכל ציפור טהורה בחייה

חייב בכל שהוא (ובמיתתה חייב בכזית דבגבילה כתיב אכילה וכל אכילה בכזית חוץ מאבר מן החי דקפייד קרא אאבר לחודיה, וטמאה בין בחייה בין במיתתה חייב בכל שהוא דבריה היא, ומשום גבילה אינו חייב בבריה, דכשנבראה לא היתה גבילה), היינו כשמשהו בשר מצטרף לכזית ע"י גידים ועצמות, דמשום טומאה אינו חייב כיון שאין בגידים ועצמות טעם טמא. וכן מה שמצינו שלרבי האוכל צפור טהורה שאין בה כזית פטור דקסבר אין אבר מן החי בשלימה, (אמנם בכזית חייב דלא גרע מבשר מן החי דמחייב בכזית, דגם זה נחשב בשר), ורבי אלעזר ברבי שמעון מחייב, דאם על אבר אחד חייב כ"ש על כולה, דקסבר שלימה אין לך אבר מן החי

גדול מזה ובאבר לא בעינן כזית, (ואם חנקה ואכלה שאין כאן אלא איסור גבילה, לכו"ע חייב רק בכזית דאין חייבים על גבילה משום בריה, ומחלוקתם היא אם בחייה היא עומדת לנתחה לאברים וממילא כל אבר נקרא אבר בפני עצמו ויש כאן משום אבר מן החי, אמנם אינו חייב אלא אחת, דאין כאן אלא התראה אחת, או שאינה עומדת לאברים עד שתישחט, ואין שם אבר אלא כשהפרישו, ולאבר לכו"ע א"צ כזית), ג"כ איירי כשמשהו בשר מצטרף לכזית ע"י גידים ועצמות. ומצינו עוף שאין בכולו כזית בשר, ובאבר אחד יש כזית בצירוף בשר גידים ועצמות, והיינו קלניתא -עוף כחוש מאד, ואמנם קלניתא היא עוף טמא (שאף במיתתה חייב במשהו לפי רב דבריה היא, ורב אמר שבין בחייה בין במיתתה בכל שהוא), אבל אם יהיה עוף טהור כזה, כך יהיה דינו.

ואמר רבא שאם רבי יסבור שמחשבת אוכלין שמה מחשבה ואזלינן בתרה, אם חישב בחייה של צפור זו שאין בה כזית לאוכלה אבר אבר דגלי דעתיה שהיא עומדת לאברים, ואכלה כולה שלימה יהיה חייב דאבר קרינן ביה. ואם ר"א בר"ש יסבור שמחשבת אוכלין שמה מחשבה, אם יחשוב לאוכלה מותה דגלי דעתיה דבחייה אינה עומדת לאברים, ואכלה חיה פטור. ושאל אבבי וכי יש דבר שחיובו משתנה בין אדם לאדם, ורבא סובר דאזלינן בכל אדם לפי מחשבתו.

איסורי אבר מן החי ובשר מן החי-

לרבי יוחנן איסור אבר מן החי נלמד מ"לא תאכל הנפש עם הבשר" דאבר חי מיקרי נפש, דאם יחתכנו לא ישוב עוד כנפש הנטולה שאינה חוזרת, ומ"ובשר בשדה טריפה לא תאכלו" לומדים איסור בשר מן החי ד"ובשר בשדה" משמע שפירש ממקומו ובשר מן הטריפה דכתיב טריפה. ולריש לקיש גם בשר מן החי נלמד מהפסוק הראשון. וכוננת הפסוק לא תאכל הנפש ולא תאכל הבשר כל זמן שזה עם זה.

וג"מ במי שאכל אבר מן החי ובשר מן החי יחד, שלרבי יוחנן חייב שתיים כיון שיש כאן שני לאוין, אע"פ שאכלם באכילה אחת ובהתראה אחת, ולריש לקיש חייב אחת דאין כאן אלא לאו אחד. וכן הביאור להלן. ואם אכל בשר מן החי ובשר מן הטריפה, לריש לקיש חייב שתיים ולרבי יוחנן חייב אחת. ואם אכל אבר מן החי ובשר מן הטריפה יחד, לכו"ע חייב שתיים דבזה לכו"ע מתרי קראי נפקי.

ק"ג. ואם אכל אבר מן החי מבהמה טריפה, שנינו שלרבי יוחנן חייב שתיים ולריש לקיש אינו חייב אלא אחת.

הגמרא שואלת שהרי בהנ"ל מבואר שגם לריש לקיש חייב שתיים.

רב יוסף מבאר שבשתי בהמות שאכל אבר מן החי מזו ובשר טריפה מזו לכו"ע חייב שתיים אפילו באותה אכילה ובאותה התראה, כיון שיש כאן שני לאוין, ומחלוקת רבי יוחנן וריש לקיש היא בבהמה אחת שנטרפה עם יציאת רובה בזמן הלידה, רבי יוחנן סובר שבהמה בחייה עומדת לאברים, וממילא שני האיסורים חלים יחד כשנולדה, וריש לקיש סובר שבהמה בחייה לאו לאברים עומדת, וממילא איסור אבר שהוא חל רק כשמפריש את אותו אבר לא חל על איסור טריפה.

או שלכו"ע בהמה בחייה לאו לאברים עומדת, ונחלקו אם איסור אבר מן החי חל על איסור טריפה כיון שהוא נוהג בبن נח או לא.

או שלכו"ע בהמה בחייה לאברים עומדת ואיסור אבר קודם, ואיירי שנטרפה אחרי הלידה, ונחלקו אם איסור טריפה חל על איסור אבר, שלרבי יוחנן איסור חל על איסור ואיסור טריפה חל על איסור אבר מחיים, וריש לקיש סובר

שאיסור טריפה מיתלא תלי וקאי ואינו חל אלא כשפקע איסור חיות.

לרבא מיירי שתלש אבר מן החיה ונעשית טריפה עי"ז כגון שחתך רגליה למעלה מן הארכובה, ונחלקו אם בהמה בחייה לאו לאברים עומדת, וממילא חלים שני האיסורים יחד, או שבהמה בחייה לאברים עומדת, ואיסור טריפה לא חל על איסור אבר.

והנה מצינו מחלוקת בדעת רבי יוחנן מה הדין ב**אוכל חלב מן החי מבהמה טריפה**, לרבי חייה בר אבא חייב שתיים, ולרבי אמי ור' אבהו חייב שלש.

וצ"ב במה נחלקו.

הגמרא מבארת דמיירי בבהמה שנטרפה עם יציאת רובה, רבי אבהו סובר שבהמה בחייה עומדת לאברים, וממילא שלשת האיסורים חלים יחד כשנולדה, דהא חלב השליל מותר דכתיב "כל בבהמה תאכלו". ורבי חייה בר אבא סובר שבהמה בחייה לאו לאברים עומדת, וממילא איסור אבר שהוא חל רק כשמפריש את אותו אבר לא חל על איסור חלב ועל איסור טריפה שחלו בשעת לידתה.

או שלכו"ע בהמה בחייה לאו לאברים עומדת, ונחלקו אם איסור אבר מן החי חל על איסור חלב דאיסור חל על איסור, או לא.

או שלכו"ע בהמה בחייה לאברים עומדת, ואיירי שנטרפה אחרי הלידה, ונחלקו אם איסור טריפה חל על איסור אבר, לרבי אבהו כמו שהתורה אמרה שאיסורי גבילה וטריפה חלים על איסור חלב, דכתיב "ואכול לא תאכלוהו" אף דכבר כתיב "כל חלב וכל דם לא תאכלו", ללמד שאיסור גבילה יחול על איסור חלב, כך גם הם חלים על איסור אבר מן החי, ורבי חייא בר אבא סובר שדווקא על איסור חלב הם חלים מפני שהותר מכללו אצל חיה, משא"כ על איסור אבר מן החי.

ק"ג: אבר מן החי שחילקו לשניים ואכלו, אם

חילקו מבחוח -קודם שיתננו לתוך פיו, ואכל כל חלק לבדו, לרבי יוחנן וריש לקיש פטור ואין האכילות מצטרפות בכדי אכילת פרס לחייבו כמו בשאר איסורים, דכיון דחידוש הוא, דהא גידין ועצמות דעלמא לא מייחבי עלייהו והכא מייחבי, אין לך בו אלא חידוש, דסתם אכילה בבת אחת משמע, אבל לחצאין לא, ולרבי אלעזר חייב דמחוסר קריבה שנתרחקו מעט זה מזה לאו כמחוסר מעשה. ואם חילקו מבפנים -לאחר שבא סמוך לבית בליעתו בלעו לחצאין, לרבי יוחנן חייב שהרי גרונו נהנה בכזית, ולריש לקיש פטור דבעינן אכילת מעיו בכזית -כשהוא יורד לתוך מעיו צריך שיהיה בו שיעור אכילה, ואינו חייב בסתמא בכזית דא"א ללעוס את כל האכילה יחד אלא בבלע בבת אחת כגון גרומיתא זעירתא - עצם קטנה שעל כף הירך, שיש בה משהו בשר, וגיד ועצם משלימה לכזית, ואין אדם לועסו אלא בולעו.

לריש לקיש מה שנשאר בין השיניים אינו מצטרף לכזית, ולרבי יוחנן זה מצטרף לכזית. ורב פפא אמר שמה שנשאר בין השיניים לא נחלקו בו כיון שלא גרונו ולא מעיו נהנו, דאין הטעם אלא כשהוא סמוך לבית הבליעה, והמחלוקת היא על מה שנשאר בין החניכיים, שלרבי יוחנן חייב שהרי גרונו נהנה, ולריש לקיש פטור דבעינן הנאת מעיו.

ואם אכל חצי זית והקיאו ואכל עוד חצי זית, רבי אסי אמר בשם רבי יוחנן שחייב משום שגרונו נהנה בכזית, ואע"פ שזה בזה אחר זה חייב כיון שזה בכדי אכילת פרס, אבל הנאת מעיים ליכא, דלא נתמלא כריסו אלא בחצי זית, ופליגא אדרב דימי ורבין דאמרי לעיל משמיה דרבי יוחנן שאם חילקו מבחוח פטור. ואם אחר שהקיא חזר ואכל את אותו חצי זית חייב, דלאו שמיה עיכול דאי שמיה עיכול לא הוי אלא פירשא בעלמא ואכילה שניה לאו אכילה היא, וממילא נהנה גרונו בכזית.

כל הבשר

איסור בשר בחלב

מקור איסור בשר בחלב הוא מדכתיב "לא תבשל גדי בחלב אמו", וכיון שאיסור זה נכתב בתורה שלש פעמים, אמרו חז"ל שאחד בא לאסור בשר בחלב ואכילה, השני בהנאה, והשלישי הוא איסור לבשלם יחד, והאיסור הוא בכל בהמה ולא דווקא בגדי, והתורה כתבה את ג' הפעמים בלשון בישול כדי לומר שגם אכילה והנאה אינם אלא כשנתבשלו יחד.

רבנן עשו סייג לתורה והרחיבו את האיסור גם כשהבשר וחלב לא נתבשלו יחד, ואפילו על שלחן אחד באופנים מסויימים אסור, וכן חייבו חכמים להמתין מלאכול מאכלים חלביים אחרי אכילת בשר, וכן אסרו חכמים דברים נוספים.

כיון שטעמו של האיסור ג"כ נאסר (-טעם כעיקר), אסור גם לאכול מאכלים שיש בהם בליעות של בשר בחלב, וישנם פרטים רבים מתי הטעם נבלע, כגון בבישול בכלי ראשון, ומתי לא.

איסור בישול בשר בחלב הוא בכל בשר, דאף דאמרו רחמנא גדי ה"ה בחיה ועוף, ולקמן קי"ג יש מחלוקת אם זה מדאורייתא או מדרבנן. ובבשר דגים וחגבים מותר. מתני'.

ק"ד. לרב יוסף תנא דמתני' סובר שבשר חיה ועוף איסורם מדאורייתא, ודלא כר"ע שסובר שבחיה ועוף אין האיסור מדאורייתא (אמנם בדין נדר דלהלן התנא סובר כר"ע). ולרב אשי מתני' כר"ע, ואין הכונה שהכל אסור מדאוריתא.

הנודר מן הבשר אסור בבשר בהמה חיה ועוף, ומותר בבשר דגים וחגבים, דכל הנודר דעתו למה שנקרא כן בלשון בני אדם, וכל מין בשר דרך לקרותו בשר חוץ מבשר דגים וחגבים. (מתני'). הגמ' אומרת שתנא דמתני' סובר כר"ע שכל דבר שבשליחות השליח נמלך לשאול אם הוא בכלל השליחות אבל בסתמא אינו בכלל השליחות ואינו מוצא מכלל השליחות, הוא בכלל הנדר, וכדמצינו שהנודר מן הירק, לת"ק מותר בדלועין, שהרי אדם אומר לשלוחו לקנות ירק והוא אומר לא מצאתי אלא דלועין ואינו לוקחם מיד כשמוצאם, ולר"ע אדרבה כיון שעל דלועין הוא נמלך זה ראה שזה ירק, שהרי על קטנית אין השליח נמלך.

ק"ד: העלאת בשר עם גבינה על השלחן-

אסור להעלות גבינה על השלחן שאוכל עליו בשר בהמה שמא יבוא לאוכלם יחד כשהם נוגעים ובולעים זה מזה, אע"פ שמותר לאכול בשר אחרי גבינה. ובבשר עוף, לבית שמאי מותר, ולבית הלל אסור, וזו מקולי בית שמאי ומחומרי בית הלל. ובבשר דגים וחגבים מותר לכו"ע ובשלחן שמסדרים עליו את התבשיל מותר להניח שם בשר וחלב.

גם מי שסובר שבשר עוף בחלב אסור מדרבנן, יכול לסבור שאסור להעלותם יחד על השלחן, ולא הוי **גזירה לגזירה**, דיש לחוש שיעלה בשר בהמה עם גבינה באילפס שהוא כלי ראשון ויאכל בשר בחלב דאורייתא, (אבל כלי שני אינו מבשל, וכן בשר וחלב שנתערבו צוננים אין איסורם מדאורייתא).

ומה שמצינו שאין גוזרים גזירה לגזירה, היינו כגון **חלת חוץ לארץ** שאינה אסורה לזרים אלא מדרבנן, שנאכלת לכהן עם זר על השלחן ולא גזרו שמא זר יקח מזה ויאכל, כיון שגם האכילה אינה אסורה מדאורייתא, וניתנת לכל כהן שירצה (אפילו לעם הארץ שאינו משמרה בטהרה), שזה דווקא בחוץ לארץ, שאין לחוש שם לאיסור דאורייתא, אבל חלת חוץ לארץ בארץ

ישראל לא הוי גזירה לגזירה, דיש לגזור שמא יאכלו חלת הארץ שהיא אסורה לזר מדאורייתא דתרומה קרייה רחמנא ואסורה לזרים מדכתיב "וכל זר לא יאכל קודש", ואין לתתה לעם הארץ שאינו משמרה בטהרה דכתיב "לתת מנת הכהנים והלויים למען יחזקו בתורת ד' " – למחזיקים יש מנת ולא לשאינם מחזיקים.

אכילת בשר אחרי גבינה- מי שאכל גבינה ורוצה לאכול בשר, צריך קינוח והדחה, (בית שמאי אמרו שצריך קינוח ובית הלל אמרו שצריך הדחה, ומר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי. הקינוח יפה מן ההדחה). ואגרא חמיו של רבי אבא אמר שמי שאכל גבינה, מותר לאכול אחריה עוף בלא נטילת ידים ובלא קינוח הפה לראות שלא נדבק מהגבינה בחניכיו, ורב יצחק בריה דרב משרשיא אכל בשר אחרי גבינה בלי לרחוץ ידיו, ושאלוהו שמדברי אגרא מבואר שרק עוף וגבינה מותר אבל בשר וגבינה לא, ורב יצחק ענה להם שרק בלילה ההיתר הוא רק בעוף, אבל ביום הרי הוא רואה אם ידיו נקיות.

ק"ה. לרבי זירא הקינוח צריך להיות דווקא בפת חיטים קרה ורכה, ולא בפת שעורים שהיא מתפוררת בתוך הפה וממילא אינה מקנחת, או בפת חיטים שהיא חמה או קשה. ולהלכה אפשר לקנח בכל דבר חוץ מקמח תמרים וירקות שהם רכים.

אם נשאר בשר בין השיניים אסור לאכול גבינה, דכתיב "הבשר עודנו בין שיניהם" ומבואר שזה נקרא בשר.

מי שאכל בשר אסור לו לאכול גבינה מפני שהבשר מוציא שומן והוא נדבק בפה ומאריך בטעמו. ומר עוקבא אמר שהוא כחומץ בן יין לגבי אביו, מפני שאביו כשהיה אוכל בשר לא היה אוכל גבינה עד למחר, והוא ממותין רק לסעודה הבאה.

שמואל אמר שהוא כחומץ בן יין לגבי אביו, שאביו היה מסייר נכסיו פעמיים ביום לראות מה הם צריכות, והוא רק פעם אחת. דס"ל לשמואל שמי שמסייר נכסיו בכל יום מרויח מפני שמתקנם במה שצריך. ובאמת אביי תפס את האריס לוקח עצים, ורב אסי ראה שמים עומדים לשטוף את שדהו.

נטילת ידים

הלכות נטילת ידים לפני הסעודה, נמצאים במשניות בסדר טהרות במסכת ידים, באשר היא שייכת לדיני טומאה וטהרה, ואין על סדר טהרות תלמוד בבלי, והרבה דינים חשובים בהלכות אלו נתבארו בסוגיות שלפנינו.

נטילת ידים לפני הסעודה היא תקנה דרבנן, משום סרך תרומה כמבואר בגמרא כאן, ומשום נקיות, ולהלן יבואר אלו מים כשרים לנטילה, דין כח גברא בנטילה, מתי אפשר לטבול ידים במקום לנוטלם, חשיבות מצות נטילת ידים, לאלו דברים צריך ליטול ידים, עד היכן בידיים צריך ליטול ידיו, שיעור המים לנטילה, ועוד מדיני טילה, וכן יבוארו דינים בנטילת מים אמצעיים (בין גבינה לבשר) ומים אחרונים.

מים ראשונים מצוה -לשמוע דברי חכמים. מים אחרונים חובה מפני מלח סדומית שמסמא את העיניים (וכ"ש שהמודד מלח צריך ליטול ידיו). מים אמצעיים שבין תבשיל לתבשיל רשות, ושבין תבשיל לגבינה חובה.

מים ראשונים ניטלים בין ע"ג כלי בין ע"ג קרקע, ומים אחרונים ניטלים דווקא בכלי ולא ע"ג קרקע, מפני שרוח רעה שורה עליהם, וי"א שאפשר לנוטלם גם ע"ג קיסמים.

מים ראשונים ניטלים בין בחמין בין בצונן, ומים אחרונים דווקא בצונן, מפני שחמין מרככים את הידים ואין מעבירים את הזהומא אלא מבליעים בהם את זוהמת התבשיל.

ק"ה: ללישנא קמא אין ליטול מים ראשונים במים שהיד סולדת (-נכיות) בהם דבטלו ונשתנו מתורת מים, וללישנא בתרא מותר ליטול מים ראשונים במים שהיד סולדת בהם, ומים אחרונים אסור רק במים שהיד סולדת בהם.

טעם למה נזהרים בכמה דברים

מה שלא נוטלים דבר מהשלחן בזמן שאחד אוחז כוס לשתות, אינו מחשש לקלקול בסעודה, אלא מפני שזה קשה לרוח צרדא, ואם הוא נוטל ומחזיר, או שמשאיר את מה שנטל בתוך ד' אמות לשלחן, או שנוטל דבר שאינו צריך לסעודה, אין בזה חשש. ומר בר רב אשי הקפיד גם על כלים לכתישת תבלין מפני שהם נצרכים לסעודה.

מה שאוספים את הפרורים אחרי הסעודה אינו משום נקיון, אלא משום שזה קשה לעניות.

מה שלא שותים את הקצף של המשקה, הטעם אינו משום שזה מאוס, אלא מפני שזה גורם לכרסם -רירים הבאים מן החוטם, (ואם שתה קצף של יין, רפואתו שישתה שיכר, ובשל שיכר ישתה מים, ובשל מים אין לו תקנה, והיינו דאמרי אינשי בתר עניא אזלא עניותא). והמנפח בפיו זה גורם לחולי בראש, והמסלקו בידיו זה גורם לעניות, ותקנתו שישקעו בתוך המשקה.

מה שלא מושכים ירק מתוך האגודה של הגנן, הטעם אינו משום דמחזי כרעבתנותא שאינו יכול להמתין עד שיתירנו, אלא משום שזה גורם לכשפים. ורב חסדא ורבה בר רב הונא נזהרו בזה וכן לא קניחו בחרס ולא הרגו כינה במלבושם, ולא הצליחה המכשפת לעצור את הספינה שלהם בכשפיה.

מה שלא אוכלים ירק שנפל מהשלחן אינו משום שזה מאוס, אלא משום שזה גורם לריח הפה.

מה שלא יושבים מתחת למרזב המקלח מים מן הגג אינו משום שופכים -מים שהשתמשו בהם על הגג, שהם מאוסים, אלא משום דשכיחי שם מזיקים. ומעשה בסבלים שהניחו שם חבית והיא נשברה, ורב אשי נידה את המזיק, וקצב לו זמן לשלם, ולא בא באותו הזמן, ואמר לו המזיק שאין להם רשות לקחת דבר צרור או חתום או מדוד או מנוי, אלא רק דבר הפקר.

מה שנוהגים לשפוך מים מפי הכד לפני השתיה ממנו אינו משום שיש שם קיסמים, אלא מפני מים הרעים ששתה מהם שד וזו תקנתם.

המשך הלכות נטילת ידים

ק"ו. לרב דימי זלזול במים ראשונים גרם לאכילת בשר חזיר, שהיה חנוני שהיה מוכר נבילות לעכו"ם ושחוטות לישראל, וכשבא יהודי ולא נטל ידיו היה סבור שהוא נכרי והאכילו בשר חזיר, וזלזול במים אחרונים גרם להוצאת אשה מבעלה, כדאיתא ביומא (פ"ג:) שכיזור הכחיש שהפקידו אצלו כסף וכשראו שיש לו שאריות עדשים בשפמו הלכו לאשתו ואמרו לה שבעלה אמר שישיו את כספו ונתן סימן שאכל עדשים, וכששמע זאת כיזור גירש אותה. ולרבין זלזול במים ראשונים גרם לאכילת בשר נבילה, וזלזול במים אחרונים גרם למיתה שי"א שכיזור (הנ"ל) הרג את אשתו. ורבי אבא נקט כדברי שניהם לחומרא, שמים ראשונים גרמו לאכילת בשר חזיר (שהוא חמור מנבילה כיון שיש בזה שני איסורים) ומים אחרונים גרמו למיתה.

נטילת ידים בחמין- **חמי האור** לחזקיה אין נוטלים מהם ידים -מים ראשונים, ולרבי יוחנן נוטלים מהם ידים. (חזקיה פליג אדלעיל (ק"ה:), וחזקיה הוא תנא.). ו**חמי טבריה**

או שאר מים שנפסלו משתית בהמה כגון מים סרוחים, פסולים לנטילת ידים ע"י כלי וגריעי מחמי האור לפי שלא היתה להם שעת הכושר, ולא תיקנו רבנן נטילה אלא בראויים לשתית בהמה, ולענין טבילת הידים או כל גופו אם יש בהם מ' סאה, במקומם (-כשהם מחוברים) מהני לכו"ע דשם טבילה עליהם ככל המעיינות והמקוואות, ואם העביר אותם דרך חריץ (שאין שם שיעור מקוה אבל הם מחוברים למקוה), לרבנן ולחזקיה אפשר להטביל בהם ידיו, ולרשב"א ולרבי יוחנן גוזרים שמא יטול מהם ע"י כלי.

טעם נטילת ידים לחולין הוא משום סרך תרומה שהידיים הם שניות ופסולות את התרומה ולא את החולין, וגזרו שיטלו לחולין כדי שאוכלי תרומה יהיו רגילים ליטול ידיהם. ועוד משום מצוה, והיינו מצוה לשמוע דברי חכמים שתיקנוה, או שזה דאורייתא כדאמר ר"א בן ערך שסמכו דבר זה על הפסוק "וכל אשר יגע בו הזב וידיו לא שטף במים" משמע שיש מקרה שמועילה שטיפה במים ואסמכתא בעלמא היא.

נטילת ידים לפירות- לרב אושעיא נטילת ידים לפירות רשות, משום נקיות, ואינה לא חובה ולא מצוה, ולרב נחמן הנוטל ידיו לפירות אינו אלא מגסי הרוח ואסור לנהוג בגסות הרוח ואין זה רשות, ורב אמי ורב אסי אכלו פירות ולא נטלו ידיהם.

מהלכות זימון- אין מזמנים על הפירות. ושנים שאכלו יחד פת, וכן שלשה שאכלו פירות, מצוה שכל אחד יברך בפני עצמו, ורק אם אחד בור יוציא מי שיודע לברך.

ק"ו: עד היכן יטול ידיו- לתנא דברייתא לחולין יש ליטול עד הפרק השני שבאמצע האצבעות, דכיון שהנטילה היא רק משום סרך תרומה, די אם נטל מה שנוגע במאכל דהיינו ראשי האצבעות, ולתרומה עד הפרק השלישי שהוא גבגב היד, ולקידוש ידים ורגלים מן הכיור עד הפרק העליון ששם מתחברים היד והזרוע. וכן אמר רב, ושמואל אמר שיטול לחולין כמו לתרומה ולא חלק על הברייתא, אלא שמפני שהיה כהן ורגיל בתרומה החמיר להרגיל עצמו גם בחולין כדי שיהיה רגיל בזה. ורב ששת אמר שיטול לתרומה לקולא כמו לחולין, ורב אמי הראה עד היכן ליטול בין לחולין בין לתרומה ולחומרא, ולא דווקא לכהנים.

כל דבר שחוצץ בטבילת הגוף חוצץ בנטילת ידים לחולין, ובקידוש ידים ורגלים במקדש.

ק"ז. נוטל אדם ידיו שחרית ומתנה עליהם לכל היום לאכילה, ובלבד שיזהר מלטנפם ומלטמאם, לרב דין זה הוא אפי' שלא בשעת הדחק, ורב אבינא אמר לעשות כך במקום שמים לא מצויים, ונחלקו בגמ' אם הוא מתיר רק בשעת הדחק וס"ל כרב, או אף שלא בשעת הדחק ודלא כרב.

אריאת דדלאי -צינור המוליך מים לשדות ששופכים אליו מים מהנהר בדלי, אין נוטלים ממנו לידים ע"י הכנסת הידים לתוך הצינור, דבעינן נטילה מכח גברא וכבר פסק כח השופר, (וטבילה אין כאן כיון שאין בזה שיעור מקוה), ואם נותן ידיו סמוך למקום השפיכה שהמים מקלחים לידיו מכח האדם ששופך את המים לצינור, מהני, דבזה המים באים מכח גברא, וכן אם הדלי ניקב ככונס משקה שזה נקב קצת גדול והקילוח היוצא ממנו נראה, והשופך מים מהדלי לצינור שופך דרך פי הדלי ונשפכים מים מהנקב ליאור, אפשר להטביל ידיו בצנור, כיון שעיי"ז המים שבצינור מחוברים ליאור, ועיי"ז מועיל להטביל בצינור את הידים, דאין זה טבילה גמורה שנצריך חיבור כשפופרת הנוד.

כלי שניקב ככונס משקה אינו כשר לנטילת ידים, מפני שרבנן תיקנו ליטול ידים מכלי, וזה לא נחשב כלי.

שיעור רביעית- צריך ליטול מכלי, ושיהיה בכלי רביעית מים, אמנם שניים יכולים ליטול ידים מרביעית אחת בזה אחר זה, כיון שהמים שהשני נוטל בהם הם שיירי טהרה.

מים שנשתנה מראיהם פסולים לנטילת ידים.

מגופת חבית שתיקנה (-חקק בה שתוכל לקבל רביעית) כשרה לנטילת ידים, או וכן חמת או כפישה של עור שתיקנם כשרים, אבל שק וקופה אינם כשרים לנטילת ידים, כיון שלא נעשו למים, דרובם לא מחזיקים מים.

ק"ז: כורך אדם ידיו במפה שלא יגע באוכל ואוכל תרומה דכהנים זריזים הם ולא יגעו בתרומה, אבל לא יכרוך ידיו במפה ויאכל טהרות דאינם למודים להשמר כמו כהנים, ורבי צדוק אכל פחות מכביצה כשהוא כרוך במפה מחוץ לסוכה ולא בירך אחריו ברכת המזון.

מי שמכניסים לו אוכל לפיו ואינו נוגע באוכל, הגמ' מסתפקת אם צריך ליטול ידיו, (ורב הונא בר סחורה האכיל את רב המנונא, ואמר שרק בגלל שהוא רב המנונא האכילו. הגמרא אומרת שאין ראייה שהטעם משום שהוא זהיר שלא ליגע, די"ל שהיה זריז ליטול ידיו מתחילה, והזריז עדיף מהזהיר, שהזהיר נזהר בשעת מעשה שלא לעבור על המצוה, והזריז רואה את הנולד ומכין עצמו מתחילה שלא יבוא לידי כך, והיינו דאמרין זהירות מבואה לידי זריזות). ובשמש ודאי שהוא צריך ליטול ידיו כיון שהוא טרוד לשמש את המסובים והוא שכח שהוא לא נטל ונוגע באוכל שאוכל, אבל מה שנוגע בשאר המאכלים אינו מצריך נטילה, שלא הצריכו נטילה לנוגעים אלא רק למי שאוכל. ולהלכה צריך האוכל מאחרים ליטול ידיו. והמאכיל י"א שצריך ליטול ידיו, ולהלכה אינו צריך.

מותר לאשה להדיח במים יד אחת ולהאכיל לבנה הקטן ביום הכיפורים, ואף אם א"צ נטילת ידים למאכיל, מ"מ צריך משום רוח רעה השורה על הידים שלא נטלום בשחרית, אבל מאכיל שנטל ידיו בשחרית א"צ ליטול ידיו.

צריך **השמש** לברך על כל כוס שכיון שאינו יודע אם יתנו לו עודף הוא מסיח דעתו, ואם אין אדם חשוב מברך אף על כל פרוסה, משא"כ כשיש אדם חשוב שהוא בטוח שלא ימנעו ממנו לחם כל צורכו. ואין לאחד האורחים לתת פרוסה לשמש, בין כשהכוס בידו ובין כשהיא בידו של בעה"ב, שמא יארע דבר קלקלה בסעודה שבעה"ב יכעס כשהוא שותה והיין חונקו ומזיקו, או שיפחד שהלחם לא יספיק לאורחים ויסתכל מה האורח נותן לשמש והכוס שבידו תישפך, וכן כשהכוס ביד השמש שמא ישפכנה.

הרחקות בין בשר לחלב

מותר **לצרו**ר בשר וגבינה במטפחת אחת, ובלבד שלא יגעו זה בזה, ואם נגעו א"צ קליפה כיון ששניהם צוננים, אבל צריך הדחה.

אכילה על שלחן אחד- שני אכסנאים מותרים לאכול על שלחן אחד בשר וגבינה, ובלבד שלא יהיו מכירים זה את זה שאין לחוש יאכל אחד משל חבירו. ואף במכירים אסור רק בתפיסה אחת אפילו בלא שלחן, או בכעין תפיסה אחת. ושני אחים המקפידים זה על זה שאין זה אוכל משל זה, אסורים לאכול זה עם זה, שמא יבואו להתיר באוכלים זה עם זה, כפי שאסרו לענן מצות בפסח סריקי בייתוס שהיה לו דפוס מצויר שהיה הצינור נעשה מיז, אטו שאר סריקין המצויירים שאסרום מפני שהאשה שוהה בעשייתם והם מחמיצים, ולא דמי למה שהתירו למי שאין לו אלא חלוק אחד, לכבס במועד, דהתם אזורו מוכיח עליו, דהאזור קבוע בחלוק, וכשמחליפים חלוק מעבירים את האזור לחלוק השני, ומי שאין לו חלוק אחר מכבסו עם אזורו, והרואה שמכבסו עם אזורו יודע שאין לו חלוק אחר, ולכן התירו לו חכמים.

באיזה אופן הטעם אוסר את העיקר

ק"ח. טעמו ולא ממשו- טעם האיסור כשאין

ממשות של האיסור כגון היכא שסילק את האיסור שאין כאן אלא טעמו, לאביי בכל האיסורים זה אסור מדאורייתא, דילפינן מבשר בחלב שהתורה אסרה באכילה אף שאם מסלקם זה מתוך זה אחרי הבישול אין כאן אלא טעם, ולומדים מזה לשאר איסורים בבמה מצינו, ואין לומר ששם זה חידוש (שאסורים אע"פ ששניהם מין התר, ועוד שאסור אפי' רק לבשל), ואין ללמוד משם, דא"כ למה שם לא נאסר בלא נותן טעם דהא חידוש הוא, ואפילו בכל דהו זה בשר בחלב, אלא מבואר שזה לא חידוש מיוחד, אלא רואים מזה דאהכי קפיד רחמנא, כמו שכלאי הכרם נאסרים בגלל התערובת, וממילא לומדים מזרוע בשילה להתיר כשאין טעם. ורבא דוחה שבאמת בשר בחלב זה חידוש, ומ"מ אין לאסור בלי נתינת טעם (למרות שא"א ללמוד מזרוע בשילה), דבגופיה גלי קרא דבעינן טעמא, מדלא אסרה תורה אלא בדרך בישול בשר בתוך חלב, שבאופן זה ודאי יש נתינת טעם.

דין חתיכה שנפלה עליה טיפת חלב-

לתנא דמתני' אם נפלה טיפת חלב על חתיכה אחת מתוך החתיכות שבתוך הקדירה, אותה חתיכה נאסרת אם יש באותה טיפה כדי לתת בה טעם, והיינו שאין בחתיכה שישים כנגד הטיפה. ואם ניער את הקדירה מיד לפני שהחתיכה קיבלה טעם מן הטיפה, שאז הטיפה התערבה בכל החתיכות, אינה אוסרת אא"כ יש בה כדי לתת טעם בקדירה. מתני'. (ורבי יהודה (ק"ט). אוסר גם בניער).

והיכא שהחתיכה נאסרת, שיטת רב שהחתיכה **עצמה נעשית נבילה** והיא אוסרת את כל החתיכות אפי' אם יש בהם כדי לבטלה מפני שהן מינה, והיינו שטעם הבשר שיצא מהחתיכה, שהוא עצמו נאסר, אוסר את שאר החתיכות, וס"ל לרב כרבי יהודה שמין במינו לא בטיל, ואיירי שהחתיכה נמצאת ברוטב עבה (דאל"כ אומרים כאשר נתערבה חתיכת איסור, בהיתר שהוא מינו ושאינו מינו, סלק את ההיתר שהוא מינו כמי שאינו מועיל לא לבטלו לאיסור דמין במינו לא בטל, ולא להחשיבו שנתוסף על האיסור שיצטרכו לבטל גם אותו, אלא מחשיבים כאילו אינו כאן, ושאינו מינו של היתר רבה עליו על האיסור ומבטלו, וגם כאן הרוטב מבטל את החתיכה הנאסרת), וס"ל לרב **שאפשר לסוחטו אסור** – איסור שנבלע בהיתר ונתן בו טעם ואסרו, וחזר ובישל את החתיכה שבלעה עם עוד חתיכות של היתר, שהחתיכה הראשונה יכול האיסור להסחט ממנה ולהתחלק בחתיכות ההיתר שאין באיסור כדי לאסור כולם, ומ"מ לא די שהחתיכה לא מותרת, אלא גם ההיתר שבה נעשה איסור, וצריך שיעור גדול כדי לבטל את כל החתיכה, וכן דעת רב ורבי חנינא ורבי יוחנן, ודלא כרבי שמעון בר רבי וריש לקיש דס"ל אפשר לסוחטו מותר שאפילו החתיכה שנאסרה הותרה, ואף שאין מבטלין איסור לכתחילה, בדיעבד מותר, דאי אפשר לסוחטו מותר למה החתיכה נעשית נבילה והרי הטעם יוצא ממנה ומתחלק בכל החתיכות האחרות, ואין סיבה לאסור חתיכה אחת יותר מאחרות).

ק"ח: ומה שרב אמר שאם נפל כזית בשר לתוך יורה של חלב, הבשר אסור מפני שהחלב נתן בו טעם, והחלב מותר, ולא אמרינן שהחלב שנבלע בו נעשה נבילה ומעתה הוא אוסר דהא ס"ל לרב שמין במינו לא בטל, צ"ל דאיירי שנפלה החתיכה ליורה רותחת והספיקה רק לבלוע וקדם וסילקה קודם שנחה דכל זמן שאינה נחה מרתיחתה אינה פולטת.

אבל אין לומר שהתורה אסרה בבשר בחלב רק את הבשר ולא את החלב, והחלב מותר אפילו אם היה בבשר שיעור גדול לתת טעם בשר בכל החלב, דכתיב "לא תבשל גדי בחלב אמו" – גדי אסרה תורה ולא חלב, שהרי רב מחייב מלקות במי שאכל חצי זית בשר וחצי זית חלב (הדרך לשער כזית במשקין הוא ע"י הכנסת זית לתוך כוס מלאה

משקים, והמשקה שיוצא מהכלי הוא שיעור כזית) שנתבשלו יחד, (והיינו בבאו מיורה גדולה שהיה בה כזית בשר וכזית חלב, אבל ביורה שאין בה אלא שני חצאי זית אלו אינו לוקה לא על הבישול ולא על האכילה, דאינם מצטרפים לעשות איסור אא"כ היה בתחילה שיעור כזית מבשר ושיעור כזית מחלב. וללוי לוקה בין על האכילה בין על הבישול).

ק"ט. ובברייתא מבואר שחתיכה שנפלה עליה טיפת חלב, אם לא ניער (-הגיס) ולא כיסה את הקדירה כלל (ערבוב הקדרה גורם שהטעם יתפשט בכולה, וכן המכסה את הקדירה גורם לכך), אין הטיפה נבלעת אלא באותה חתיכה ואינה יוצאת ממנה לשאר החתיכות כיון שהחלב נמצא בגג אותה החתיכה. ואם לא ניער ולא כיסה בתחילה אלא בסוף שבתחילה החתיכה קיבלה את הטעם ואח"כ כשניער הטעם נפלט ממנה לחתיכות האחרות, שיטת רבי יהודה שהטיפה נותנת טעם בחתיכה ואוסרתה, והחתיכה נעשית נבילה, ואוסרת את כל החתיכות מפני שהן מינה, ואפי' היכא שניער מתחילה ועד סוף אסור אע"פ שהחתיכה לא בלעה את האיסור יותר משאר החתיכות, ואין באותה טיפה שיעור לאסור את כל החתיכות, דחיישינן שלא ניער בתחילה יפה יפה ולא כיסה יפה יפה וממילא החתיכה בלעה בתחילה מן האיסור, וכשניער אח"כ היא פלטה. ושיטת חכמים שאפי' היכא שניער וכיסה בסוף ולא בתחילה, אין הטיפה אוסרת אא"כ יש בה בכדי לתת טעם ברוטב ובקיפה (-פרורים דקים של בשר שיורדים לשולי הקדירה) ובחתיכות, דס"ל אפשר לסוחטו מותר. ושיטת רבי שאם ניער וכיסה בסוף החתיכה נאסרת ואוסרת את שאר החתיכות, דס"ל שאפשר לסוחטו אסור, ואם ניער וכיסה מתחילה ועד סוף, הטיפה מתבטלת גם ברוטב ובקיפה ובחתיכות, דלא ס"ל כרבי יהודה שחושש שמא לא ניער יפה.

ואין לומר שבין לרבי יהודה בין לחכמים אפשר לסוחטו אסור, ונחלקו לשיטתם אם מין במינו בטל או לא, דלא משמע כך מלשון הברייתא.

ולענין הלכה אפשר לסוחטו אסור, ומין במינו אפילו באלף אינו בטל, וממילא בין בטיפת חלב שנפלה על החתיכה ולא ניער ויש בה כדי ליתן טעם באותה חתיכה, ובין בחלב הדבוק בחתיכת בשר ויש בו ליתן טעם בה, ואפילו אין בו כזית, דהוי חצי שיעור אסור מן התורה, החתיכה עצמה נעשית נבלה, ואין שאר החתיכות מועילות לבטלה, דכולם נאסרות ואפילו הן אלף, אבל אם יש ברוטב לבדו יותר משישים מול כל החתיכה שקיבלה את הטעם, הרוטב מבטלה, ומשליכה וכולן מותרות, דכל מין ומינו ודבר אחר סלק את מינו כמי שאינו ושאינו מינו רבה עליו ומבטלו.

חיוב בישול בשר בחלב הוא בשיעור שאחרים -נכרים אוכלים אותו מחמת בישולו, והיינו שנתבשל כל צרכו. (ק"ח:).

הוצאת הדם מהלב - צריך לקרוע את הלב ולהוציא את דמו, ואם לא קרעו אסור לאוכלו, אבל אינו עובר עליו להתחייב כרת, (ובכריתות (כ"ב) מוקים לה בלב עוף שאין בדמו כזית, והוא אסור אסור באכילה כיון דחצי שיעור אסור מן התורה, אבל בלב בהמה חייב כרת אם לא קרעו לאחר בישולו, אבל הבשר אינו נאסר כיון שהוא חלק ואינו בולע). ואם בישלו קורעו לאחר בישולו.

דיני כחל

הכחל הוא דד הבהמה, ומכיון שיש בו חללים קטנים שהם כנוס החלב, ומצד שני הכחל עצמו הוא בשר, צריך להוציא את החלב מהכחל לפני שמכנינים אותו לאכילה, וכדלהלן.

ק"ט: **צריך לקרוע את הכחל ולהוציא ממנו את החלב,** ואם לא קרעו אינו עובר לא על אכילתו ללקות ולא על בישולו, דאין זה נקרא חלב. מתני'.

אכילת כחל שלא קרעוהו - נחלקו בגמ' בדעת רב אם יש איסור לאכול כחל שלא קרעוהו, ולא יעזור שיקרע אותו לאחר בישולו שכיון שהוא רך כבר נבלע בו החלב על ידי הבישול והקריעה לא מוציאה את החלב, (ולהלן ק"י. מובא שרב יצחק בר אבודימי אמר שלא לימד את רב שום איסור בכחל בין במניקה בין בשאינה מניקה, ורב אסר כחל (מייירי שבישלו בלא קריעה) כשראה מקום שאינם מקפידים על בישול בשר בחלב, וי"א שרק כחל של מניקה שכנוס שם הרבה חלב אסור), או שמוותר לאוכלו אם נתבשל וא"צ לקורעו, כיון שהחלב אינו כנוס במעיו אלא מובלע בבשר, וכיון שאפילו בנסחט ממנו יוצא חלב שחוטה דרבנן, בדלא פירש אפי' איסורא דרבנן ליכא, ולכתחילה צריך קריעה מדרבנן, אמנם קיבה של טלה או של עגל שיונקים החלב לתוך קיבתם, שבישלה בחלבה אסורה, כיון שהחלב כנוס במעיים ומשיצא מדדי הבהמה חלב הוא.

ורב נחמן אמר לטבחים שיצלו את הכחל, דס"ל שא"צ קריעה אלא לקדירה שבבישול הדם שיוצא חוזר ונבלע, אבל לצלי מותר אפילו לכתחילה, ורב נחמן סובר כלישנא בתרא דרב

עוד מביאה הגמ' (ק"י.) מנהגים שונים אם אוכלים כחל או לא אפילו צלי ואפילו קרעו, ואיתא התם שההולך ממקום שאוכלים למקום שאין אוכלים, נותנים עליו חומרי מקום שהלך לשם, ואין לו לאכול אלא חוץ לחתום.

דרך קריעת הכחל - קורעו שתי וערב, וטחו בכותל (-כובשו בידיו לכותל כדי שישחט חלבו), והיינו כשנותנו לקדירה כיון שכשהוא יוצא הרי הוא חלב גמור וחוזר ומתבשל עמו, אבל שלא לקדירה והיינו לצלי מספיק קריעה או שתי או ערב כיון שהחלב מטפסף למטה וכשיצא והרי הוא חלב לא חזר, ואפי' לכתחילה.

כל דאסר לן רחמנא שרא לן כוותיה - דם אסור וכבד שכולו דם קרוש ויש לו טעם דם מותר, דם נדה אסור ודם טוהר של בתולים ושל ימי טוהר של יולדת אינו אסור, חלב בהמה אסור וחלב חיה מותר, חזיר אסור ומוחא דשיבוטא שטעמו כטעם חזיר מותר, גירותא (-עוף טמא) אסור ולשון של כוורא שיש לו טעם גירותא מותר, אשת איש אסורה וגרושה אפילו בחיי בעלה מותרת, אשת אח אסורה ויבמה מותרת, נכרית אסורה ויפת תואר מותרת, בשר בחלב אסור וכחל צלוי מותר.

ק"י. מדברי רמי בר תמרי-

אסור לצלות ע"י חרצנים הנמצאים ליד היקבים, שמא הם מיין נסך, ושמא יש להם בעלים, ואם עברו י"ב חודש שזה הזמן שהם מתייבשים אין בהם משום יין נסך, ואם עלו עליהם עשבים מחמת שנרקבו ונעשו עפר, אין בהם משום גזל שכיון שהם הולכים ומתקלקלים ולא נטלם שמע מינה אינו חושש.

חולה מעיים פטור מן התפילין מפני שצריך לחולצם תדיר.

ק"י: טלית שאולה פטורה מן הציצית כל ל' יום.

אין להלקות אדם שאינו מכבד אביו ואמו, דכל מצות עשה שמתן שכרה בצדה כגון כבוד אב דכתיב ביה "למען יאריכון ימיר", אין בית דין של מטה מוזהרין עליה, שלכך פירש מתן שכרה לומר שאם לא יקיימנה עונשו שלא יטול שכר זה, אבל בלאו הכי מי שאינו רוצה לקיים מצות עשה מכים אותו עד שתצא נפשו.

דיני כבד

כבד שנתבשל - לרבי אליעזר הכבד עצמו אינו נאסר ע"י הבישול, מפני שהוא פולט ואינו בולע כיון שהוא טרוד לפלוט, ולגבי לאסור את הדברים המתבשלים עימו הסתפק אב"י אם הוא אסור כיון שהוא פולט דם, ואף

שכולו דם אפ"ה כשהדם פרש הרי הוא דם והוא אסור, או שאינו אסור (אא"כ הוא כבד של איסור כגון של טריפה, שאז הוא אסור מחמת השמנונית אבל הדם שפשיטא שהוא מותר כל זמן שלא פירש, י"ל שגם כשפירש אינו אסור).

ואם ישל קנה עם הריאה והלב והכבד, אם פי הקנה חוץ לקדירה שאז הדם עובר דרך קנה הכבד לתוך הקנה הגדול של הריאה ויוצא מחוץ לקדירה, או שחלטו את הכבד לפני הבישול בחומץ או ברותחין שעיי"ז הדם אינו יוצא ממנו לעולם, יש להתיר גם לפי הצד שבסתמא הוא אסור. ובנחלט לא רק הוא עצמו מותר, אלא גם החומץ מותר, דאם החומץ נאסר גם הכבד שחוזר ובולע מהחומץ היה נאסר שכיון שהוא נצמת ואינו טרוד לפלוט הוא בולע. ודעת רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה, שכבד מתובל שהתבלין מרכך אותו או שלוק הרבה מאד אוסר בשר המתבשל עימו, וגם הוא עצמו אסור מפני שאחרי שהוא גומר לפלוט הוא חוזר ובולע.

ק"יא. רבה בר רב הונא נזדמן לביתו של רבה בר רב נחמן והביאו לפניו ג' סאים של פת נקיה מרוחה בשמן ודבש, וכששאלם אם ידעו שהוא עומד לבוא, אמרו לו וכי אתה חשוב יותר משבת שנאמר עליה **"וקראת לשבת עונג"**.

כבד שיש בו סימפון מלא דם צריך לקורעו שתי וערב, וכשמניחים אותו בתנור לצלותו יש להניחו כשהצד החתוך נמצא למטה כדי שהדם יזוב ויצא, דאף שדם הבלוע בכבד מותר, דם הכנוס בסימפונות נחשב דם. אמנם **טחול** מותר אפי' בבישול, דאינו אלא שומן בעלמא.

צלית כבד או כחל יחד עם בשר - אם הכבד נמצא מעל הבשר בזמן הצליה, י"א שהבשר מותר אע"פ שזב דם מהכבד על הבשר, כיון שהדם ע"י צליה אינו נח להבלע אלא הוא מחליק מהבשר, וי"א שהבשר אסור כיון שדם הוא איסור דאורייתא. וכחל שנצלה מעל בשר, לדעה הראשונה הבשר אסור כיון שהחלב נסרך (-נדבק ונבלע) בבשר, ולדעה השניה הבשר מותר כיון שחלב שחוטה איסורו מדרבנן, משא"כ דם שאיסורו מדאורייתא, ומרימר אמר שלהלכה מותר לצלות כבד או כחל מתחת הבשר, אבל מעל הבשר מותר רק בדיעבד ולא לכתחילה, ולדיין בכל אופן אסור לכתחילה, דשפודים שלהם היו תלויים כשחודם למטה, ומה שהיו מכניסים קודם היה למעלה, אבל שפודים שלנו הם שוכבים, ולפעמים זנב השפוד גבוה יותר מראשו ולפעמים להיפך, וממילא בין שהכבד לצד הראש בין שהוא לצד הבשר אסור. ואם יש כלי מתחת הדברים הנצלים, אסור אפי' בשר מעל כבד, מפני שדם הכבד דרכו לצוף, (משא"כ בסתם בשר שהדם שוקע).

דיני בליעות בכלים

ק"יא: סכין ששחטו בה אסור לחתוך בה מאכל רותח מפני שבית השחיטה רותח והסכין בולע מהדם וחוזר ופולטו במאכל הרותח, ובצונן, י"א שצריך הדחה לאותו צונן, וי"א שא"צ הדחה.

בליעה ע"י מליחה וכבישה - לשמואל מליח הרי הוא כרותח, ולכן קערה שמלחו בה בשר אסור לאכול בה רותח מפני שהדם נבלע בקערה ונותן טעם ראשון הוי כאיסור גמור, אא"כ טעם קפילא נכרי ואמר שאין בזה טעם מהאיסור, וכן כבוש הרי הוא כמבושל. ורבין אמר שלרבי יוחנן מליח אינו כרותח וכבוש אינו כמבושל, ואב"י אמר שמכך שרב אסי תלמידו של רבי יוחנן שבר קערה שמלחו בה בשר שהיא של חרס שאין לה תקנה, מבואר שלרבי יוחנן מליח הרי הוא כרותח. (אמנם בר גזלא חי שנפל לכותח מותר, דלא אמרינן דמליח

כרותח אלא היכא שאינו נאכל מחמת מלחו (-אינו נח להאכל מרוב המלח שבו עד ששורים ומדיחים אותו במים, כעין מליחת בשר להצניע), ואם הוא צלי צריך לקלפו מלמעלה סביב, ואם יש בו בקעים והא צלי, שכולו בולע דרך הנקבים, או שהוא מתובל שהתבלין מרכך אותו והוא נח וצמא לבלוע, הכל אסור. קי"ב.).

צנון שחתכוהו בסכין בשרי, לרב כהנא מותר לאוכלו עם כותח חלבי, אע"פ שהצנון חריף וממיילא הוא בולע מהשמןונית שנקרשה על הסכין שזה כבשר. לאביי הטעם משום שהצנון בלע טעם היתר ולא איסור, ולרבא אף שבלע התר סוף סוף איסורא קאכיל כשנותנו עם החלב, אלא הטעם משום שאפשר לטעום לפני שמערבים את הצנון עם החלב ולהרגיש אם יש בצנון טעם בשר. ולהלכה אסור לאוכלו עם כותח מפני שהוא חריף ובולע מהמממשות שנשארת על הסכין, ועוד דמשום חורפיה בלע טפי מדגים הרותחים, ואגב דוחקא דסכינא הסכין פולט והצנון בולע.

אבל קישות שחתכוה בסכין יגרור מעט את מקום החתך ויאכל, מפני שהיא מתוקה ואין השמנונית נבלעת בתוכה אלא צפה על מקום החתך, וקלחי לפת שחתכם בסכין מותר לאוכלם מפני שזה לא חריף ואין טעם השומן ניכר בהם, ובסלק אסור מפני שזה נותן בהם טעם, אא"כ חתך גם לפת מפני שאז הלפת מבטלת את טעם השמנונית מהסכין. (קי"ב.).

דין בליעה מהקדירה עצמה - דגים שהניחום רותחים בקערה, לשמואל מותר לאוכלם עם מאכל חלבי, כיון שזה נותן טעם בר נותן טעם, דקערה זו אינה בשר אלא רק יש בה טעם בשר (דסתם קערה מקנחים אותה מהשומן שנקרש עליה משום מיאוס, משא"כ סכין שלפעמים יש עליו ממשות של שמנונית קרושה ואינה ניכרת), ורק דבר שנתבשל עם בשר ממש אסור לאוכלו עם מאכל חלבי. ובשיטת רב י"א שזה אסור וכדמצינו שרב הכינו לו סם רפואה בקערה ואח"כ הכינו בה תבשיל ואמר שהוא הרגיש בתבשיל את טעם הרפואה, וי"א שגם רב מתיר, ושאני התם שזה היה דבר מר ביותר. ורבי אלעזר תלמידו של רב נהג לאיסור. והלכה כשמואל שדגים שעלו בקערה מותר לאוכלם בכותח.

לרבי חייא פת פוטרת כל מיני מאכל, ויין פוטר כל מיני משקין, ולכן אחד האמוראים שהיה תלמידו אכל תאנים וענבים בתוך הסעודה בלי לברך, אמנם להלכה דברים הרגילים לבוא אחרי הסעודה ולא באים ללפת את הפת, טעונים ברכה לפניהם ואחריהם אפילו אם הביאם בתוך הסעודה, דכיון שאינם לפתן אין הפת פוטרם.

קי"ב. אין להניח כד של מלח ליד כד של כותח, מפני שהאיסור בעין -שהכותח נראה וניכר מפני שהוא עבה, וחוששים שיפול מהכותח למלח בלא ידיעתו, והוא ימלח בזה קדירה של בשר, אבל כד של חומץ מותר להניחו ליד כותח, כיון שהאיסור לא בעין ואינו נותן טעם.

דיני מליחת הבשר

ככר שחתכו עליו בשר שנצלה, לשמואל הככר נאסר מפני שהדם יוצא מהבשר ונבלע בככר, והיינו אם הבשר האדים, ויצא ממנו מוהל סמין (דאם הוא צלול אין זה דם), ועבר עד הצד השני של הככר ונראה משני צידי הככר, ורב הונא היה נותן את זה לשמשו, דס"ל שזה מותר אלא שהיה איסטניס, ורבא היה אוכל זאת בעצמו וקרא לזה 'חמר בשר' -יין הבשר.

אין מניחים כלי שמקבלים בו את השומן תחת הבשר, עד שיכלה כל מראה אדמומית שבו שכבר נפלט כל דמו. רב פפא אמר דהיינו עד שתעלה תמרתו (-שהבשר מעלה

עשן. ל"א שהגחלים מעלים עשן, דכל זמן שהדם שותת עליהם הם כבים והולכים, אבל כשנוטף עליהם שומן הם מעלים עשן, (ואף ששמואל אמר שככר שחתך עליה בשר שכבר נצלה אסור לאוכלה וא"כ איך מותר בכלה מראה אדמומית שבו, שאני התם שבגלל דוחקא דסכינא נפלט דם, אבל בלא דוחק הסכין אין יוצא דם ע"י האור אלא זה שמנונית. קי"ב.). ורב אשי הקשה שמא רק החלק התחתון הסמוך לגחלים הגיע למידה זו ולא החלק העליון, ולכן אין לו תקנה אלא אם יניח שתי חתיכות מלח בבשר ובכלי, והדם נשאב למלח ויורד לשולי הכלי, (ודווקא מעט מלח מועיל, אבל הרבה מלח פוסק את כח הדם ועושהו כמים והוא נעכר ומתערב עם השומן.

קי"ב: מליחת ב' דברים יחד-

אם מלח ב' דברים יחד בכלי שאינו מנוקב, אפי' ב' עופות יחד אסורים, מפני שהדם נשאר בכלי וחוזר ונבלע, וכמבואר לקמן קי"ג. שאין מולחים אלא ע"ג כלי מנוקב. ואם הכלי מנוקב, בב' עופות מותר אע"פ שהדם יורד מהעליונה לתחתונה, כיון שהדם לא נשאר בכלי, וכל זמן שהעליון פולט גם התחתון פולט, וכל זמן שהתחתון טרוד בפליטה אינו בולע, אבל דגים ועופות וכ"ש בשר אחר לפי שהוא קשה יותר מבשר עופות, הדגים אסורים, אבל העופות מותרים, מפני שהדגים שהקרום שלהם רך ממהרים לפלוט, ועופות פולטים אחרי הדגים, והדגים בולעים מהעופות.

ואם מלח בשר שחוטה וטריפה יחד, רבא אמר שהשחוטה נאסרה אפילו אם מלח בכלי מנוקב, ולא אמרינן שהדם לא נבלע בחתיכה התחתונה כיון שהיא טרודה לפלוט ושתי החתיכות נחות יחד מפליטתם, דכתיב ”הַטְּמָאִים לֹכֵן בְּכָל הַשֶּׁרֶץ” (ה' יתירא לאסור גם את הציר והרוטב והקיפה -פרורי בשר ותבלין הנקפים בשולי הקדירה, אבל אין ראייה לאסור מדברי שמואל שמליח הרי הוא כרותח וכבוש הרי הוא כמבושל, דשמא רק הדם אסר כגון בכלי שאינו מנוקב, ולא הציר והרוטב כיון שזה זיעה, ולדם ליכא למיחש הכא כיון שהכלי מנוקב.

קי"ג. ודג טהור שמלחו עם דג טמא, אם הטהור מליח והטמא תפל לא נאסר הטהור, ואם הטמא מליח והטהור תפל נאסר הטהור, ואם שניהם מלוחים, לרבא נאסר הטהור.

צריך להדיח את הבשר, ואח"כ למולחו, ואח"כ לחזור ולהדיחו, כדי להוציא את דמו. ואם הבשר הודח בבית הטבח אין בעה"ב צריך לחזור ולהדיחו.

רב דימי מנהרדעא היה מולח במלח גס, ומנערו לאחר זמן, מפני שהוא בולע דם, אבל מלח דק א"צ לנער מפני שהוא נמס מעצמו.

הכרכשתא והמעיים (-קיבה וכרס ושאר המעיים) והמעיים שסביב הכנתא אינם בחזקת שיש בהם דם ליאסר אם לא נמלחו, (אבל הלב והריאה והכבד והכנתא עצמה יש בהם דם והם צריכים מליחה).

בשר בזמן מליחתו צריך להניחו ע"ג כלי מנוקב.

רב ששת היה מולח עצם עצם, והגמרא דוחה שאם חוששים שאחת תבלע מהשניה נחשוש גם שצד אחד יבלע מהשני, אלא מותר למלוח כמה חתיכות יחד, מפני שכל זמן שהם טרודים לפלוט אינם בולעים, והם גומרים יחד לפלוט. השובר את מפרקת הבהמה לפני שתצא נפשה הוא גורם שהדם יבלע באברים, דהבהמה בשעת שיטיתה מוציאה דם, וכששבר מפרקתה מותך צרתה אין בה כח להאנח ולהוציא דם, והדם נבלע באבריה, והבהמה נהיית יותר כבידה, ונמצא גוזל את הבריות כשמוכרה במשקל, והגמ' מסתפקת אם בהמה זו מותרת באכילה. תיקון.

המשך דיני בשר בחלב

המעלה על השלחן עוף וגבינה יחד, אינו עובר בלא תעשה. מתנ"י. ואין מזה ראייה שבשר עוף בחלב דאורייתא, דאימא אינו בא לידי לא תעשה והיינו שאין חוששים שמא יאכלנו ויעבור עליו, דגם אם יאכלו אינו עובר.

באיזה בשר וחלב יש איסור דאורייתא-

לת"ק איסור בישול והנאה הוא בבשר וחלב של בהמות טהורות, אבל אם אחד מהם טמא מותר בבישול ובהנאה דאין בו משום בשר בחלב כדיליף לקמן, ויש בו רק איסור אכילה של בהמה טמאה.

ולרבי עקיבא איסור בשר בחלב בחיה ועוף אינו דאורייתא, דכתיב ג' פעמים "לא תבשל גדי בחלב אמו" למעט חיה שאינה בהמה (ואף שחיה בכלל בהמה, היא ממועטת מקרא יתירא) עוף שאינו בהמה וטמאה שאינה כגדי שהוא טהור, ושאר בהמות טהורות יש להם רבוי כדלקמן.

ולרבי יוסי הגלילי "לא תבשל גדי בחלב אמו" הוקש ל"לא תאכלו כל נבילה" שנאמר באותו פסוק עצמו, דמשמע שכל דבר שיש בו איסור נבילה יש בו איסור בשר בחלב, אמנם עוף אף שיש בו איסור נבילה מותר לבשלו בחלב, כיון שלא שייך בו "חלב אמו".

ומחלוקת ר"ע וריה"ג היא שריה"ג אסר חיה מדאורייתא דכל שהוא אסור משום נבילה נוהג בו בשר בחלב חוץ מן העוף שאין לו חלב אם, ולר"ע חיה אסורה מדרבנן. או שר"ע אסר חיה ועוף מדרבנן ולכן ר"ע אמר שאינו מן התורה, וריה"ג מתיר עוף אפי' מדרבנן, וכדאיתא בברייתא ש(במקומו של רבי אליעזר היו כורתים עצים בשבת לעשות פחמים כדי לעשות פחמים בשביל לעשות איזמל אם אין לו איזמל, דס"ל שמכשירי מצוה הדוחה את השבת דוחים את השבת,ו)במקומו של ריה"ג היו אוכלים בשר עוף בחלב. קט"ז. .

קי"ג: מה לומדים מדכתיב ג' פעמים "לא תבשל

גדי בחלב אמו - שמואל לומד מדכתיב ג"פ "גדי", לרבות שיש איסור בשר בחלב גם בחַלב ובמתה שאם בישל חלב בחַלב או בשר נבילה בחלב ואכלם עובר גם משום בשר בחלב, אף שאיסור חַלב ונבילה חל לפני איסור בשר בחלב, (ומחד קרא נפקי, דס"ל איסור חל על איסור, ומה שמצינו ששמואל אמר בשם רבי אלעזר שכהן טמא שאכל תרומה טמאה אינו חייב מיתה ומבואר שאיסור אכילת תרומה בטומאת הגוף שהוא בלאו ד"בקדשים לא יאכל וכו' ובא השמש וטהר ואחר יאכל", ועונשו מיתה בידי שמים, לא חל על איסור תרומה טמאה שאסורה ועומדת עליו באיסור עשה ד"בשרריך תאכלנו הטמא והטהור" דמשמע שטמא וטהור אוכלים יחד בקערה אחת שהבשר נטמא, ומיירי בבשר פסולי המוקדשין לאחר פדיונם, ו"תאכלנו" לזה ולא לאחר והיינו שתרומה טמאה אסורה באכילה, ולאו הבא מכלל עשה עשה, שאני התם שיש מיעוט מיוחד דכתיב "ומתו בו כי יחללוהו" פרט לזו שמחוללת ועומדת. או ששאני

בשר בחלב שיש רבוי מיוחד, דגם ה"גדי" הראשון מיותר, מדלא כתיב "לא תבשל בחלב אמו", או ששמואל אמר שכך דעת רבו רבי אלעזר, (וכל היכא דקתני 'משום פלוני' לא שמע הדבר מפיו אלא מפי אחרים, ושמואל לא ראה את רבי אלעזר שהיה בזמן החורבן מתלמידי רבן יוחנן בן זכאי, ושמואל היה בסוף שנותיו של רבי), אבל הוא עצמו חולק). וכן לומדים לרבות שליל, ולמעט בהמה טמאה, (ור"ע סובר שאיסור חל על איסור, וממיילא חַלב ומתה א"צ קרא, ושליל הוא גדי מעליא. קט"ז). ולמעט דם א"צ קרא, דלאו גדי הוא, , וכן למעט שליא א"צ קרא, דפירשא בעלמא היא, ומהיכא תיתי לאוסרם. ומדכתיב ג"פ "בחלב אמו" לומד שמואל למעט חלב זכר שהיה לו חלב מועט מן הדדים וכגון אם נשתנה והיו לו דדים, וחלב שחוטה שכבר אינה ראויה להיות אם, וחלב טמאה שאינה ממין אמו, דמשמע שלא נאסר חלב אלא ממין שנאסר בשר. והמבשל בחלב גדי

שלא הניקה שלא ילדה מעולם ויש לה חלב כשהיא קרובה לימי לידתה חייב, כיון שעתיד לבוא לכלל אם.

המבשל חֵלב בחֵלב נחלקו רבי אמי ורבי אסי אם לוקה או לא. הגמ' אומרת שאין הכרח לומר שנחלקו אם איסור חל על איסור, ד"ל שלכו"ע אין איסור חל על איסור, ועל האכילה אינו לוקה לכו"ע, ונחלקו אם לוקה על הבישול כיון שבבישול יש רק איסור בשר בחלב דחֵלב ושאר איסורים לא נאסרו בבישול, או שכוין שהתורה אסרה אכילה בלשון בישול, אינו לוקה על בישול כמו שאינו לוקה על האכילה. או שלכו"ע לוקה על הבישול, והמחלוקת היא אם אינו לוקה על האכילה כיון שאין איסור חל על איסור, או שלוקה כיון שהתורה אסרה בלשון בישול. או שבאמת לא נחלקו, ולוקה על הבישול דחדא איסורא הוא, ועל האכילה אינו לוקה אם התרו בו משום בשר בחלב ולא משום אכילת חֵלב, דלא אתי איסור בשר בחלב וחייל איסור חֵלב.

ק"ד. עצמות וגידים וקרניים וטלפיים שבישלם בחלב פטור.

פיגול נותר וטמא וחֵלב שבישלם בחלב, תלוי דינם אם איסור חל על איסור בכל האיסורים.

לענין הכשר זרעים, מי חלב כחלב וחלב נקרא משקה דכתיב "ותפתח את נאד החלב ותשקהו", ומוחל (-משקה הזב מן הזיתים) הרי הוא כשמן דאיקרי משקה דכתיב "משתה שמנים", והם מכשירים את הזרעים, אמנם המבשל בשר במי חלב פטור.

מקור איסור בשר בחלב בכל הבהמות-

אף שבתורה כתיב "לא תבשל **גְדִי** בחלב אמו" האיסור כולל כל בהמה, דכתיב "וישלח יהודה את גדי העיזים" ועוד כתיב "גדיי העיזים", משמע מזה שכל מקום שנאמר גדי סתם, אפילו פרה ורחל במשמע, ואין ללמוד משם שבכל מקום הכונה לגדי עיזים, דשני כתובים הבאים כאחד אין מלמדים, ולמ"ד מלמדים, איכא תרי מייעוטי - ה' דכתיב בכל אחד. (ק"י"ג:).

ובברייתא איתא שאין ללמוד לאסור לבשל גדי בחלב פרה ורחל מק"ו, דאם אמו שלא נאסרה עימו בהרבעה, ונכנסת עימו לדיר להתעשר, אסור לבשל את בשרו בחלב שלה, פרה ורחל שנאסרו עמו בהרבעה ואין נכנסים עימו לדיר להתעשר לא כל שכן. דיש לדחות שאמו נאסרה באיסור אותו ואת בנו משא"כ פרה ורחל. ורחל שנכנסת עמו לדיר להתעשר, אין ללומדה מאמו שהרי אמו יש בה איסור אותו ואת בנו, ואין ללמוד מפרה שהרי אינה נכנסת עמה לדיר להתעשר. אלא לומדים חלב פרה ורחל מ"בחלב אמו". דרשה זה חולקת על דרשת שמואל, דהאי תנא סובר שחלב זכר ושחוטה וטמאה נלמדים מהפסוק הראשון דכתיב "אמו" ולא שחוטה ולא זכר ולא טמאה, ו"גדי" משמע ליה דווקא גדי, ובשר חיה ושאר בהמות נלמדים מ"גדי" יתירא.

ואחותו הגדולה (שאינה נכנסת עימו לדיר להתעשר, ומאידיך אינה אסורה עימו בשחיטה) והקטנה (שנכנסת עימו לדיר להתעשר) נלמדים מאמו ופרה בצד השווה. -אחותו הגדולה והקטנה היינו ממינו ממש של הגדי, הגדולה היינו זקנה שכבר נתעשרה, וקטנה זו גדייה שלא נתעשרה עדיין, ופרה ורחל מתרבים מ"בחלב אמו" וכונ"ל, ואחותו הגדולה והקטנה נלמדים מצד השווה מאמו ופרה, דמה אמו שנכנסה עמו לדיר נאסרה עמו בבישול, אחותו גדולה לא כ"ש, מה לאמו שכן נאסרה עימו בשחיטה, פרה תוכיח, מה לפרה שכן נאסרה עימו בהרבעה ובמעשר, אמו תוכיח שמותרת עמו בהרבעה ובמעשר, וחזר הדין, הצד השווה שבהן שהם חלב הוא בשר ואסור לבשל בחלב, ואתיא מביניא בין אחותו גדולה ובין קטנה. ע"כ פירוש רש"י כדברי ר' יוסף טוב עלם. וי"מ שאחותו גדולה זה פרה ואחותו קטנה זה רחל.

ק"ד: **אסור לבשל בהמה בחלב עצמה**, דכתיב "בחלב אמו" יתירא. הגמ' רוצה ללמוד דין זה מק"ו שאם לא נאסר **פרי עם פרי** -שני בני פרה בשחיטה ביום אחד, נאסר **פרי עם האם**, כ"ש בישול שנאסר פרי עם פרי -גדי עם החלב, ק"ו שיאסר פרי עם האם. ואין לדחות שסוס בן סוסה יוכיח, שהוא אסור עם אחותו הפרדה שילדה הסוסה מהחמור, ומותר עם אמו, דשאני התם שזרע האב הוא הגורם לאיסור -צד אביהם שהוא חלוק, ואין האיסור בגלל שזה פרי עם פרי, שהרי פרד בן סוסה שאביו חמור אסור בסוסה ומותר בפרדה. ואין לדחות שעבד בן שפחה יוכיח, שהוא אסור בבת חורין כאחותו המשוחררת ומותר במין אמו, דשאני התם שהגט שחרור גורם לאיסור ולא בגלל שזה פרי עם פרי, שהרי עבד בן משוחררת מותר באחותו ואסור באמו. ואין לדחות שכלאי זרעים יוכיחו שאסור בשני מינים ומותר במין אמו -הקרקע, דשאני התם שכל האיסור הוא ע"י האם והיינו זריעה, שהרי מותר להניחם חיטים ושעורים יחד בכד כדי להצניעם. אמנם איכא למיפרך שגדי עם חלב הם ב' גופים, משא"כ חלב עם אמו, להכי בעי קרא.

מקור איסור בשר בחלב באכילה ובהנאה- בשר בחלב אסור באכילה דכתיב "לא תאכל כל תועבה" - כל שתיעבתי לך הרי הוא בכל תאכל עולמית בכל אופן, בין שנעשה בעבירה ובין שלא בעבירה כגון ע"י קטן או עכו"ם. ואסור בהנאה, שהרי כל מקום שנאמר "לא תאכל" או "לא תאכלו" זה כולל איסור אכילה והנאה, עד שיפרט הכתוב כמו בנבילה "לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה או מכור לנכרי", שמבואר בזה שלמרות שבאיסור כתוב רק אכילה צריך לפרט שהנאה מותרת, וא"כ כל מקום שלא פירט הכתוב להתיר הנאה זה אסור בהנאה. (לר"מ מותר גם למכור נבילה לגר, דכתיב "לגר אשר בשעריך תתננה או מכור", ומותר גם לתת לנכרי דכתיב "תתננה או מכור לנכרי", ולא כתיב תתננה לגר ותמכרנה לעובד כוכבים. ולרבי יהודה דברים ככתבם לגר בנתינה ולעכו"ם במכירה, דכתיב "או", ולר"מ או בא להקדים נתינה לגר לפני מכירה לנכרי, ולרבי יהודה א"צ לזה קרא, דגר אתה מצווה להחיותו משא"כ נכרי').

קט"ו. למה לא לומדים איסורי אכילה והנאה נוספים מ"לא תאכל כל תועבה"-

מעשה שבת כגון המבשל בשבת אינם נלמדים מפסוק זה לאוסרם לכל ישראל, ורק במזיד אסור למבשל עצמו משום קנס אבל לאחרים מותר, דכתיב "קודש היא" - היא קודש ואין מעשיה קודש.

החורש בכלאים או חוסם פי פרה לא לומדים לאסור מפסוק זה, דאם שבת דחמירא אינה אוסרת כ"ש שאלו אינם אוסרים, אבל לגבי בשר בחלב לא אומרים ק"ו זה, דהם נלמדים מהפסוק, ומסתבר שהפסוק מדבר על בשר בחלב כיון ששם הוא אוכל את התועבה עצמה, משא"כ באחרים. (וגם באחרים ניתן לדחות דחיה זו, אמנם דבר שיש תשובה בו עצמו לא לומדים אותו מאחרים).

כלאי זרעים לא נלמדים מפסוק זה, דכתיב בכלאי הכרם "פן תקדש" - פן תוקד אש, ומשמע שכלאי זרעים מותרים, ואין לומר שהם מותרים רק בהנאה, דכלאי בהמה לומדים שהם מותרים להדיוט ממה שהתורה אסרתם לגבוה דכתיב "שור או כשב או עז" – פרט לכלאים, וכלאי זרעים הוקשו לכלאי בהמה דכתיב "שך לא תזרע כלאים, בהמתך לא תרביע כלאים".

אותו ואת בנו לא נאסרים מפסוק זה, דא"כ למה צריך פסוק לאסור מחוסר זמן לגבוה.

שילוח הקן אם נטל האם מעל הבנים שהוא חייב לשלח את האם לא נאסר מפסוק זה לאכול את האם לעולם, דלא אמרה תורה "שלח" לתקלה. ל"א שילוח הקן נאסור אפילו אם שילח את האם, דכל שתיעבתי לך באותה שעה הרי הוא בכל תאכל לעולם, וזה עיקר, דאין לאסור דבר שמתחילה היה מותר, דא"כ החורש בשור וחמור והמרביע כלאים והחוסם יאסרו הבהמות, ושאלות הגמרא הם רק על היוצא מהם.

מקורות נוספים לאיסורי בשר בחלב-

ריש לקיש לומד איסור בשר בחלב באכילה מ"אל תאכלו ממנו נא ובשל מבושל", ומבושל מיותר כדי ללמד שיש בישול אחר שהוא ג"כ אוסר.

קט"ו: רבי לומד איסור אכילה מדכתיב "לא תאכלנו" יתירא בפרשת ראה על איסור דם, ולדם לא איצטריך דהא כתיב ביה קראי טובא, וכיון שהתורה נדרשת ב'דבר הלמד מעניינו' שדבר סתום שלא נתפרש על מה הוא מדבר לומדים מהפרשה על איזה ענין הוא מדבר, לכן לומדים לבשר בחלב, כיון שהענין מדבר על שני מינים, (דפסולי המוקדשין שנפדו מותרים באכילה כחולין ואסורים בגיזה ובעבודה כקדשים). ואיסור הנאה לומד רבי מהקש "כי עם קדוש אתה לא תבשל גדי" ל"לא יהיה קדש" ובעילה הנאה היא.

דבי רבי אליעזר למדו איסור הנאה מ"לא תאכלו כל נבילה וכו' לא תבשל גדי בחלב אמו" - אמרה תורה כשתמכרנה לא תבשלנה בחלבו ותמכרנה.

דבי רבי ישמעאל למדו מדכתיב ג' פעמים "לא תבשל גדי בחלב אמו" – אחד לאיסור אכילה ואחד לאיסור הנאה ואחד לאיסור בישול.

איסי בן יהודה לומד איסור אכילה מגזירה שוה "כי עם קדוש אתה" ל"ואנשי קודש וכו' לא תאכלו". ואיסור הנאה לומד מק", שאם ערלה שלא נעבדה בה עבירה אסורה בהנאה, כ"ש בשר בחלב שנעשתה עבירה בבישולם יחד שאסורים בהנאה, (אך בלי שלמדנו איסור אכילה מגזירה שוה, היינו פורכים שחורש בכלאים וחוסם פי פרה יוכיחו שאע"פ שנעבדה בהם עבירה מותרים).. מה לערלה שכן לא היתה לה שעת הכושר, חמץ בפסח יוכיח, מה לחמץ בפסח שכן ענוש כרת, כלאי הכרם יוכיחו, ואין לומר ערלה תוכיח וחזר הדין, משום דאיכא למיפרך מה להצד השווה שבהם שהם גידולי קרקע, אבל השתא דאמרין כלאי הכרם יוכיחו ליכא למיפרך מה לכולהו שהם גידולי קרקע, משום שהכלל הוא שאם לומדים דין מג' מקומות בצד השווה, ואין פירכא על המקור השלישי, לא פורכים אלא פירכא של קולא וחומרא ולא פירכא כל דהו, וכן בלימוד ממקור אחד צריך פירכא של קולא וחומרא, אבל כשלומדים חדא מותרתי פרכינן פירכא כל דהו.

קט"ז. ואין לפרוץ מה לכלאי הכרם שכן לא היתה להם שעת הכושר, דאף כלאי הכרם היתה להם שעת הכושר קודם השרשה, דאף עיקרם (-הזרע כשנשרש) נאסר, דכתיב "הזרע" דמשמע זריעה עצמה, אמנם בדבר שכבר היה זרוע שנשרש בהיתר מחוץ לכרם, וכגון המעביר עציץ נקוב בכרם, אינו נאסר אלא בהוסיף מזאתים, דכתיב "פן תקדש המלאה" משמע מילויו ותוספתו.

שיטת רבי שמעון שבשר בחלב מותר בהנאה, דילפינן גזירה שוה "כי עם קדוש אתה" מ"ואנשי קודש תהיון לי וכו' לכלב תשליכון אותו" שאסור באכילה ומותר בהנאה.

דיני קיבה וחלב הנמצא בה

חלב קרוש הנמצא בקיבת בעל חיים יוגן, וכן בשר הקיבה עצמה, ניתן להעמיד בו גבינות (ע"י נתינת מעט מהם לתוך

החלב). ולהלן יבואר האם מותר להעמיד גבינות כאשר הבהמה היא טריפה או שינקה את החלב מטריפה, והאם חלב שהעמידוהו בבשר הקיבה נאסר משום בשר בחלב.

קט"ז: חלב קרוש הנמצא בקיבה של נבילה, ברישא דמתני' איתא שהוא אסור, ובסיפא מבואר שבהמה כשרה שינקה מטריפה החלב שבקיבתה אסור, אבל טריפה שינקה מכשרה החלב שבקיבתה מותר, מפני שהוא כנוס במעיה. רב חסדא ביאר שברישא אסור מפני שנראה כאוכל נבילות, אבל בסיפא איכא שחיטה. ורבא מקשה שאם בנבילה שאין לחוש שאם נתיר את קיבתה יבואו לאכול ממנה כיון שהיא מאוסה, החלב אסור, כ"ש בטריפה שחוטה שאסור שמא יאכל מבשר הטריפה. וביאר רבי יוחנן שהסיפא היא לאחר שחזר בו רבי יהושע כדאיתא בע"ז (כ"ט:): ששאל רבי ישמעאל את רבי יהושע מפני מה גבינות העכו"ם אסורות, וענה לו רבי יהושע מפני שמעמידים אותם בקיבת נבילה, והיינו בחלב הקרוש שבה, אמר לו והלא קיבת העולה חמורה מקיבת נבלה ואמרו כל כהן שדעתו יפה שורפה חיה, אמר לו מפני שמעמידים אותה בקיבת עגלי עבודה זרה, ומבואר שחזר בו מקיבת נבלה, משום דלאו גופה היא, ואסורה משום עבודה זרה דאפילו פירשא דידה אסור כדמפרש התם משום דניחא ליה בנפחיה, ומשנה לא זזה ממקומה, שכיון שנשנית משנה זו, אע"פ שחזר בו לא אמרו שלא לשנותה עוד.

הקונה גדי מעכו"ם אין חוששים שינק מטריפה או נבילה, שהרי מצינו שמותר לקנות ביצים מעכו"ם ואין חוששים שהם מעוף טריפה או נבילה, אך שמואל סבר לאסור מפני שיש לחוש שינק מטמאה, כיון שטמאה זה דבר מצוי, (אמנם בבהמות שלנו אין חוששים שינקו מטמאה, מפני שישראל בדלים מטמאה ומפרישים בהמותיהם מלינק מטמאה, משא"כ עכו"ם). וחזר בו שמואל והתיר, כדמצינו ששמואל אמר שהטעם שאסרו גבינת עכו"ם הוא מפני שמעמידים אותה בעור קיבת נבילה, ומבואר שהחלב שבקיבה עצמה מותר.

הכנת גבינה ע"י חלב מקיבה אסורה - לרבי חייא בר אבא מותר להעמיד גבינה בקיבת נבילה, אבל אין להעמיד גבינות בקיבה של בהמה שנשחטה ע"י עכו"ם, וקרבי אליעזר דס"ל שסתם מחשבת עכו"ם לעבודה זרה, וממילא אף שהחלב אינו חלק מגופה הוא נאסר, דאפילו פירשא נאסר משום דניחא ליה בניפחיה. ולרב שמואל בר רב יצחק מותר אף בשל שחיטת עכו"ם, ואין חוששים לדברי רבי אליעזר, וכן הלכה, אמנם בעור קיבת נבילה אין מעמידים.

(מעמידים בקיבת כשרה שינקה מן הטריפה, וכ"ש בקיבת טריפה שינקה מן הכשרה, דהחלב הכנוס בה הוא פירשא בעלמא.

המעמיד חלב בעור של קיבה כשרה שהוא בשר, אם הקיבה נותנת טעם בחלב החלב נאסר.

איסור בשר בחלב בקיבה שנמלחה עם החלב הקרוש שבה - כתב רש"י בשם רבינו שלמה ברבי מאיר שחלב הנמצא קרוש בעור הקיבה שמולחים אותה בעורה, יש בזה איסור גמור של בשר בחלב, בין שנותנים עימו חלב אחר ובין שמולחים אותה עימה. ויש שמתירים ומביאים ראיה מדגים שעלו בקערה שפסקנו (לעיל קי"א): שמותר לאוכלן כבותח, משום דהוה ליה נותן טעם בר נותן טעם, דחלב הקבה לא נאסר אלא משום נתינת טעם, וכשהוא חוזר ונותן טעם בגבינה זה נ"ט בר נ"ט, ואין זה דומה כלל, דדגים שעלו בקערה אע"פ שבלעו את טעמה עדיין הם היתר גמור, וכשבא לאוכלם כבותח כיון שטעם הבשר לא בא מן הממש אלא מנותן טעם אחר, לכן זה מותר, אבל חלב הנמלח בבשר, משנתנו טעם זה בזה נעשו שניהם איסור, כדקיימא לן (לעיל ק"ח) חתיכה עצמה נעשית נבילה, וא"כ הטעם היוצא מהחתיכה בין טעם בשר בין טעם חלב הוא גוף האיסור, וכשטעם החלב יוצא לחלב הגבינות זה מין במינו שלהלכה אוסר בכל

שהוא. וקיבה שלא נתנו בה חלב אחר, הייתי סבור להתירה כדאמרינן בעבודה זרה (כ"ט:): גבי קיבת עולה שכהן שדעתו יפה שורפה חיה, שמע מינה פירשא בעלמא היא ולא מיתסרא, ולא היא, דחלב גמור הוא כדתנן במתני' כשרה שינקה מן הטריפה קיבתה אסורה, ותניא נמי קיבה שבישלה בחלבה אסורה, והא דקיבת עולה מותרת משום שהחלב אינו מגוף העולה אלא ינקתו מאימה, וכנוס במעיה כנתון בקערה ומותר, כדתניא טריפה שינקה מן הכשרה קיבתה מותרת מפני שכנוס במעיה.

קט"ז. איסורי חֵלֶב ודם- איסור חלב חמור מדם,

שחלב של קרבן מוועלים בו כיון שהוא קדשי ד' ואינו לכהנים, וחייבים עליו משום פיגול ונותר וטמא (-אם אכלו בטומאת הגוף חייב שתי חטאות, אחת משום חלב ואחת משום טומאת הגוף שהיא בכרת), משא"כ דם. ואיסור דם חמור מחלב שהוא נוהג אף בחיה ועוף ובטמאים, ואיסור חלב נוהג רק בבהמה טהורה.

חלב יש בו מעילה לאחר שנזרק הדם, אף בחלב קדשים קלים שבחיהים אין בהם מעילה כיון שהם ממון בעלים, יש מעילה באימוריהם לאחר שנזרק הדם, כדדריש רב ינאי מדכתיב באימורי פר כהן משיח שיש בו מעילה מחיים כיון שהוא קדשי קדשים "כאשר יורם משור זבח השלמים" – מקיש שור זבח השלמים לפר כהן משיח לומר שיש בו מעילה, אמנם א"א ללמוד משם חלב האליה כיון דליתא בשור, ולכן לומדים גם מדכתיב בקדשים קלים "כל חלב לד' " - קדשי ד' קרינן ביה לענין מעילה, וכיון שא"א ללמוד משם יותרת ושתי כליות דלאו חלב איקרו, לכן צריך את שני הפסוקים. ואין לאסור אליה של כל כבש מוחמות שהיא נקראת חלב דכתיב "חלבו האליה תמימה", דכתיב "כל חלב שור וכשב ועז" – לא אסרה תורה אלא דבר השוה בשור כשב ועז ואליה אינה נוהגת לא בשור ולא בעז.

דם אין בו מעילה דכתיב "ואני נתתיו לכם" – שלכם יהא, וי"א מדכתיב "לכפר" - לכפרה נתתיו ולא למעילה, וי"א מדכתיב "**הוא** בנפש יכפר" – משמע בהוייתו יהא שלפני כפרה אין בו מעילה כמו לאחר כפרה שנתן מתנותיו ונשארו השיריים.

ואין ללמוד משם להיפך שלאחר כפרה יהיה בו מעילה כמו לפני כפרה, דאין לך דבר שנעשית מצוותו ומוועלין בו שהרי כבר נעשה ממנו צורך גבוה ולא קרינן ביה קדשי ד'. ואף שתרומת הדשן (-שבכל בוקר תורם מדשן המזבח מלוא מחתה ונותנו בצידי המזבח ונבלע שם במקומו כדכתיב "והרים את הדשן אשר תאכל האש וכו' ושמו אצל המזבח" מלמד שטעון שימה וגניזה, אלמא אסור בהנאה), ובגדי כהונה (-ד' בגדי לבן שכהן גדול נכנס עמהם לפני ולפנים, והם טעונים גזיה עולמית ואין הדיוט עובד בהם כל השנה ולא כהן גדול ביום הכיפורים אחר, דכתיב "ופשט את בגדי הבד והניחם שם") יש בהם מעילה אחר שנעשית מצוותם, שני כתובים הבאים כאחד אין מלמדוין, ולמ"ד דהא דכתיב בבגדי כהונה "והניחם שם" היינו שהוא לא ישתמש בהם ביום כיפורים אחר, תרומת הדשן ועגלה ערופה שאע"פ שנעשית מצוותה אסורה בהנאה דכתיב "וערפו שם" – שם תהא קבורתה, הם שני כתובים, ולמ"ד ששני כתובים מלמדים, תרי מיעוטי כתיבי דמשמע רק אלו ולא אחרים, "ושמו" ו"הערופה".

ובעינן ג' קראי בדם, למעט מנותר שאם נתותר ושגג בין בדם בין בנותר ואכלו אינו חייב אלא משום דם, וממעילה, ומטומאה שאם אכלו בטומאת הגוף אינו חייב אלא משום דם, אבל לפיגול א"צ קרא, דזבח פיגול שאכל מדמו פשיטא שאינו חייב משום פיגול, דרק דבר שיש לו דבר אחר המתירו לאדם כגון בשר שהדם מתירו לכהנים, או למזבח כגון עולה שהדם מתיר להקטיר את האימורים במזבח, יש בו פיגול, ודם עצמו הוא מתיר.

העור והרוטב

פרק זה כשאר פרקי המסכת עוסק בדיני כשרות מאכלי חולין, ועיקרו של פרק זה עוסק בדיני טומאת אוכלין (-אוכל שנטמא מדבר טמא) וטומאת נבילות (-נבלת בהמה שהיא מטמאה אדם וכלים אוכלין ומשקין).

אוכל אינו מטמא אא"כ יש בו שיעור כביצה (אף שהוא נטמא בכל שהוא, י"א מדאורייתא וי"א מדרבנן), ונבילה מטמאה בכזית.

טומאה עוברת מדבר לדבר גם כאשר המגע אינו ישיר אלא באמצעות יד' או 'שומר' של הדבר המטמא או של הדבר הנטמא, גם אם הם עצמם אינם מקבלים טומאה. יד היינו דבר שאוחזים בו את האוכל, כעצם שיש בראשה בשר, ושומר היינו דבר שמחובר באופן טבעי לאוכל והוא שומר עליו שלא יתקלקל, כמו קליפת הפרי.

שומר מצטרף אף להשלים לשיעור קבלת טומאה, אבל יד אינה מצטרפת.

טומאת אוכלין בדבר שאינו אוכל

קט"ז: מה מצטרף לאוכל לגבי טומאה - עור של בהמה שחוטה שאין בבשר כביצה והעור השלימו לכביצה, רוטב (והיינו ליחה קרושה (ק"כ).) שהיא מצטרפת להשלים כיון שדרך לאוכלה כשהיא קרושה על הבשר, אבל ליחה שאינה קרושה אע"פ שציר שע"ג ירק (-משקה היוצא מן הירק. ל"א ציר שמטבילים בו את המאכל) מצטרף לככותבת לענין יוה"כ אע"פ שאינו קרוש, שכיון שהוא מחובר לאוכל זה נחשב אוכל), שאני יוה"כ שאין הדבר תלוי אם יש לזה שם אוכל, אלא הדבר תלוי ביתובי דעתא ואף אם אין לזה שם אוכל אי מייתבא דעתיה חייב, דכתיב "לא תעונה" וזה לא התענה, וציר שע"ג ירק קים להו לרבנן שמייתבא דעתיה, אבל להצטרף בעינן קרושה. ושומן נטמא אף בפני עצמו דאוכל מעליא (הוא.), קיפה (והיינו תבלין בפני עצמו, שאינו נאכל כך, אבל הוא מצטרף, אבל פירמא חתיכות בשר דקות שיורדות לתחתית הקדירה נטמאות בפני עצמה), אלל (יבואר לקמן קכ"א.), עצמות שיש בהם מח והמח הוא אוכל והעצם שומרת על המח, גידים, קרניים (במקום שחותכים ויוצא מהם דם מעיקרם שלמטה שהם רכים אבל אינם אוכל בפני עצמו. שם), וטלפיים, מצטרפים עם הבשר לשיעור טומאת אוכלין, אבל לא לטומאת נבילות לכזית להשלים שיעור נבילה לטמא. ד'שומרים' מצטרפים לטומאה קלה ולא לטומאה חמורה וכדלהלן. ולרבי יהודה האלל המכונס (-נאסף במקום אחד), אם יש בו כזית במקום אחד חייב עליו אם נגע בו ונכנס למקדש או אכל קודש, דהואיל ואחשביה אינו בטל.

דין שוחט בהמה טמאה לעכו"ם יבואר לקמן קכ"א.

דין שומר לענין טומאה - שומר והיינו דבר שהוא שומר על האוכל, כגון עור, מצטרף לכביצה לטומאה קלה -טומאת אוכלין, דכתיב לגבי טומאת אוכלין "זרע זרוע אשר יזרע" - כדרך שמוציאים אותו לזריעה, והיינו חיטה בקליפתה והיינו הקליפה החיצונה החופה אותה בעודה שיבולת (אבל זו שנושרת כשכותשים אותה במכתשת היא אוכל גמור), שעורה בקליפתה, ועדשים בקליפתם והיינו הקליפה שהעדשה חבויה בתוכה שאין מקפידים עליה בשעת זריעה אלא בשעת אכילה, ואף שהפסוק נאמר לענין טהרה, היינו משום שלא הוכשר לקבלת טומאה, וסמך ליה "וכי יותן מים על זרע" שאם הוכשר טמא, וכן שומר כמו פרח הרימון מצטרף לשיעור קבלת טומאה, (אבל הנץ שהוא שומר דשומר אין מצטרף), אע"פ שאינו נזרע כך, וכן עור מצטרף, דכתיב בפסוק זה ג' פעמים לשון זריעה. אמנם שומר לא מצטרף לטומאה חמורה כטומאת נבילה שטממאה אף אדם וכלים, דכתיב "הנוגע בנבלתה" ולא בעור שאין עליו כזית בשב בלא העור, אמנם אם יש

בבשר כזית בלא העור, ונגע בעור, נטמא הבשר, מפני שהעור נעשה כיד לבשר, וכתیب "יטמא".

קִיּוּת. שומר שאינו יד כגון עור שיש כנגדו כזית בשר, טמא -אם היה טהור מקבל טומאה ומכניסה לאוכל, ומטמא אם האוכל טמא והשומר נגע באוכל טהור, ומצטרף. וא"צ קרא לומר ששומר מכניס ומוציא טומאה, דיליף ק"ו מיד, והלימוד הנ"ל מלמד ששומר מצטרף.

דין יד לענין טומאה - יד שאינו שומר כגון עצם שאין בו מח ובראשו בשר, הבשר טמא אם היה טהור והיד נגעה בשרץ, ואם הבשר היה טמא והיד נגעה באוכל טהור הוא מטמא את האוכל, אבל אינו מצטרף לכביצה, דכתיב "לכם" ג"פ, לגבי זרעים ולגבי נבילה ולגבי תנור, ולומדים לכם - לכל צרכיכם שבאוכל הזה הכל טמא, להכניס טומאה ולהוציא טומאה. ואין לומר שיד תכניס ולא תוציא, דאם יכולה להכניס כ"ש שיכולה להוציא. ואין לומר שיד תוציא ולא תכניס, דכי כתיבא יד אהכנסה כתיבא. (ואין ללמוד זרעים נבילה ותנור זה מזה, דזרעים חמיירי שטומאתן מרובה (-שמקבלים טומאה מולדי טומאה, אבל תנור אינו מקבל טומאה אלא מאב הטומאה, וכן טומאתם מרובה מנבילה כדתנן במתני' ריבה לטמא טומאת אוכלין ממה שריבה לטמא טומאת נבילות), ותנור חמור שמטמא מאוריו (אע"פ שלא נגע, והתנור נעשה ראשון והאוכלין שניים, אבל נבילה וזרעים אינם מטמאים אחרים אא"כ נגעו בהם), ונבילה חמורה שמטמאה אדם ומטמאה במשא וטומאה יוצאה מגופה. ותנור ונבילה חמיירי מזרעים, שהם מקבלים טומאה בלי נגיעה. וזרעים ונבילה חמורים מתנור, שהרי הם אוכל. ונבילה אפשר ללומדה מתנור וזרעים, אך י"ל דיו לבא מן הדין להיות כנדון וא"א ללמוד שנבילה תטמא אדם כגון אם תחב קיסם בכזית בשר נבילה להיות לו יד ונגע בו אדם, לא יטמא עד שיגע בנבילה עצמה, וכן בעצם של נבילה שזה יד. ומה שזרעים אינם מקבלים טומאה אלא בהכשר אינו קולא, דפירות שלא הוכשרו כתנור שלא נגמרה מלאכתו). וי"א שלומדים הכנסת טומאה, מדכתיב "יטמא" לרבות שומר, וכיון שאינו מצטרף, ולהכניס לומדים ק"ו מיד, א"כ לומדים מזה להוציא ביד (באם אינו ענין), ואין לומר דנימא שבא ללמד שומר בשאר אוכלין, כיון ששומר של נבילה הרי הוא כיד, וממילא עדיף ללמוד ממנו דין יד.

דבר שאינו לא יד ולא שומר כגון שיער, אינו טמא ואינו מטמא ואינו מצטרף.

קִיּוּחַ: **דין יד להכשר** - לרבי יוחנן יש יד להכשר שאם הוכשרה היד הוכשרו הזרעים, ולרב אין יד להכשר. וי"ל שנחלקו אם מקרא נדרש לפניו דכתיב "טמא הוא" ולפני פניו דכתיב "וכי יותן מים", או שמקרא נדרש רק לפניו. או י"ל שנחלקו בסברא, אם יש יד להכשר כיון שהוא תחילת טומאה, או שהכשר אינו תחילת טומאה. ותניא כוותיה דרבי יוחנן, (עוד איתא התם שזרעים אינם מקבלים טומאה או הכשר עד שיתלשו, כדאמרינן בתורת כהנים שאם אתה אומר שמחוברים טמאים טימאת את הכל, שאין לך מחוברים שאין מצויים בהם שרצים).

שיעור אוכלין ליד ולשומר-

לרב אין יד לאוכל שהוא פחות מכזית כיון שאין בעיקרו כזית אין לזה חשיבות בשביל שיהיה ליד תורת יד, (מייירי בפחות מכזית שנמצא עם אוכלין כביצה), אבל יש שומר לפחות מכזית, ואין שומר לפחות מפול -הרבה פחות מכזית, לא לענין להצטרף לכביצה ולא לענין להכניס ולהוציא טומאה, ולרבי יוחנן יש יד לפחות מכזית אבל לא לפחות מפול, ויש שומר לפחות מפול. אמנם בבריה מודה רב שיש שומר אף לפחות מפול, כדמצינו שחיטים או שעורים או עדשים עם קליפתם מצטרפים לטומאה.

קִיּוּט. והנה איתא בברייתא שאם יש ב' עצמות ועליהם ב' חצאי זיתים, והכניס ראשיהם השניים שאין עליהם בשר, והם של מת, לבית, אע"פ שעצם בלא בשר מטמא רק במגע ומשא ולא באהל, הבית טמא מפני שהמאהיל על היד כמאהיל על הבשר. וליהודה בן נקוסא אין מצרפים כזית מב' עצמות דאין יד לפחות מכזית. הגמ' אומרת שרב יכול להעמיד בעצמות שיש בהם מח שהם שומר לבשר ונכנס חלק מהעצם שאין שם מח, ואף שמבואר לעיל (ק"ח.ח) רק מה שכנגד האוכל נחשב שומר, כאן שאין המח נשמר אלא כשהעצם סתומה הכל נחשב שומר, ויסבור כת"ק שטמא כיון שיש כאן שיעור פול, וביד אפילו ת"ק מודה, או בעצמות שהם יד לבשר שאין בהם מח, ויסבור כיהודה בן נקוסא. ורבי יוחנן יעמיד בעצמות שהם יד לבשר, ויסבור כת"ק, ואשמועינן ת"ק שיש יד לפחות מכזית, אבל לא לפחות מפול, דאי בשומר אפילו בד' עצמות מטמא, דיש שומר לפחות מפול.

והנה איתא בברייתא שקולית (-העצם העליונה של הירך, ותמיד יש בה מח) שיש עליה בשר, כל חלק ממנה מטמא אוכלין, לרבי יהודה דין זה הוא דווקא כשיש בה כזית בשר, ולאחרים דין זה הוא אפי' אם יש עליה כפול בשר. הגמ' אומרת שרב יכול להעמיד ביד ולסבור כרבי יהודה, או להעמיד בשומר ולסבור כאחרים. ורבי יוחנן יעמיד בשומר ויסבור כאחרים ששומר יש לפחות מכזית, והא דאמרי כפול אף שלרבי יוחנן יש שומר לפחות מפול, זה רק בגלל שרבי יהודה אמר שיעור, אבל באמת ה"ה בפחות מפול.

והא דתניא ש(שרביט שריקנו טהור, ואם שייר בו גרגיר אחד ויש גרגירי ובשרביטים יחד כביצה טמא, ושרביט הפולים גדלים בו והוא השומר שלהם ו)לרבי אלעזר בן עזריה שרביט של פול אינו מטמא להכניס או להוציא טומאה, דלאו שומר הוא, מפני שהפולים גסים ואינם צריכים שומר, אבל שרביט של קטניות מטמא אע"פ שהם פחות מפול, כיון שהוא רוצה למשמש בקטניות ע"י השרביט כיון שהם דקים ואם תתערב בהם פסולת א"א לנקותם, ומבואר שיש שומר לפחות מפול. הגמ' אומרת שרב יעמיד בקלח שמחוברים בו כל השרביטים שהם יותר מכזית, שמטמא מדין יד, ומפני שהוא רוצה בקלח לתשמיש -לטלטלם על ידו, ובפול כיון שהם גסים אינו צריך את היד.

קִיּוּט: **שומר שע"ג שומר** אינו מצטרף, כדמצינו שיש ג' קליפות בבצל, הפנימית (-הלבנה הראשונה שראויה לאכילה) מצטרפת אע"פ שהיא נקובה כיון שהיא עצמה אוכל, והאמצעית שהיא שומר מצטרפת רק אם היא שלימה מפני שרק שלימה שומרת, והחיצונה אינה מצטרפת אע"פ שהיא שלימה דאין שומר שעל גבי שומר נחשב שומר.

שומר אוכל שחילקו ויש בו כביצה עם השומר, כגון אוכל כביצה ושומרו עליו וחילקו לשנים, או כגון שני בצלים קטנים, מסתפק רב אושעיא אם השומרים לא מצטרפים כיון שאין אחד שומר על השני, או שכיון שכל אחד שומר על שלו מצטרפים.

והא דתניא שלרבי אלעזר בן עזריה שרביט של קטניות מטמא, כיון שהוא רוצה למשמש בקטניות ע"י השרביט אע"פ שצריך ב' וג' שרביטין כדי להצטרף לכביצה. רב אושעיא יעמיד בקלח שמטמא מדין יד, ומפני שהוא רוצה בקלח לתשמיש.

והא דתניא שבחיטה או בשעורה או בעדשים, הקליפה מצטרפת ומבואר ששני שומרים מצטרפים, וה"ה לאוכל שחילקו, (והוה מצי לתרוצי בריה שאני, אלא דתרוצא דחיקא הוא), הכונה לשדרה, וזה נחשב שומר אחד מפני שאם אחד יפול כולם יפלו, ואיירי בחיטים גדולות שיש בשורה אחת כביצה (כמו שהיה בימי שמעון בן שטח כשתי

כליות של שור הגדול. תענית כ"ג.), דמתוך שהם קבועים בדוחק אם יטול אחד מהם יש ריוח לאחרים ליפול, דאל"כ העליון אינו נחשב שומר לתחתון, או דאיירי שבחיטה אחת יש כזית יחד עם קליפתה, כחיטי דשמעון בן שטח, שאז השומר מצטרף לחיטה.

האם שערה יש לה דין יד - שערה אחת, לריש לקיש אין לה דין דין יד כיון שהיא נתלשת, אבל יש בה דין שומר, ונ"מ שבשומר צריך שיגע דווקא כנגד הבשר, ולרבי יוחנן יש לה דין יד ומביאה טומאה אפילו אם לא נגע כנגד הבשר. ורבי יוחנן הקשה על ריש לקיש ממתני' דלהלן שעור שיש עליו כזית בשר הנוגע בחוט היוצא מהבשר או בשערה הוא טמא. וריש לקיש מעמיד שהשערה מטמאה מדין שומר שהיא שומרת על היד, דאף ששומר ע"ג שומר אין בו דין שומר והשערה היא על העור, השערה נוקבת בעור ויורדת לבשר, ואין זה שומר ע"ג שומר, (ומ"מ עור כשר לתפילין אף דבעינן כתיבה תמה -שלימה ולא פסוקה, דכתיב "וכתבתם", כיון שנקב שהדיו מכסה אותו אינו נקב). או שריש לקיש יעמיד שגם החוט וגם השערה מטמאים משום יד, ויש הרבה חוטים או שערות והוא אוחד בכלם, וכשמחזיק בהם הם לא נחתכים, וכמו שהעמיד רבי אילעא שמה שמלאי (-זקן העליון) של השיבולת מעביר טומאה לשיבולת או מהשיבולת ואינו מצטרף לשיעור דאינם שומר אלא יד, היינו במלאי בין המלאים.

דין אוכל שנמחה

הסוגיא דלהלן עוסקת בכמה מאכלות אסורות (חלב חמץ נבילה טבל חדש שביעית כלאים הקדש ותרומה) שהתורה אסרה אותם בלשון אכילה, ובכל זאת הם אסורים אף אם נימוחו ונעשו משקה, מפני שיש רבוי מיוחד שזה בכלל אכילה. (וכתבו הראשונים שאף ששתיה בכלל אכילה, כאן צריך רבוי מיוחד, מפני שהשתיה היא שלא כדרך, או מפני שהדבר נשתנה מדרך ברייתו). ויבואר להלן מהו הרבוי המיוחד שיש בכל אחד ואחד, ומדוע א"א ללמוד אחד מהשני. וכן יבואר האם יוצאים ידי חובת מצה וביכורים אם נימוחו, ומנלן.

ק"ב. חלב שהמחהו וגמעו חייב, ואף שבחלב כתיב "אכילה", אמר קרא "ונכרתה הנפש" משמע כל דבר המיישב דעתו של אדם - לרבות את השותה.

דם שהקפהו ואכלו חייב, דכיון דאקפיה אחשביה.

חמץ ומצה - המחהו וגמעו בפסח, אם זה מצה אינו יוצא בה ידי חובה, דבעינן "לחם עוני", ואם זה חמץ הוא ענוש כרת, ואע"ג דכתיב אכילה, אמר קרא "נפש" לרבות את השותה.

נבלת עוף טהור שהמחה אותה בחמה הרי היא טהורה מפני שהיא מסרחת, אבל אם המחה אותה באור היא טמאה אע"ג דכתיב "אכילה", דאמר קרא "נפש" לרבות את השותה.

א"א ללמוד אחד מהשני, חמץ א"א ללמוד מחלב ונבילה, דחמץ היתה לו שעת הכושר , ונבילה א"א ללמוד מחלב וחמץ מפני שאין בה חיוב כרת, וחלב א"א ללמוד מחמץ ונבילה, מפני שחלב הותר מכללו, (והיינו שחלב חיה מותר להדיוט, אבל נבילה אף שעוף הותר במליקה זה רק לכהנים שזוכים משלחן גבוה והתירא משום גבוה, אבל לגבי הדיוט לא אשכחן דהותר. אבל מה שהותר חלב בהמה לגבוה אינו קולא, שהרי נבילה הותרה לגבוה במליקה), וחלב וחמץ א"א ללמוד מנבילה מפני שאינם מטמאים.

והא דבעינן "הַטְּמאים" לאסור ציר ורוטב וקיפה של **שרצים**, ולא לומדים מחלב חמץ ונבילה שהמיחוי שלהם

כמותם, דהו"א דאמרינן דיו ובעינן כזית, ושרצים איסור אכילתם כבעדשה כטומאתם. ואין ללמוד חלב חמץ ונבילה משרצים, דמה לשרצים שטומאתם ואיסורם במשהו.

ק"כ: טבל וחדש ושביעית וכלאים, משקה היוצא מהם כמותם, דילפינן מחלב חמץ ונבילה, שהרי הם איסור הבא מאיליו.

הקדש משקה היוצא ממנו דינו כמותו. ואין ללמוד מחלב חמץ ונבילה, שהרי אינו איסור הבא מאיליו. רק הקדש לא נחשב איסור הבא מאיליו. ואין ללמוד מ**ביכורים** (שלומדים מ"תביא" לרבות אם הביא ענבים ודרכם אבל אם דרכם מתחילה אין מביאם דכתיב "פרי"), דמה לביכורים שהם טעונים קרייה -ארמי אובד אבי והנחה על הרצפה דכתיב "והנחתו לפני ד' ". ואין ללמוד מ**תרומה** (שהוקשה לביכורים) או מתרומה וביכורים, דמה לתרומה וביכורים שכן חייבים עליהם מיתה במזיד וחומש בשוגג. אלא לומדים מתרומה וחד מהנך או מביכורים וחד מהנך -חמץ או נבילה.

דבש תמרים ויין תפוחים וחומץ סתווניות (ענבים שנמצאים בגפנים בימות החורף שאינם מתבשלים לעולם ועושים מהם חומץ) ושאר משקים **ממיני פירות של תרומה** חוץ מענבים וזיתים שדרכם בכך, רבי אליעזר מחייב על המשקין קרן וחומש אם אכלם בשוגג, ורבי יהושע פוסר. הגמ' מבארת שלרבי אליעזר אומרים בכל גזירה שוה ובנין אב דון מינה ומינה לדמותו למלמד בכל פרטיו, וממילא כיון שלומדים תרומה מביכורים שמשקין היוצאים מהם כמותם, הכי נמי כמו שביכורים הם גם משאר מינים ה"ה תרומת משקין היא גם בשאר מינים, ולרבי יהושע אומרים דון מינה מה שצריכים ללמוד ואוקי באתרה לשאר פרטיו המפורשים בו, וממילא רק תירוש ויצהר קדושים בתרומה ולא שאר משקין, (ואף שאפילו תמרים ותפוחים עצמם אין תרומתם מן התורה אלא מדברי סופרים, כעין דאורייתא תקון), ולדבריו אף ביכורים וערלה הם רק במשקה היוצא מן הזיתים ומן הענבים בלבד, ואין מלקות משום ערלה אלא על היוצא מן הזיתים ומן הענבים, שהרי חוזרים ולומדים ביכורים וערלה מתרומה.

המשך דיני טומאת אוכלין

קכ"א. מהו אלל- מבואר במתני' (ק"ז:): שאלל מצטרף עם הבשר לטמא טומאת אוכלין. לרבי יוחנן אלל היינו מרטקא (–גיד השדרה והצוואר שהוא רחב ולבן וקשה מאד), ולריש לקיש אלל היינו בשר שפלטתו סכין בזמן הפשטת העור מהבהמה, ובשר זה אינו חשוב, ואיירי בחישוב על מקצתו ולא פירש איזה מקצת, וממילא כביצה ממנו לא מקבלת טומאה שהרי לא חישב על כולו, אבל זה מצרף לאוכלין אחרים להשלים לכביצה, או שמקצתו פלטתו חיה (–נשכה כלב ודלדל מן הבשר לצד העור, ואח"כ שחטה והסכין הפליט עוד, ואין ידוע איזה חלק נפלט ע"י הכלב ואיזה ע"י הסכין, והחלק שפלטתו חיה אינו בטל מסתמא, והחלק שנפלט ע"י הסכין ביטלו מדעת, ומיירי בדלא חשיב עליה, ולכן אותה קצת דחיה מצטרפת לשאר אוכלין לטומאת אוכלין ולא לטומאת נבילות, וכר"ע דאמר (קכ"ב) העור מבטלו מטומאת נבלות ואפילו פלטתו חיה), אבל בחישוב על כולו אפילו אחר כך מטמא אף בפני עצמו, דמחשבה מחשיבה לאוכל כל דבר שאפשר לאוכלו אע"פ שאין דרך לאוכלו, ובלא חישוב כלל בטולי בטליה. ואמנם "אלל" הכתוב בתורה הכונה למרטקא אף לריש לקיש, וכדכתיב "רופאי אלל כולכם" שהרי רק מרטקא אינה בת רפואה. ומה שאמר רבי יהודה שהאלל שכינסו למקום אחד והחשיבו חייבים עליו אם יש כזית במקום אחד, ודאי הכונה לבשר שפלטתו

סכין, שהרי במרטקא אף בכזית במקום אחד פטור כיון שהוא עץ בעלמא. והמחלוקת היא אליבא דרבנן. ואמר רב הונא שרבי יהודה מדבר כשכנסו דגלי דעתיה דלא בטליה מעיקרא, אבל נתכנס מאליו כמו שכנסוהו תינוקות אחר הפשט לא, דהואיל ובטל מתחילה ונעשה עור תו לא הדר הוי בשר לטומאת נבילה, דרך לטומאת אוכלין מהניא מחשבה לשויה אוכל אפילו בעור עצמו.

חרטום (–מקור) **וציפורניים** של עוף שלא נאמרה בו אלא טומאת בית הבליעה, מִיטמאים ומטמאים אם קיבל טומאה מן השרץ דרכם, ומצטרפים לכביצה. והיינו חרטום התחתון של העליון (–רצועה דקה שנמצאת בפה ודבוקה לחרטום העליון לאורכו), אבל התחתון או העליון הוא עץ בעלמא. וציפורניים היינו במקום שהם מובלעים בבשר -שורשי הציפורניים, ששם הם נחשבים אוכל.

דין טומאת בהמה מפרכסת

כפי שנתבאר בבעלי חיים שמתו שייכים ב' סוגי טומאות: א' טומאת אוכלין, והיינו אם נטמאה הבהמה מדבר טמא בזמן שהיא נחשבת 'אוכל', והיינו שהיא עומדת לאכילה. ב' טומאה עצמית כאשר היא נבילה.

בהמה ה'מפרכסת' והיינו שהיא מניעה את אבריה, נחשבת כחיה לכל דבר עד שתמות, אמנם בהמה טהורה שנשחטה כדין אין בה איסור דאורייתא של אבר מן החי אף קודם שתמות (לעיל ל), וממילא היא מקבלת טומאת אוכלין.

בסוגייתנו יבואר האם גם בהמה טמאה ששחט ישראל לעכו"ם, או עכו"ם ששחט בהמה טהורה לישראל, השחיטה גורמת שהיא מקבלת טומאת אוכלין בעודה מפרכסת אע"פ שהשחיטה לא מתירה אותה באכילה, והאם יש לה טומאת נבילה ואיסור אבר מן החי, והאם היא צריכה 'הכשר מים' כדי לקבל טומאת אוכלין.

השוחט בהמה טמאה לעכו"ם וכ"ש לישראל, וכן **עכו"ם ששחט בהמה טהורה לישראל** (בריייתא קכ"א:), והיא עדיין מפרכסת, מטמאה טומאת אוכלין אם נגעה בשרץ וחזרה ונגעה באוכלין, דכיון שישראל שחט ולגבי ישראל זה שחיטה מעליא, ובטהורה השחיטה מתירה לישראל, מחשבתו מושיא ליה אוכל בשחיטה אף בטמאה לעכו"ם, וכ"ש בטהורה אף כשעכו"ם שחט, כיון שאם שחטה ישראל יש בה היתר אכילה, (אבל עכו"ם בטמאה דלא מצינו בזה שחיטה, וכן נחירה בישראל שלא מצינו בו נחירה, ואין בזה טומאה, וכן טמאה לישראל, לא מושיא ליה אוכל, דבטלה מחשבתו), ואינה מטמאה טומאת נבילות עד שתמות דכתיב "וכי ימות מן הבהמה", או עד שיתיז ראשה שכיון שנחלקה לשנים היא נחשבת מתה אפילו אם היא מפרכסת. (מתנ' קי"ז:). ואמר אביי שאינה מצילה כלים שבתוכה שבלעתם בחייה והרי היא באהל המת מפני הטומאה לחומרא, כיון שהיא מטמאה טומאת אוכלין, והרובעה חייב מיתה במזיד וחטאת בשוגג מפני שאינה מטמאה טומאת נבילה, וישראל בטהורה ודאי אינה מצלת, שהרי היא מותרת אף באכילה, ועכו"ם בטמאה ודאי מצלת, דכיון שאין בה טומאה כלל מבואר שהיא נחשבת חיה.

וי"א שישראל ששחט בהמה טמאה, ונכרי ששחט בהמה טהורה, צריכים מחשבה, ואם לא חישב לא הויא אוכל עד שתמות, וצריכים הכשר מים ממקום אחר, דדם השחיטה עצמו אינו מכשיר אלא בדם חללים (ע"י גיסטרא ומן הצואר) או בשחיטה הוגנת, והכא הוי כדם מגפתו וכדם המת.

הגמרא שואלת שהרי דבר שסופו לטמא טומאה חמורה (–אדם וכלים) א"צ הכשר, כדתניא שנבלת עוף צריכה מחשבה לקבל טומאת אוכלין מן השרץ, דסתמא אינה עומדת לאכילה, (והיינו בכפרים שאין רגילים לאכול עופות, אבל בכרכים א"צ מחשבה, דסתמא עומדת לאכילת עובדי כוכבים), ואינה צריכה הכשר, דהכשר נאמר בזרעים שאין סופם לטמא טומאה חמורה דלעולם אינם נעשים אב הטומאה לטמא אדם וכלים, אפילו אם נגעו במת שהוא אבי אבות הטומאה, והכא סופה לטמא אדם וכלים בכזית ואפילו במשא כשתמות.

קכ"א: חזקיה מיישב שאף כאן יכול לפוררה לפרורים דקים שכל אחד פחות מכזית ושוב לא תטמא טומאת נבילות, משא"כ נבלת עוף טהור כבר מתה וראויה לטמא טומאה חמורה ואף שבהמה טמאה (וכ"ש טהורה, דליכא מידי דשרי לישראל ואסור לעכו"ם, ובטהורה גם רבי יוחנן מודה) ששחטו בה שניים או רוב שניים ועדיין היא מפרכסת, לחזקיה אין בה איסור אבר מן החי כיון שהיא מתה, הכונה שיצאה מכלל חיה ולכלל מתה לא באה ובטומאת נבילות כתיב "וכי ימות".

לרבי יוחנן יש בשחוטה מפרכסת איסור אבר מן החי.

רבי אלעזר אמר שיש לנקוט כרבי יוחנן, **דתני רב אושעיא שישראל ששחט בהמה לעכו"ם ושחט בה שנים או רוב שניים, או עכו"ם ששחט בהמה טהורה לישראל**, והיא מפרכסת, מטמאה טומאת אוכלין אבל לא טומאת נבילות (וכנ"ל), ואבר הפורש ממנה כאבר מן החי ואבר מן החי מטמא מיד כנבילה, ובשר הפורש ממנה כפורש מן החי שאין בו טומאה, ואסור לבני נח אפילו לאחר שתצא נפשה כיון שנחתך מחיים, ומבואר כרבי יוחנן. **ואם שחט סימן אחד או רוב סימן אינה** מטמאה טומאת אוכלין דלא אשכחן היתר אכילה בשום מקום לא לישראל ולא לבני נח, וכן אם **נחרה** ועודה מפרכסת אינה מטמאה כלל. **ונכרי ששחט בהמה טהורה** במקום שאינו עושה את הבהמה לטריפה כגון חצי קנה, ובא ישראל וגמר את השחיטה, כשרה. **ואם הישראל התחיל בשחיטה והנכרי גמר**, פסולה בין אם הישראל עשאה טריפה ובין בלא עשאה טריפה כיון שגמר השחיטה נעשה בידי עכו"ם. **והרוצה לאכול בשר לפני שתצא נפש הבהמה**, יחתוך כזית חי מבית שחיטתה ומולחו ומדיוחו היטב יותר מסתם בשר, מפני שכאשר הבהמה מתה היא נאנחת ומוציאה את דמו יפה, וכאן הדם לא הספיק לצאת וכחותכו הוא נבלע בתוכה, וממתיין עד שתצא נפשה ואוכלו אבל לפני כן אסור, כדאיתא בסנהדרין (ס"ג) שאסור לאכול מבהמה קודם שתצא נפשה דכתיב "לא תאכלו על הדם", ואסמכתא בעלמא היא, וגם הנכרי מותר בה דליכא מידי דשרי לישראל ואסור לעכו"ם, ודבר זה טוב לרפואה.

שחיטה לצורך נכרי ששהה או דרס בה או שלא בדק את הסכין, אינה מטמאה טומאת אוכלין.

קכ"ב. שני חצאי זיתים שנמצאים על גבי העור, לרבי ישמעאל (קכ"ד) אין העור מבטלם ומטמאים, ואפי' בפלטתם סכין, ולר"ע העור מבטלם ולכן אין מטמאין בין בפלטתם חיה בין בפלטתם סכין.

אלו עורות מטמאים כבשר

במשנה הקודמת (ק"ז:): למדנו שעור הבהמה אינו מטמא טומאת נבילה, מפני שהוא קשה ואינו ראוי לאכילה. ולהלן יבואר אלו עורות מטמאים כבשר מפני שהם רכים וראויים לאכילה, או מדרבנן.

עור של אדם מדאורייתא הוא טהור (דלאו בשר הוא ואינו בכלל מת), אבל הוא מטמא כבשר מדרבנן, כדי שלא יעשה שטיחים מעורות אביו ואמו, וכ"ש שאם עיבדו אסור מדרבנן, וי"א שזה טעם רק למה אחרי העיבוד הם טמאים, אבל בלא עיבוד אסור מדאורייתא.

עור של חזיר ישוב מטמא כבשר מפני שהוא רך ואוכלים אותו, אבל של חזיר הבר שהוא קשה אינו מטמא, ולרבי יהודה אף של חזיר הבר הוא רך ומטמא.

עור של הדבשת הרכה של הגמל, והיינו כשעדיין לא טענה משא, מטמא כבשר. הגמ' מסתפקת מה הדין

בהגיע זמנה לטעון ולא טענה, או בלא הגיע וטענה, תיקן.

קִבְּ"ב: **עור הראש של עגל רך** (לעולא היינו בן שנתו ויונק, אבל אם הפסיק לינוק אע"פ שהוא בתוך שנתו כבר הוקשה עורו, וכן בעבר שנתו ועדיין הוא יונק, ולרבי יוחנן כל זמן שיונק אפילו אחרי שנה, וה"ה בתוך שנה אף אם אינו יונק), לתנא דמתני' מטמא כבשר, ולרבי יוחנן אינו מטמא, דמתני' היא דעת יחיד, וכדמציינו שהמחשב בדבר שאין דרכו בכך, כגון לאכול חלב למחר, או להקטיר למחר דבר שאין דרכו להקטיר כגון בשר שלמים וחטאת ואשם ושירי מנחה או עור העולה, אינו פוסל ואינו מפגל עד שישחט לאכול למחר דבר שדרכו לאכול או להקטיר למחר דבר שדרכו להקטיר, אבל השוחט עולה וחשב להקטיר חוץ למקומו כזית מעור שתחת האליה שהוא כבשר וזה נחשב שדרכו להקטיר אם זה עולה, פסול ואין בו כרת, ובמחשבת חוץ לזמנו, פיגול ויש בו כרת לאוכל ממנו אפילו בזמנו, ולרבי יעקב ור"ש ה"ה בעור של בית הפרסות ושל ראש עגל הרך וכל הדברים שמנו חכמים שמטמאים כבשר והיינו לרבות עור של בית הבושת של נקיבה בחטאת או בשלמים, דינם כבשר אף לגבי פסול ופיגול, ומבואר שרק לתנא זה דינם כבשר, אבל לת"ק רק עור שתחת האליה נחשב בשר.

עור בית הפרסות שהוא רך מטמא כבשר. לרב הכונה לבית הפרסות ממש ולא לעור שעל עצם השוק מהארכובה התחתונה שחותכים אותו בשעת הפשטת הבהמה, ולרבי חנינא הכונה לרכובה הנמכרת עם הראש -כל העור שמעל עצם עצם השוק מהארכובה התחתונה שחותכים בשעת הפשטת הבהמה.

עור בית הבושת –הרחם, ו**עור השליל**, ו**עור שתחת האליה**, מטמאים כבשר.

עור האנקה והכח והלטאה והחומט שהם רכים מטמאים כבשר, דכתיב "הַטְּמָאִים", וכן מרבים צירן ורוטב וקיפה שלהם, ושאר ח' שרצים ממועטים מ"אלה" (ד'למינהו" הפסיק הענין), ולרבי יהודה עור הלטאה חלוק מבשרה כחולדה, ורבי יוחנן בן נורי סובר שלכל הח' שרצים יש עורות, ותנשמת לרב עורה מטמא כבשר, דס"ל כרבי יהודה שהולך אחר מישוש היד, ולתנא דידן תנשמת אין עורה מטמא. והמופשיט בשרצים (קכ"ג:): שקשה להפשיטם הוי חיבור עד שיפשיט את כולו ואפילו אם הפשיט יותר מכדי אחיזה, ונגע בעור המופשט, טמא.

כל עורות אלו שאמרו שהם מטמאים כבשר **אם עיבדם** (בשיעור ד' מילין, כמו לגבל (-הלש עיסתו בטהרה והוא שכיר וצריך למים להטביל את הכלים, עד ד' מילין צריך להטריח עצמו בסתמא כשאינן בעה"ב נותן לו שכר הליכה), ולתפילה (-) המהלך בדרך וגמר בליבו ללון מבעוד יום ויש בית הכנסת בהמשך הדרך צריך לטרוח ללכת ד' מילין כדי להתפלל שם), ולנטילת ידים (לאכילה, אם אין לו מים ויש מים לפניו צריך ללכת ד' מילין כדי להגיע למים). אך כל זה בהולך לפניו, אבל לאחריו אפי' מיל אחד אינו חוזר, אבל פחות ממיל חוזר) **או שעשה מהם טלאי או שהלך עליהם** – ששטחם לדרוס עליהם ברגלים שזה מקצת עיבוד, בטלו מתורת בשר ונעשו עור והם טהורים, חוץ מעור האדם.

קִבְּ"ג. לגיון העובר ממקום למקום ונכנס לבית, הבית טמא, מפני שודאי יש לו כמה קרקפילין (-עור ראש אדם מת לצורך כישוף במלחמה).

מתי בטל שם יד או שומר לטומאה בעור שהופשט מהבשר - עור שהפשיטו מהבשר של בהמה שחוטה כדי לעשות שטיח למיטה או לשלחן, בבהמה או בחיה, בטהורה והוא טמא או בטמאה והוא טהור, בדקה או בגסה, הרי הוא יד לבשר להוציא או להכניס טומאה, עד

שיפשיטו כדי אחיזה מסביב לכל הבהמה, והיינו טפחיים, ואחרי שהפשיט שיעור זה, לרב המופשט טהור עד מקום חיבורו, אבל משם והלאה טמא משום שומר, ולרב אסי טפח מהעור המופשט הסמוך לבשר סביבות כולו נשאר טמא שכיון שהוא אוחד שם כדי להמשיך להפשיט הוי כבית יד, (ולרב אין חשיב יד אלא כשמטלטלים בו את האוכל, אא"כ הפשיט רק טפחיים שאז גם הטפח הסמוך לבשר טהור, מפני שאז הוא עדיין מפשיט בסכין, אבל אח"כ אוחד בעור ומפשיט.

הגמ' (קכ"ג:): אומרת שלרבה בר אבوه (דלהלן לגבי טלית), בטומאה דאורייתא חוששים שלא יפשיט יותר מכדי אחיזה ויבואו לטהר, וכל הדין הנ"ל הוא בטומאה דרבנן כגון י"ח דבר (שבת י"ג:), דבדרבנן לא מחמירין כולי האי, וטהור שנגע בטמאה היינו בהמה טהורה שהיא טריפה, והיא מטמאה כדאמר אבوه דשמואל שקדשים טריפה מטמאים.

ואם הוא מפשיט את העור כדי לעשות ממנו חמת והוא מתחיל להפשיט מכיוון הפה, הוי יד עד שיפשיט את החזה שאותו מפשיטים בסוף מפני שהחזה קשה להפשטה משאר האברים וכשהעור מחובר בחזה הוי חיבור, ואם מתחיל מהרגליים כל העור הוי יד.

עור שעל הצוואר לרבי יוחנן בן נורי הוי חיבור, ולחכמים אינו חיבור כיון שהוא נפשט מעצמו. ואב"י מבאר שאם זה היה חיבור חזק לכו"ע הוי חיבור, אבל כאן זה לא חיבור חזק אלא חיבור שעשוי להתנתק מאיליו, ונחלקו (קכ"ג:): אם שומר העשוי להינתק מאיליו הוי שומר כל זמן שלא ניתק, או לא.

מתי בטל שם טומאה ע"י קריעה או נתיצה -

טלית טמאה **שהתחיל לקורעה** כדי לבטלה מתורת טלית, בטלה ממנה הטומאה אחרי שיחתוך רובה, שכשאינה ראויה למלאכתה הראשונה ואין שמה עליה היא נטהרת אע"פ שיש בשייריה שלש על שלש והיא ראויה לקבל טומאה, כמו שכלי חרס שבירתו מטהרתו אע"פ ששייריו ראויים לקבל טומאה, ואמר רבה בר אבوه שכל זה דווקא בטלית טבולת יום שנטמאה והטבילה וצריך להשתמש בה לטהרות לפני הערב שמש, דמיגו שלא חס עליה והטבילה אע"פ שהמים מזיקים לה אין לחוש שלא יקרע את הרוב, אבל טלית שלא טבל אותה אינה נטהרת שמא לא יקרע את רובה. ורבה חולק מפני שיש לחוש שיאמרו שטבילה מועילה בלי הערב שמש, ועוד דא"כ עולת העוף לרבי אלעזר ברבי שמעון דס"ל שצריך למלוק רק רוב שנים ולא כל השנים, דגמר מחטאת דכתיב בה "לא יבדיל", נחשוש שמא לא יחתוך רוב שנים. ורב יוסף עונה שאין לחוש שמא יאמרו כיון שקרע הטלית מוכיח עליה, ואינו דומה לעולת העוף דשאני התם דכהנים וריזים הם.

קִבְּ"ג: לרב הונא אף אם קרע את רוב הטלית, אם נשאר כדי מעפורת, הוי חיבור.

ואם קרע עור ושייר מקצת, לריש לקיש נשאר העור בטומאתו כיון דחלים – הוא חזק ע"י אותו מקצת, וכשתופרו הרי הוא כבתחילה, ולכן לא בטל שמו מעליו, משא"כ טלית שכיון שנקרעה בטל שמה, דאפילו חוזר ותופרה אינה חוזרת לקדמותה, (אמנם בעור המופשט כל חלק שהופשט הוי כאילו הופרש לגמרי, כיון שאינו עתיד לחזור לבשר). ולרבי יוחנן הדין בעור כמו בבגד, כיון שהחיבור מחדש אינו חיבור גמור.

וללישנא בתרא (קכ"ד.) הקורע טלית היא טהורה אפילו בנשאר בה כדי מעפורת. ובעור נחלקו רבי יוחנן וריש לקיש אם בנשאר בו כדי מעפורת הוא טהור או לא.

עור טמא מדרס שחשב לעשות ממנו רצועות או סנדלים, לרבי יהודה הוא טהור כשיתן בו איזמל להתחיל לבטלו, אע"פ שעדיין יש בו ה' על ה' טפחים שזה השיעור לטומאת מדרס, ולחכמים טהור רק כשימעיטנו מה' טפחים. ללישנא קמא לריש לקיש (הנ"ל) דין זה הוא רק כשחותך מסביב מפני שאז א"א לחברו היטב. וללישנא בתרא אינו טהור בפחות מה' טפחים אלא בצריך לו למושב הזב שבפחות מה' טפחים אינו ראוי לזה.

קִבְּ"ד. **טומאת תנור וטהרתו** - תנור תחילתו הוא עשוי כקדירה ומיטלטל, וכשבא לקובעו מעמידו בארץ ומדביקו בטיט סביב ומעבהו. לר"מ תנור אינו מקבל טומאה אא"כ יש בו ד' טפחים, ולחכמים רק גדול צריך ד' טפחים, אבל קטן שעושים לתינוקות, מספיק טפח ושנגמרה מלאכתו. ותנור שכבר נטמא מטהרים אותו ע"י ששוברים אותו לאורכו לג' חלקים, דאם חולקו לשנים החלק הגדול שהוא הרוב טמא, ואם שוברים אותו לרוחבו ד' שלא ישאר בכל שבר ד' טפחים (ולחכמים מספיק שלא יהיה בו רוב, ואפי' יש בו יותר מד' טפחים), ומגרר את הטיט שעליו לארץ, ואע"פ שעדיין הוא עומד הוא טהור. ואם רוצה שהתנור לא יקבל טומאה, לת"ק צריך שיגרר את הטיט עד הקרקע, ולר"מ מספיק שימעטו מבפנים מד' טפחים.

עור שיש עליו כזית בשר במקום אחד, הנוגע בחתיכת בשר קטנה היוצאת מהעור שבה עצמה אין כזית, או בשערה היוצאת מהעור כנגד הבשר שהיא נחשבת שומר (כדלעיל ק"ט:), טמא. שיטת עולא בשם רבי יוחנן שהדין הנ"ל שכזית שלם אינו בטל לכו"ע הוא רק כשחיה חתכה חתיכה זו ממהבהמה, אבל בחתך בסכין אפי' בשיעור גדול יותר (כתרטא (-רובע הקב, ל"א כף מאזנים) או כנפיא) בטל הבשר לעור, ולרב נחמן אין הבשר מתבטל לעור. והגמ' אומרת שי"ל שרבי יוחנן איירי במרודד -רצועה דקה ארוכה ורחבה, שאפשר לצרף ממנה כזית, אבל אדם לא טורח לצרף, ומ"מ בפלטתו חיה כיון שהוא לא ביטל אינו בטל. וי"א שרבי יוחנן אמר את החילוק הנ"ל על שני חצאי זיתים דלהלן, ולא על זית שלם.

צירוף ב' חצאי זיתים לטומאה

עור שיש עליו ב' חצאי זיתים בשר, לרבי ישמעאל העור מטמא במשא ולא במגע מפני שהוא נושא כזית אבל הוא לא נוגע בכזית יחד, דכתיב "בנבלתם", ורב פפא מעמיד דין זה דווקא במרודד (שמחוברים ע"י חתיכת בשר דקה), אבל בלאו הכי אינו מטמא במשא, דאמר עולא דכתיב "והנשא" וקרינן "והנושא" לומר דבעינן שיהיו נישאים בבת אחת, והגמ' אומרת שזה מחלוקת תנאים, ויש מ"ד דלא בעינן שיהיו נישאים יחד. ולר"ע אין העור מטמא לא במגע ולא במשא, מפני שהעור מבטל את הבשר, וטען ר"ע שהרי כתוב "הנוגע... והנושא" ולומדים מזה שרק דבר שיכול לטמא במגע מטמא במשא, ומודה ר"ע שהמחבר ב' חצאי זיתים בקיסם והסיטם או באין תחובים ונגע בהם שהוא טמא, וגם בזה י"א דאיירי במרודד וי"א שטמא בכל גוונא.

קִבְּ"ד: ואם נגע בבשר עצמו ולא בעור, לרבי יוחנן אף בזה טהור (-אין נוגע וחוזר ונוגע), ולבר פדא רק כשנגע מאחריו בעור אינם מצטרפים, שכיון שאין כזית שלם יחד אינו לא יד ולא שומר, ואף דאיתא לעיל (ק"ח) שבפול יש שומר, רבי ישמעאל סובר כת"ק דאחרים דס"ל שאין זה שומר, אבל מלפניו טמא משום ששני הנגיעות מצטרפות.

צירוף בטומאת אהל - דברים המטמאים טומאת אהל כגון כזית מן המת ורובע עצמות ומלוא תרודד רקב

שנחלקו לשני חצאי זיתים והכניסם לבית, רבי דוסא בן הרכינס מטהר משום שאין החצאים מצטרפים, וחכמים מטמאים. הגמ' אומרת שרבי דוסא סובר כרבי ישמעאל, וחכמים סוברים כר"ע, ולא טיהר ר"ע אלא מפני שהעור מבטלם.

טומאה בעצמות

קכ"ה. הנוגע בקולית שאין עליה בשר ויש בתוכה מח, אם היא של מת, או של מוקדשין שגזרו חכמים (פסחים ק"כ:) שפיגול ונותר מטמאים את הידים משום חשדי כהונה עצלי כהונה, וגזרו אף בעצמות ששימשו נותר, בין בפתוחים בין בסתומים בין בנקובים טמא במגע ובמשא דעצם כשעורה במת מטמאה במגע ובמשא, דכתיב "או בעצם אדם". וקולית של נבילה או של שרץ, סתומים טהורים אע"פ שיש בהם כזית מח, דכתיב "ונבלתה" ולא בעצם קולית סתומה, ומה ששומר מטמא זה רק כשאפשר ליגוע בטומאה עצמה, ואף במשא אין מטמאים דכתיב "הנוגע... והנושא" את שלא בא לכלל מגע לא בא לכלל משא, (הגמ' קכ"ד: מסתפקת אם רבי ישמעאל הנ"ל חולק על דרשה זו), אבל נקובים אפי' כל שהוא שאפשר להכניס שם אפילו חוט השערה מטמאים במגע, דכתיב "הנוגע יטמא", (ומ"מ בהמה מטמאה אף שיש לה עור, כיון שיש בעור נקבים, וכן כליה מטמאה אף שיש עליה חלב, מפני שחוטטים נמשכים ממנה. ואם חשב לנקוב את הקולית מטמאה, דמחוסר נקיבה לאו כמחוסר מעשה. קכ"ו:).

הגמ' אומרת שקולית של מת איירי כשאין על הקולית כזית בשר ולא כזית מח מבפנים (דאל"כ מטמא אף באהל שהרי אין שם חלל טפח שיחצוץ מפני הטומאה), וס"ל שהמח שבפנים אינו מעלה ארוכה לבשר מבחוץ וממילא כיון דליכא בשר אין סופו להעלות ארוכה ולא חשיב אבר, (דאל"כ הוי אבר מעליא ומטמא באהל, דאף דליכא מח הרי לפעמים המח חוזר כיון שהאבר מחובר לחי, ואם ע"י המח גדל הבשר למעלה א"כ גם בלי בשר ומוח, כל עצם חלולה נחשבת אבר), אבל קולית של מוקדשין איירי שיש בה כזית דאין נותר לפחות מכזית, וקמ"ל ששימוש נותר מילתא היא כנותר עצמו, וכדאמר רבי יצחק שעצמות קדשים ששימשו נותר מטמאים את הידים הואיל ונעשה בסיס לדבר האסור. ולאביי איירי ששף את העצם לרוחבה סביב סביב ואפילו במקום אחד, שאז אינה מעלה ארוכה ולכן אינה מטמאה באהל. ולרבי יוחנן איירי בעצם שיש בה כזית מח המתקשקש בחלל העצם מפני

שהוא יבש, ואינו מעלה ארוכה, ובאמת לגבי מת היא מטמאה אף באהל, דטומאה בוקעת ועולה, אבל בנבילה אינו מטמא בלא ניקבה כיון שהמח מתקשקש.

אי מאהיל בכלל נוגע

הנוגע בחצי זית מן המת, והוא גם מאהיל על חצי זית באותה העת, או שחצי זית מאהיל עליו, איתא באהלות שזה מצטרף לטומאה. רבי אבין רוצה להוכיח מזה שטומאת מגע ואהל הם משם אחד, דאל"כ לא היו מצטרפים. והגמ' דוחה שבהמשך המשנה איתא שהנוגע בחצי זית ודבר אחר מאהיל עליו ועל חצי זית טהור, ומבואר שאינם שם אחד ולכן אינם מצטרפים. ומה שברישא מצטרפים איירי בטומאה הרצוצה בין ב' מגדלים של עץ שאין ביניהם פותח טפח, דחשיב נוגע כיון שהלכה למשה מסיני שטומאה רצוצה בוקעת ועולה.

קכ"ה: ואמנם לרבי יוסי מאהיל בכלל נוגע, דס"ל שמלא תרווד רקב (-עפר הנמצא בארון של מת שהוא רקבוביתו של מת, שהלכה למשה מסיני ששיעורו מלוא תרווד) מטמא במגע ובמשא ובאהל, ואין הכונה נוגע ממש שהרי לא נגע בכל הרקב שהרי העפר לא נחשב מחובר יחד, אלא הכונה למאהיל וקרי ליה נוגע, והא דתני נוגע ותני מאהיל, לאביי המאהיל למטה מטפח (-שאיין טפח בין ידו לטומאה) נחשב נוגע, ולמעלה מטפח נחשב מאהיל, ולרבא אפי' למעלה מטפח נחשב נוגע, ומאהיל היינו בהמשכה שהוא אינו מאהיל אבל דבר אחר מאהיל עליו ועל הטומאה, וכדמצינו שחבלי המיטה וסריגי החלונות הם מתבטלים לבית וממילא כשאין בנקבים פותח טפח הם חוצצים בין הבית לעליה מפני הטומאה, דנקב העשוי לאויר שיעורו כמלוא אגרוף, אבל נקב שבין בית לבית או בין בית לעליה שיעורו בפותח טפח, ואף הנוגע כנגד הנקב טהור, אבל אם פירסם באויר מעל המת שאינם חלק מהתקרה, הנוגע כנגד הנקב טמא, אבל שלא כנגד הנקב טהור, דחבליים בלא מיטה אינם מקבלים טומאה וממילא הם חוצצים, וס"ל לרבא דאיירי למעלה מטפח וקרי למאהיל נוגע, אבל למטה מטפח אף שלא כנגד הנקב טמא, דהוי ככסותו של מת. ולאביי למטה מטפח לא הוי ככסותו של מת, כיון שאינו מבטל אותם לגבי המת, ולדבריו סובר רבי יוסי שטומאה טמונה שאין לה חלל טפח אינה בוקעת, וכדלהלן.

תיבה של מגדל (-ארון עץ שעושים בו חללים קטנים כדי להצניע בהם כלים ומשקין), **שיש בחללה פותח טפח ואין ביציאתה פותח טפח** (-שהחלל הוא טפח וממילא אינה טומאה טמונה, אבל פתח החלל אינו טפח), לת"ק אם יש טומאה בתוכה כל הבית טמא, ואם יש טומאה בבית מה שבתוכה טהור, מפני שדרך הטומאה לצאת (דרך פתח זה אע"פ שהוא פחות מטפח, דאין לה יציאה אחרת) ולא להכנס. ורבי יוסי מטהר את הבית דשמא אין סוף הטומאה לצאת דרך פתח זה, מפני שיכול להוציאה לחצאין או לשורפה במקומה, וס"ל שטומאה טמונה אינה בוקעת. ואם העמיד את התיבה בפתח הבית ופתח התיבה לחוץ, אף אם טומאה בתוכה הבית טהור אף לת"ק דאין סוף הטומאה לצאת לבית, ומשום אהל ליכא כיון שיש בה פותח טפח.

קכ"ו. מתי הבית טמא כשיש באיסקופתו כלב מת ובתוכו בשר המת- כלב שאכל בשר מת, ומת הכלב (דאם הכלב חי אפילו אם הוא נכנס לבית הבית טהור, דטומאה בלועה אינה מטמאה), והוא מוטל על איסקופת הבית וצווארו לפניו, **לרבי מאיר** אם יש בצווארו רוחב טפח (דבפחות מזה אינו נחשב אהל), הבית טמא אע"פ שאין שם חלל טפח, מפני שהצד העליון מאהיל על הטומאה, וכיון שרחבו טפח הטומאה עוברת לבית דרך פיו. **ורבי יוסי** אמר שרק אם הטומאה כנגד המשקוף ולפנים הבית טמא, והגמ' מבארת שרבי יוסי מצריך גם שיהיה בצוואר חלל טפח ולא מספיק שהצוואר עצמו יהיה טפח, ובכאן גוונא הבית טמא אע"פ שהטומאה בחוץ, מפני שהטומאה נמשכת לבית דרך הצוואר. **ולרבי אלעזר** אם הפה לכיוון פנים הבית טהור שאין דרך המאכל לצאת דרך הפה אלא דרך אחוריו, ואם הפה לכיוון חוץ הבית טמא. **ולרבי יהודה בן בתירא** בכל גוונא הבית טמא – ופליג אכולהו, ואין נ"מ אם פיו לפניו או לחוץ, אם הטומאה כנגד המשקוף ולפנים או לחוץ, ואם יש בצווארו טפח או לא, ואף בפיו לפניו טמא אע"פ שאין סופו לצאת משם, דקסבר אף בדרך כניסתה היא מוציאה טומאתה, אי נמי פעמים שהוא מקיא.

קכ"ו: שיטת ר"ש שמאהיל אינו בכלל נוגע, כדמצינו דס"ל שמלא תרווד רקב מטמא במשא ובאהל ואינו מטמא במגע. עוד אמר רבי שמעון שעצם כשעורה מטמאה במגע ובמשא ולא באהל (-הלכה למשה מסיני), וגולל (-דף הניתן על המת) ודופק (-דף הניתן בצידו המת) מטמאים במגע ובאהל ולא במשא, אבל שאר טומאות הפורשות מן המת מטמאים בין במגע בין במשא בין באהל.

מבצע סיכומי סוגיות

מערכת 'תמצית' יוצאת בתוכנית חדשה של כתיבת ושלילת סיכומים ע"י כלל הלומדים ושליחתם למערכת.
מתווה מיוחד המועיל מאד לבהירות וזכרון. שיעורי הסברה ופרטים 02-3131-465 שלווחה 7.
הגרשמים (ב'גדרים פלוס' קופת תמצית) לשליחת הסיכומים, זכאים לשמיעה טלפונית של הקורס המלא 'אומנות הסיכום' - כדרך להתענג בידיעת התורה, במהיר מוזל 120 ₪ במקום 500 ₪, ולבחורים 60 ₪ במקום 300 ₪.
הגרלות מיוחדות לכותבי הסיכומים.

מבחני 'לדעת'

מבחן שבועי על דף היומי / עמוד היומי משנה ברורה / הפץ חיים / אהבת חסד
ניתן לעשות את המבחנים מיום שישי עד יום שלישי בשעה 7:00 בבוקר:
- בטלפון 0737-289-669
- במייל 7692282@gmail.com
- בנדירים פלוס קופת לדעת.
הגרלות: בכל שבוע על 500 ₪ במזומן, 50 זוכים בזכות קניה 100 ₪ ביפה נוף.
מבצע - קורס ללמוד להגות ולזכור 13 שיעורים לשמיעה טלפונית 500 ₪ בלבד
ההרשמה בנדירים פלוס קופת תמצית, שיעור ראשון חינם בקו 02-3131-465 שלווחה 4

סיכומי 'תמצית'

ניתן להשיג את גליונות סיכומי תמצית החודשיים על הדף היומי / משנה ברורה ומוסר (לפי סדר הדף היומי בהלכה), ועמוד היומי
- **בנקודות ההפצה**
- **במייל 7692282@gmail.com**
בנוסף ניתן לקבל במייל סיכומים על כל מסכתות הש"ס, ועל כל המשנה ברורה, ועל תנ"ך וספרי מוסר, או סיכומים לפי סדר הלימוד של: העמוד היומי, חבורת ש"ס, קנין ירושלמי, דף הכולל, קנין הלכה, תרי דף, אורייתא, אהבת שלום, ומפעל הש"ס.
קו עדכונים ושיעורים - 02-3131-465
לפרטים - 055-400-7977

רעיון סיכום עשרה נקודות בכל סוגיא

מקבד צורת הסיכום ההיגיוני ובעליו, שבו רעיון בן יתרון לרעיון בצורה משמעותית את אופיית הסיכום והתועלת ללומדיו מהסיכום, ע"י הפיכת תוכנית למעמק בה ניתן לקלוט בה את עשרת הנקודות המרכזיות, לפי התחנה המסמכת בעד השיעור של החזק, וכוללות:

תפיסה צילומית - יסונו שתי צורות של תפיסה וזכרון, וההבדל ביניהם גדול מאד, הצורה הראשונה היא קליטת מספר נתונים בהם אחד זה, הצורה השנייה היא קליטת מספר נתונים בבת אחת, ניתן להמשיך זאת לקריאת הסיכום בה אני עובדים על הפיכתו בזה אחר זה, לעומת מבט על תמונת שניתנת במבט אחד לקלוט הרבה פרטים מהתמונה.

הנסיגה מוכיחה שניתן ללמוד למעב ב הסוגיא והנפחת לתמונה בה אני יכולים לראות בבת אחת את כל עיקרי הסוגיא, ע"י תבנית תפיסה כזו המונעת בדרך כלל 3-4 זכרים וזכרים את הסוגיא בצורה טובה הרבה יותר, לרובת יותר זמן, וניתן לחזור על עיקריה בצורה קלה ומיידית.

חלוקת הסוגיא לעשרה נקודות - הדרך המוצעת לסיכום כזה הוא לחלק את עיקרי הסוגיא לשלוש קטגוריות: כאשר את אחת מהקטגוריות כוללת 2-4 פרטים עיקריים, וכן לתת הקדמה לסוגיא, ועי"ז ניתן לקלוט בבת אחת 6 דברים המהולקים לשלוש בתוספת הקדמה.

תוספת שני יותר מעשר נקודות, בדרך כלל אינה מועילה אלא להפוך. אם נשואו 2 למועדים אחד ממנה לזכור עשרות נקודות בסוגיא, והשני מתמקד בעשר נקודות מרכזיות בלבד, כמתברר שהסיכוי של הראשון לזכור אפילו 5 נקודות, קטן יותר מהסיכוי של השני לזכור אפילו עשרות נקודות, משום סיבות: א' תפישת מובנה לא מופשטת. ב' כאשר הנקודות המרכזיות בדרוה נזכרים זכרם בעוד פרטים רבים, הרבה יותר מאשר אם מלכתחילה ניסיון לזכור את כל אותם פרטים.

מרתאים לכל אחד ולכל צורת לימוד - הקו הכללי של סיכום עשרת הנקודות שיה לכל נפש ולכל צורת לימוד, אולם תוכן עשרת הנקודות משתנה בין לימוד עיוני ללימוד בבקיא, בין לימוד ממרא ללימוד להבנה, ובנוסף כל לימוד עשוי להתמקד בנקודות אחדות ובסדר אחר ובכמות אחדות של חומר לימודי, ובכלל זה הלימוד מחליט בעצמו על הנקודות והסדר, תועלת הסיכום מרובה יותר. הלימוד יכול לצייר את עצמו בעוד כמה שנים כאשר לפי הסיכום שלו כל מה לא יזכור את הסוגיא, אלא 10 נקודות הוא מן הדין וזהו לימוד מהסוגיא, ואתם לסכם.

הקדמה לסוגיא - כל סוגיא בנויה על ידיעות מוקדמות אשר הסוגיא מרחיבה נקודה (או כמה נקודות) מתוך אותם ידיעות, כתיבת הקדמה זו מתבררת את הלימוד לסוגיא בצורה חזקה יותר, עושה שגד בראש לאיזה ענין כללי שייכת הסוגיא, ומנהיגה חזרה מהודשת גם על ידיעות המוקדמות, כמו כן ניתן לכתוב בהקדמה מוה וקו הכללי של הסוגיא, ואולי נקודות מבוחרות בה.

מתי לסכם - מומלץ בסוף כל סדר לימוד לכתוב 2-3 נקודות עיקריות שיצאו מהסוגיא, ובסיום לימוד הסוגיא לעשות סדר בדברים, ולתפוס בעיקר את ההכללים והנקודות העיקריות, ולחלקם 3-5 נקודות שכלל אחד יש 2-4 נקודות. לאחר מכן תשוב על הרבה את עשרת הנקודות עד שמצאתם למצב שניתן לאומרו בעל פה בצורה מהירה וקלה.

הרעה בסיכום - מי שסמסם את הלימודו בצורה טובה, אינו צריך להשקיע הרבה זמן בחזרות, ארוכות, המונעות משאריות רענונת וזיות לאורך זמן, ורק פרק ברהבה זמן צריך לחזור בפנים, וכיון שכל ברור גם החזרה בפנים נעשית בצורה מהירה יותר והחזרה יותר, ועי"ז מגיעים בצורה מהירה וקלה יותר לידעת התורה כפיציתא ודעיתא.

רעיון לעצמך, היום - קצת התעסקתי, בעוד חצי שנה, בזמן חורף ה"תשפ"ו, היוו כל רצוא עשרות סוגיות, סוגיא לשבוע בסך הכל, וחזרתי לחזור על כולם בדרך לבית המדרש וכדומה, עשר סוגיות בדרך ועשר בחזור. לא שווה להשקיע?

פרטים כלליים על תוכנית הסיכומים

מקבדת תוכנית 'תמצית' יוצאת בזה לתבנית מיוחדת, בה כל אחד יכול לסכם את הלימודו בצורה קלה וברורה, וללמוד להירות משיגות ולזכור סוגיות בבת בעל פה, ולהלן יובאו פרטי ההצבע המיוחד, ונקודות חשובות המלמדות כיצד לסכם סוגיא בצורה טובה ותועלתית.

כללי התוכנית - א' התוכנית מיועדת לכלל הלומדים - אבירים ובהורים וקובעי יעדים לתורה, ולכל נפש תורה - עיון בקיאות הלכה וכו'. ב' בזמן כתיבת הסיכום אפשר לעיין בממרא, אך אין לעבור בסיכומים שכתבו אחרים אלא כדי לקבל כיוון איך מסכמים, ולא בהחליף הכתיבה. ג' דף סיכום זה הינו דף לדוגמה, ניתן לכתוב על דף רגיל, וכן לסכם בכל צורה שרואה. ד' מומלץ לצלם ולשמור את העותק המקורי לצורך חזרה וכו'. ה' יש לכתוב את הסיכומים בכתב קריא וברור, ו' הסיכומים צריכים להיות על סוגיא שלימודה הסתים, והסיכום צריך להיות חדש ולא נמנה שנכתב בעבר.

שליחת הסיכומים - השליחים את הסיכומים למערכת תמצית (פרטים על נקודות המסירה בקו תמצית 02-3131-465, שולחן 7, וכן למייל 692282@gmail.com, או לכתובת: רחוב רבי עקיבא 30 דירה 6 מודיעין עילית) יכנסו להגדלה בה 3 מהמסמכים יכנסו במלגה בסך 1000 ש"ח, כאשר זכר אחד יוגדל מתוך כלל המסמכים הזכיר השני יוגדל מתוך הסיכומים האיכותיים ביותר, והזכרה השלישי יוגדל מתוך אלו שסיכמו הכי הרבה סוגיות (מוגבל 2-3 סוגיות בשבוע). בנוסף כל שיציה באחד המלגות ידוע להגדיל את הסיכום בעל פה, יזכה 500 ש"ח ונוספים. כל סיכום נוסף ממנס את הכתיבה פעם נוספת להגדלה.

שיעור הסברה מיוחד אודות כתיבת סיכומים - ניתן לשמוע בטלפון שיעור מיוחד עם מידע בסיסי חשוב וענייני על חשיבות הסיכום, צורת הסיכום, וסכרו מפורט על תוכנית הסיכום המיוחדת של 10 נקודות מרכזיות בכל סוגיא (כדלהלן). שמינית השיעור בקו רה"ל.

קורס אומנות הסיכום כדרך להתענג בידעת התורה - מלבד עצם כתיבת הסיכומים וההשגתם ניתן לרשם להשמעת הקורס המלא 'אומנות הסיכום', סדרת שיעורים בהם למד כיצד להפוך את הסיכום לאומנות וחזרה, ועי"ז לקבל ידיעה ברורה בתוך שנה בעשרות סוגיות! ובתוך 5 שנים במאות סוגיות!! ההרשמה מפורטת פלום קופון 'שיעורי תמצית'.

עם כדור בקו 4 שיעורים הנעמים בסיסיים, ועוד 8 שיעורים המקיפים בצורה יסודית את התועלת המדולות שבסיכום, כיצד לסכם בתורה ונמנה, וכיצד להגיע ע"י הסיכום לזכירת הסוגיות בצורה ברורה לאורך ימים ושנים, ואולי דברים כדאי לשלם בסיכום במסגרת לחק את יעילותו. המחיר הכללי של הקורס הוא 500 ש"ח, אולם למתכננים לכתוב סיכומים עבור המבצע, המחיר הוא 120 ש"ח בלבד לאבירים, 60 ש"ח לברורים.

תועלת הסיכומים - ידיעה ברורה בסוגיא נותנת סיפוק אידי, מגבירה את המוטיבציה והתאה מהלימוד, ומנהיגה מקפצה אדירה לכל הידיעה והתעמקה, הדרך להידוש תורה עוברת דרך הבירור בסוגיא, וכלל שהסוגיא ברורה יותר ניתן יותר להעמיק ולהשיג בה, וכלל שיש לנו ביד יותר סוגיות מסוככות וברורות, חרות הוא לא רק לזכרון הלימוד, אלא גם כן הידיעה וההעמקה גדל.

2 סוגי סיכומים עיקריים - א' קיצור - הלימוד מסכם את הסוגיא בטפה שול, לפי סדר הסוגיא, בצורה קצרה וברורה, (ישנם כאלו שהסיכום יוצא להם אף יותר ארוך מהסוגיא עצמה). התועלת בסיכום זה הוא חזרה מהירה וברורה על הסוגיא, בלשון קצרה ובשפה ברורה. ב' סדר מחדש - לאחר סיום הסוגיא והבנתה, מסדר את הסוגיא מחדש, לפי נושאים, ומסכם אותה לפי הסדר שיצא לו, הרווח בצורה סיכום זו הוא גדול מפני שבאופן זה הלימוד מחזיר יותר בריבוי אישי לסוגיא.

קל לסכם! - יכולת הסיכום היא יכולת נכשית, ועיקר מקושי הוא בסוגיות הראשונות, ואח"כ הסיכומים נעשים קלים מהירים איכותיים ותועלתיים הרבה יותר.

לדעת הכמה

על מה נאמר השיעור ד' מילין לנשילת דיים (רש"י)?

א' לנשילת שחרית.

ב' לתפילה.

ג' לאכילה.

מהו שיעור החילת תנור לקבל טומאה?

א' לרבי מאיר ד' טפחים ולרבנן קטן בטפה.

ב' לרבי מאיר ד' טפחים ולרבנן קטן בטפה.

ג' לרבי מאיר גדול ב' טפחים וקטן בטפה, ולרבנן קטן בכל שוהא.

חיבה שיש בחללה פוחה טפה ואין ביציאתה פוחה טפה, על מה חלקו ר"ק ורבי יוסי?

א' אם מה שבתוכה מטמא את הבית.

ב' אם מה שבבית מטמא מה שבתוכה.

ג' שתי התשובות נכונות.

כלל ר'י שאכל בשר מת והוא עומד באיסקופה, האם הבית טמא (רש"י)?

א' טמא.

ב' טהור.

ג' תלוי אם יש בצוואר חתך טפה.

שאלה מדברי התוס'

האם עצין נקוב הי כמחזיר להבי שמעון לענין הכשר וטומאה?

א' כן.

ב' לא.

ג' להכשר כן ולטומאה לא.

ניתן לעשות את המבחנים:

בטל: 0737-289-669

בגמדות 'דרים פלוס' (לדעת)

במחיר: 7692282@gmail.com

במחיר: 7692282@gmail.com

בפסק: 0799-414-144

בנקודות הפצה לחצונה: 0737-289-669 שולחן 4

מחרכת המבחנים פותחה מיום שיש בבוקר עד יום שני בלילה

הגרלות בכל שבוע:

פרס ראשון עד 500 ש"ח במזומן,

ועוד 8 זוכים ביוכי 100 ש"ח ב'פ' נוף'

מבחן שבועי בדרך היומית

האם עור לא מעביר של אדם טמא מדאורייתא?

א' כן.

ב' לא.

ג' איכא דאמרי מדאורייתא וא"ר מדרבנן.

עיד כמה צריך לחזור לאחוריו לנשילת דיים ולהפילה?

א' עד כול.

ב' רק פוחת ממיל.

ג' אפילו פוחת ממיל אתי חזר.

טריפה ששחטה, האם היא מטמאה?

א' מטמאה רק במקדשין מדאורייתא.

ב' מטמאה רק במקדשין מדרבנן.

ג' מטמאה במקדשין מדאורייתא ובחלון מדרבנן.

האם ב' חצי זיתים מן הזות מטמאים באהל?

א' כן.

ב' לא.

ג' בחלוקת.

עצם שיש בה כזית מה המקדש, האם היא מטמאה באהל לרבי יוחנן?

א' כן.

ב' לא.

ג' בעיני דלא אפשר.

האם ביצת השרין מטמאה?

א' לא.

ב' מקדמת טמאה את"פ שלא נקבה.

ג' רק מקדמת שנקבה טמאה.

שרץ שיש ספק אם נגע מה דיע רישות היחיד?

א' טמא.

ב' טהור.

ג' הארץ טמא ובצפה על המים טהור.

אבר ובשר המזוללים בהרבה ומעלים ארוכה, האם הם מטמאים?

א' מטמאים רק טומאת אכלת.

ב' מטמאים אדם וכלים כגבול.

ג' אינם מטמאים.

קישות שנטע אותה בעצין וגדלה ויצאה החוצה, האם הקישות שבתוך העצין מקבלת טומאה?

א' כן.

ב' בחלוקת.

ג' ספק.

מה לא מטמא?

א' בשר מן החי.

ב' בשר מן החי אפילו אם פירש מאבר שלם.

ג' אם אבר מן החי.